

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi

- kokemuksia laulusanoituskilpailusta

Minna Hautio, Juha Iso-Aho,
Arto Lindholm, Antti Pelttari (toim)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi – kokemuksia laulusanoituskilpailusta (2020)

ISBN 978-952-456-385-7

ISBN 978-952-456-383-3 (verkkojulkaisu)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

© Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 112
Helsinki

Kansikuvassa Markus Kaustell (kuvaaja Juuso Cajan)

Taitto: Antti Peltari

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

**Sanoittamalla
kaupunginomitajaksi
- kokemuksia laulusanoituskilpailusta**

Sisällysluettelo

OSA I Sanoituskilpailun lähtökohdat

Johdanto (Arto Lindholm).....	7
Mistä Suomen kaupungeista on kirjoitettu eniten lauluja? (Antti Pelttari).....	15

OSA II Sanoituskilpailujen toteutukset

Ylistyslauluja vai valitusvirsiä? Imatralaisten biisitekstinikkareiden kuvaukset kotiseudustaan (Juha Iso-Aho).....	21
Imatra osallisti kaupunkilaiset sanoittamaan (Juha Iso-Aho).....	33
Riihimäen sanoituskisa Palefacen innoittamana (Virva Hyvärinen & Arto Lindholm).....	37
Sanoittamisen paikat ja mahdollisuudet – pohdintoja Turusta (Minna Hautio).....	47
Valtakunnallinen kilpailu: taikamatolla verkkosanoittamoihin (Antti Pelttari & Anu Soini).....	59

OSA III Sanoitukset

Voittajasanoitukset & kunniainnoinnan saaneet sanoitukset (Imatra, Riihimäki, Turku, Valtakunnallinen).....	68
Turistioppaita ja tunnelmapaloja – kaupunkilaulujen sadonkorjuu johti neljään eri risteykseen (Virva Hyvärinen).....	99
Ruissirakkautta ja ikuinen Aura å (Minna Hautio).....	113

OSA IV Johtopäätöksiä ja katse tulevaisuuteen

Biisisanoittamosta on moneksi -kehittävä harjoitteluni Sanoittamalla kaupunginomistajaksi –hankkeessa (Jaakko Jääskeläinen).....	121
Näin järjestät sanoituskilpailun (Minna Hautio & Antti Pelttari).....	128
Sääntömalli.....	134
Kirjoittajien esittelyt.....	136
Valokuvia biisimatkojen varrelta.....	138

OSA I

Sanoituskilpailun lähtökohdat

Johdanto

Arto Lindholm

Taiteen ja kulttuurin keinoin voidaan lisätä paikallista yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Esimerkiksi Helsingin kaupunki on lanseerannut menestyksellisesti osallistavan alueellisen kulttuurityön mallin, niin kutsutun Helsingin mallin, jolla taide tuodaan kaikkien kaupunkilaisten arkeen (Helsingin kaupunki 2019). Helsingin mallissa taidetoimijat jalkautuvat lähiöihin ja tekevät korkeatasoista taidetta yhdessä alueen asukkaiden kanssa. Helsingin mallin tavoitteena on saavuttaa uusia taiteen yleisöjä ja osallistujia sekä tasapainottaa keskus-alueille painottunutta kulttuuritarjontaa. Lisäksi jalkautuvat hankkeet herättävät yhdessä tekemisen tunnetta ja ylpeyttä omasta asuinalueesta (Laakso & Turunen 2019).

Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak) on tehnyt lukuisia osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisääviä kehittämishankkeita 2010-luvulla, ja hankkeiden tulokset on julkaistu myös kirjoina. Näitä ovat olleet Vetovoimaa kulttuurikeskuksiin (ks. Lindholm 2015a), Tavoittaako taide (ks. Hautio 2016) ja Lähellä lähiössä (ks. Lindholm 2017). Ensin mainittu teos sisältää kaksitoista ”osallistamisen ohjenuora” ja viimeksi mainittu lähiöiden osallistamisoppaan. Hankkeet vakuuttivat meidät humakilaiset siitä, ettei tavallisten ihmisten kykyä ja rohkeutta tuottaa omaehtoista taidetta pidä aliarvioida.

Osana Lähellä lähiössä -hanketta järjestimme lähiöbiisin sanoituskilpailun,

joka onnistui hämmästyttävän hyvin. Suhteellisen vähäisestä panostuksesta huolimatta kilpailuun osallistui 200 sanoittajaa. Tämä herätti meissä ajatuksen siitä, että kenties laulun sanoittaminen voisi olla merkittävä tapa saada ihmiset tutkimaan paikallisidentiteettiään. Paikallisen laulun sanoittaminen voi merkittävästi lisätä osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden kokemusta. Nämä ovat seikkoja, joita painotetaan uudistuneessa kuntien kulttuurilaissa (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019).

Paikallisidentiteetin vahva merkitys Suomelle

Ruralia-instituutin tutkimusjohtaja Torsti Hyyryläisen mukaan Suomessa on poikkeuksellisen vahva paikallisidentiteetti. Ylen (2014) haastattelussa hän kuvaa Suomea sellaiseksi yhteisöjen verkostoksi, jossa kunnat rakentuvat paikallisidentiteettien varaan. Suomalaiset kunnat voivat hyödyntää maahan ja luontoon sidoksissa olevaa paikallista perinnettään paremmin kuin monet muut maat. Tämä voi kuulostaa sisäänpäin lämpiävältä paikallisuudelta, mutta Hyyryläisen mukaan tiivis paikallisidentiteetti vahvistaa yhteisöjä myös yhteiskunnallisissa rakennemuutoksissa.

Kaupunkitutkija Salla Jokela (2017) tähdentää, että nykyiset kaupungit ovat arvoiltaan pirstaloituneita, kansainvälisiä ja kiivaasti muuttuvia. Kaupunkien identiteettiä eivät enää määritä eliitin hallitsemat suuret ja johdonmukaiset kertomukset, vaan paikallinen identiteetti rakentuu arjen lukuisista pienistä tarinoista ja käytännöistä. Kaupungit suorastaan kannustavat asukkaitaan uudistamaan aktiivisesti kaupunkikulttuuriaan, koska kaupungit kamppailevat innovatiivisista yrityksistä, hyvistä veronmaksajista, osaavista työntekijöistä ja kulutuskykyisistä matkailijoista. Erityisesti Helsingin kaupunki on johdonmukaisesti pyrkinyt mahdollistamaan asukkaiden omaehtoisen kulttuuritoiminnan.

Kaupunki-identiteetistä puhutaan usein positiivisessa, mutta lähiöiden identiteetistä negatiivisessa merkitysyhteydessä. Suomalaiset kaupungit ovat monin tavoin polarisoituneet 2000-luvulla. Kantakaupungin trendikkäillä alueilla kukoistaa kaupunkilaisten omaehtoinen kulttuuri ja niin kutsuttu kaupunkiaktivismi. Lähiöitä puolestaan tarkastellaan usein ongelmakehyksen kautta: puhutaan lähiöiden segregoitumisesta, valkoisesta paosta (white flight) ja jopa niin sanotuista no-go-zone-alueista, joilla on erittäin huono maine rikollisuuden ja väkivallan vuoksi. Lähiöiden ongelmat eivät sinänsä ole uusi ilmiö, sillä lähiö-

jengit alkoivat muodostua Suomessa jo 1900-luvun alkupuolella. 1950-luvulla kaupunginosittain järjestäytyneet lättähattujengit aiheuttivat huolta, ja vielä 1970-luvulla suuret jengitappelut eri kaupunginosien välillä olivat yleisiä. (HS 2006.)

Toisaalta Humakin tutkimukset (Kóbor-Laitinen, Lundbom & Lindholm 2016) ovat osoittaneet, että lähiöiden asukkaat pitävät kaupunginsaansa paljon turvallisempana, mukavampana ja yhteisöllisempänä kuin millaisena ulkopuoliset sen näkevät. Lotta Junnilainen (2019) puolestaan puhuu lähiöistä samanarvoisten ihmisten kylinä, joissa kukaan ei katso toista alaspäin. Hän kritisoi hankkeita ja taidejuttuja, joilla lähiöiden asukkaita pyritään yhteisöllistämään ulkopuolisten ehdoilla. Junnilaisen mukaan lähiöt ovat jo yhteisöllisiä; ne vain eivät ole sitä keskikaupungin keskiluokkaisella tavalla. (HS 2019.)

Lähiöihin sijoittuvat laulujen sanat voivat kertoa lähiön rujosta puolesta, kuten päihteistä, rikoksista ja väkivallasta. Lähiöbiisin sanoituskilpailun satoa tutkiessamme huomasimme kuitenkin, että karujenkin sanoitusten takaa paistoi syvä kiintymys hoodeihin eli urbaaneihin kotikulmiin. Lähiöbiisien sanat sisälsivät usein eräänlaista kurjuudesta kumpuavaa betoniromantiikkaa: rujon ulkokuoren alla on kauneutta ja romantiikkaa.

Kaupunkibiisin sanoituskilpailu

Hyvät kokemuksemme lähiöbiisin sanoituskilpailusta innoittivat meidät uuteen hankkeeseen, jossa kaikki tehtäisiin isommin kuin lähiöbiisin sanoituskilpailussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö päätti tukea hanketta. Kilpailu suunniteltiin valtakunnalliseksi, mutta tilaa jätettiin myös kaupunkien omille kilpasarjoille. Jo ennen hankkeen käynnistymistä Turku ja Imatra ilmoittivat halukkuutensa olla mukana omilla kilpasarjoillaan. Kilpailun käynnistyttyä mukaan liittyi Riihimäki. Näin sanoituskilpailuun muodostui neljä sarjaa: Turku-sarja, Imatra-sarja, Riihimäki-sarja ja valtakunnallinen sarja. Kilpaileminen ei sinänsä ollut hankkeen itsetarkoitus, mutta kilpailu on ihmisille tuttu formaatti, johon osallistuminen tuntuu houkuttevalta ja ehkä hauskaltakin.

Lisäksi Imatralla päätettiin järjestää paikallisten baarien välinen sanoituskilpailu. Idea tähän syntyi imatralaisilta itseltään, ja koko hanketiimi innostui ehdotuksesta. Humakin hankkeissa kokeillaan usein jotain täysin uutta. Baarikiisaan ilmoittautui neljä pubityyppistä anniskeluravintolaa: Startti Pub, Osmo 's Cosmos, Bar Kenguru ja Pub Vahti.

Sanoitukset pyydettiin palauttamaan liitetiedostona verkon kautta. Baareihin sijoitettiin palautuslaatikot käsin kirjoitetuille sanoituksille. Palautuksen yhteydessä osallistujilta kysyttiin muutamia taustatietoja, kuten ikää, koulutusta, sukupuolta ja toivottua tyylilajia. Näin pystyimme arvioimaan, minkä tyyppiset ihmiset olivat osallistuneet kilpailuun.

Kilpailu alkoi 1.8.2018 ja päättyi 30.11.2018. Kilpailussa ei asetettu tarkkoja ehtoja sille, mikä on kaupunkibiisi. Minkään kaupungin tai kaupunginosan mainitseminen ei ollut välttämätöntä, vaan sanoitus saattoi kuvata myös abstraktia mielenmaisemaa. Tuomareina toimivat ammattimuusikot, jotka eivät tienneet sanoittajan nimeä. Kunkin sarjan voittajasanoitus sävellettiin ammattimuusikon tuottamana ja esitettiin kunkin kaupungin juhlatilaisuuden yhteydessä. Voittajabiisit julkaistiin Spotifyssa, Deezerissa, AppleMusicissa ja iTunesissa samoin kuin biiseistä tehdyt musiikkivideot YouTubessa. Kilpailun säännöt julkaistiin hankkeen kotisivuilla (ks. Biisisanoittamo 2019).

Biisisanoittamot

Sanoittajien tueksi järjestettiin kaikilla paikkakunnilla biisisanoittamoita. Turussa järjestettiin neljä sanoittamoa eri puolilla kaupunkia (ks. Minna Haution artikkeli tässä teoksessa), Imatralla kolme (ks. Juha Iso-Ahon artikkelit) ja Riihimäellä yksi (Virva Lampisen ja Arto Lindholmin artikkeli). Lisäksi verkossa järjestettiin kaksi sanoittamoa, jotta kuka tahansa pääsisi harjoittelemaan sanoittamista ammattilaisen ohjauksessa.

Verkkosanoittamoita vetivät pitkän linjan muusikko Harri Saksala ja osallistamisen ammattilainen, kulttuurituottaja Anu Soini. Verkkosanoittamoon oli helppo osallistua, sillä osallistujan tarvitsi painaa vain yhtä linkkiä ja kirjoittaa oma nimimerkkinsä kenttään. Verkkosanoittamoissa tehtiin sanoittamisharjoituksia, ja niissä sai kommentteja omiin teksteihin. Saksala myös esitti pätkiä omista lauluistaan, jotka kuvasivat erilaisia sanoitustyyliä. Verkkosanoittamot eivät olleet varsinaisen yleisömenestys, mutta niihin osallistui kuitenkin 12–18 henkilöä. Lisäksi sanoittamot tallennettiin ja halukkaat pääsivät katsomaan niitä jälkikäteen Biisisanoittamon kotisivuilta. Sanoituksista sai halutessaan palautetta luovan kirjoittamisen ammattilaiselta ennen niiden lähettämistä varsinaiseen kilpailuun. Palautetta pyysi 28 sanoittajaa. Palaute oli rehellistä, mutta ei ylikriittistä. Palautteenannossa huomioitiin, että sanoitus saattoi olla tekijälle ensimmäinen omaehtoinen kulttuurituote. Sen sijaan hankesuunnitelmassa mainitusta kollektiivisesta

palautteesta luovuimme, koska palaute olisi silloin ollut julkista.

Lauluja sanoittamalla uusia taitelijoita

Miksi sitten halusimme järjestää nimenomaan laulunsanoituskilpailun eikä esimerkiksi kotikaupungista kertovaa runokilpailua? Osallisuuden näkökulmasta oli tärkeää valita taidemuoto, jossa kynnys osallistua olisi mahdollisimman matala. Tarkoitus oli siis saada mukaan muitakin kuin taiteen ja kulttuurin suurkuluttajia. Humanistisen ammattikorkeakoulun tekemät lukuisat tutkimukset kiistatta osoittavat, että kulttuurin todennäköisin osallistuja on keskikaupungilla asuva koulutettu nainen ja epätodennäköisin puolestaan laitakaupungilla asuva keski-ikäinen ammattimies tai vähän koulutettu nuori mies (Lindholm 2015a). Tämä ei kuitenkaan päde kaikkiin taiteenlajeihin. Aikaisemmissa hankkeissamme totesimme esimerkiksi, että miehet kehittävät aforismeja siinä missä naisetkin.

Myös laulujen, erityisesti pop-, rock- ja rap-laulujen, sanoittaminen vaikuttaisi olevan miehille luonteva tapa ilmaista itseään. Laulujen sanoittamiseen ei liity samanlaista elitistisyyden ja snobismin leimaa kuin moniin muihin taiteenlajeihin. Rock-, punk-, ja rap-musiikki kumpuavat työväenluokasta kulttuurista, eikä monikaan yhdistä niitä sanataiteeseen.

Sanoittamisella saattaa olla myös laajempi osallisuutta lisäävä vaikutus. Esimerkiksi ympäristöpolitiikan tutkijat ovat huomanneet, että kyky tuoda esiin oman asuinalueen pieniäkin epäkohtia johtaa haluun vaikuttaa laajemmin oman elinympäristön puolesta (Haverinen 2006). Esimerkiksi roskien kerääminen saattaa johtaa haluun puolustaa kokonaisvaltaisesti omaa lähiluontoa (Lindholm 2006). Hankkeessamme arvoimme, voisiko sanoittaminen johtaa laajempaan haluun vaikuttaa oman kaupungin tai kaupunginosan asioihin.

Kaupunginomistajahankkeen tavoitteet

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen tavoitteet olivat kunnianhimoiset. Tavoitteenamme oli luoda omaehtoisen taiteentekemisen malli, johon tavalliset ihmiset voivat osallistua eri puolilla Suomea. Hankkeella oli neljä julkilausuttua tavoitetta:

1. Saada myös epätodennäköiset taiteen ja kulttuurin yleisöt tuottamaan omaehtoisia ja yhteisöllisiä taiteen sisältöjä ja täten parantaa kulttuurin sosiaalista saavutettavuutta.

2. Luoda pysyvä kaupunkilaisten osallisuuden tunnetta lisäävä sanoituskilpailukonsepti yhdistämällä biisien sanoituskilpailu osaksi kuntien kulttuuripalveluiden tuotantoa.
3. Parantaa kaupunkien ja lähiöiden asukkaiden mahdollisuuksia ja kiinnostusta vaikuttaa oman asuinalueensa kehittämiseen.
4. Tuottaa tietoa siitä, minkälaista paikallista identiteettiä arjen tarinoiden kautta rakennetaan.

Teos alkaa Antti Pelttarin yhteenvedolla jo tehdyistä kaupunkibiiseistä. Tämän jälkeen teoksen artikkeleissa kuvataan, miten sanoituskilpailu ja sanoituspajat, eli niin kutsutut biisisanoittamot, järjestettiin Riihimäellä, Imatralla ja Turussa (Hyvärisen & Lindholmin, Haution, Pelttarin ja Iso-Ahon artikkelit). Seuraavaksi analysoidaan, miltä kaupungit näyttävät kilpailuun lähetetyissä sanoituksissa (Hyvärisen artikkeli) ja tuodaan esille opiskelijan näkökulma hankkeessa työskentelyyn (Jääskeläisen artikkeli). Teoksen loppuksi kuvaamme, miten mikä tahansa kaupunki voi järjestää oman sanoituskilpailunsa.

Lähteet

- Biisisanoittamo 2019. Viitattu 8.12.2019. <http://biisisanoittamo.fi/>.
- Hautio, Minna (toim.) 2016. Tavoittaako taide? Helsinki: Humak.
- Haverinen, Risto 2006. Kaupunkilaisen elinympäristöongelma. Tutkimuksia 11. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Helsingin kaupunki 2019. Helsingin malli. Kohti tasa-arvoisempaa Helsinkiä. Viitattu 8.12.2019. <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/tietoa-meista/kulttuurin-palvelukokonaisuus/helsingin-malli/helsingin-malli>.
- HS 2006. Otto Talvion artikkeli ”Kaupunginosat ja kieli loivat identiteetin 1900-luvun jengeille”. Helsingin Sanomat 31.7.2006. Viitattu 8.12.2019. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004414292.html>.
- HS 2019. Vilma Timosen artikkeli ”Lotta Junnilainen tutki viisi vuotta hyljeksittyjä asuinalueita ja ymmärsi, että ne ovat väärinymmärrettyjä”. Helsingin Sanomat 15.2.2019. Viitattu 8.12.2019. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006001909.html>.
- Junnilainen, Lotta 2019. Lähiökylä. Tampere: Vastapaino.

Jokela, Salla 2017. Kuka määrää kaupungin identiteetin? Helsingin yliopiston tiedotteet. Viitattu 8.12.2019. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/kieli-kulttuuri/kuka-maaraa-kaupungin-identiteetin>.

Kóbor-Laitinen, Zita; Lundbom, Pia & Lindholm, Arto 2016. Tutkimus Helsingin mallin pilottialueiden asukkaiden suhtautumisesta kulttuuriin ja omaan asuinalueeseen. Humakin julkaisematon tutkimusraportti.

Laakso, Mari & Turunen, Pekka 2019. Osallisuus osana taidelaitosten yleisötyötä – Helsingin mallin kokemuksia. Humakin opinnäytetyö. Viitattu 8.12.2019. <https://www.theseus.fi/handle/10024/169970>.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019. Viitattu 7.12.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>.

Lindholm, Arto 2006. Roskaliike ja ympäristötietoisuus. Teoksessa Ilmo Massa & Sanna Ahonen (toim.) Arkielämän ympäristöpolitiikka. Helsinki: Gaudeamus, 154–165.

Lindholm, Arto (toim.) 2015a. Ei-kävijästä osalliseksi. Helsinki: Humak.

Lindholm, Arto 2015b. Ei-kävijät yleisötutkimusten läpivalaisussa. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Ei-kävijästä osalliseksi. Helsinki: Humak, 64–72.

Lindholm, Arto (toim.) 2017. Lähiöiden osallisuuskirja. Helsinki: Humak. Viitattu 8.12.2019. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140394/978-952-456-290-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Yle 2014. Juho Liukkosen artikkeli ”Tutkija: Paikallisidentiteetti voi olla kuntamuutoksessa voimavara.” Viitattu 8.12.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-7221086>.

Mistä Suomen kaupungista on kirjoitettu eniten lauluja?

Antti Pelttari

Kun mietin tämän valtakunnallisen kilpailumme markkinointia, yksi ensimmäisistä asioista joka tuli mieleeni, oli luoda ainekset maakunnallisille sanoitusmaaotteluille. Ihan helppo tehtävä tämä ei kuitenkaan ollut. Löysin useampiakin biisiensanoituksia julkaisevia sosiaalisen median alustoja ja niissä kaikissa oli myös ihan ok hakutoiminnot. Itse päädyin käyttämään kolmea eri lähdettä. Tässä artikkelissa laulujen määrää on tarkisteltu Suomen äänitearkiston -, Lyrics.fi nettisivustojen ja Risto Rekolan lauluja maakunnista Wikipedia koosteiden pohjalta. Tässä laskelmassa tulee huomata sellainen tärkeä seikka, että äänitearkiston tietokannan päivittäminen on loppunut vuoteen 1999 eli sitä uudempien laulujen tietoja sieltä ei enää löydy. Lisäksi arkiston internetsivut ja heidän ilmeisen paljon käytetty levytystietojen hakutoiminto ovat siirtymässä Musiikkiarkiston internetsivuille. Vanhat hakutoiminnot eivät toimineet enää syyskuussa 2019. Kirjan painoon mennessä nämä arkistot eivät olleet vielä siirtyneet Musiikkiarkiston verkkosivulle. Tuloksissa on pakostakin aika suuri virhemarginaali, koska monet kaupunkiaiheiset biisit eivät kannu kaupungin nimeä lainkaan. Esimerkiksi Helsinki -aiheiset sanoitukset voivat kertoa vaikka Hakaniemen rannasta tai Kolmannesta linjasta. Monia sanoituksia on tehty myös paikallisista baareista, patsaista ja vesistöistä. Kaikkien näiden nimihakujen tekemiseen ei tämän pikku-

hankkeemme puitteissa mitenkään aikani riittänyt, joten kaikki arvioni voikin katsoa korkeintaan suuntaa-antaviksi luonnehdinnoiksi. Osa sävellyksistä, joissa kaupungin – tai kaupunginosan nimi voi olla olemassa, löytyvät myös vain instrumentaalisenä sovituksina.

Hauskaa oli havaita, että kaupunkibiisien sanoittaminen oli nyt muutenkin vähän pinnalla, josta esimerkkinä ovat Kalevauvan kaupunkilaulut Vantaalta, Jyväskylästä ja Kouvolasta. Hyvä kysymys kuuluukin, enko tämä ihan sattumaa, että samanaikaisesti, toisistaan riippumatta, kaupunkibiisejä syntyi eri kaupungeista. Voisiko jopa olla niin, että paikallisuus osana omaa identiteettiä on nousemassa kotimaa -identiteetin rinnalla jotenkin entistä tärkeämmäksi minäkuvan rakennusaineeksi. Toki urheiluseurojen ympärillä tämä ilmiö on aina ollut olemassa, mutta ehkä se ei kuitenkaan ole näkynyt mitenkään koko kaupungin fanittamisena.

Maakuntien välisten biisimaaotteluiden satoanalyysi

Lappi – ”Torniossa ei enää haise Kemiltä”

Mistä Lapin kaupungista on sanoitettu eniten lauluja? Olin ensi alkuun tosi yllättänyt voittajasta. Suomen äänitearkiston mukaan se olisi ollut Kemijärvi, josta kertovia lauluja on äänitetty kahdeksan kappaletta. Vanhin oli jo vuodelta 1909, Tukkilaisen laulu Kemijärveltä. Kun kirjoitin tiedotteita Lapin alueradiolle ja paikallisiin sanomalehtiin, pyrin herättämään maaotteluhenkä tästä näkökulmasta. Onhan Kemijärvi Lapin pienin kaupunki. Kehotin kemiläisiä ja torniolaisia korjaamaan tätä tilastoa, sillä niistä sävellettyjä lauluja oli vain yksi vähemmän. Aika pian tämän ensimmäisen tiedotteeni jälkeen löysin Risto Rekolan kokoamat biisilistat. Oli pakko lähettää perään uusi korjattu tiedote, koska Rovaniemi -aiheisia lauluja löytyi hänen listoiltaan paljon lisää ja Rovaniemi kiri kuin kirikin tämän kilpailun selväksi voittajaksi.

Lappia maakuntana en ottanut tähän kaupunkivertailun mukaan lainkaan. Sen sijaan tarkistin käyttämistäni lähteistä Lapin eri kunnat. Mikään niistä ei pärjännyt näille mainituille kaupungeille sanoitettujen biisien määrässä. Oman haasteensa loivat myös Tornionjoki, Kemijoki ja Inarinjärvi. Niistä kertovien laulujen määrät jäivät kuitenkin lopulta selvästi kaupunkien jälkeen. Tämä kappaleen väliotsikko löytyi yhdestä kilpailuun osallistuneesta

sanoituksesta. Torniossa ei siis enää haise Kemiltä.

Löytyikö Pohjanmaalta kaupunki ilman laulun laulua?

Onko totta että Seinäjoesta ei ole sävelletty koskaan yhtään laulua? Näin väitivät sekä Suomen äänitearkiston että lyricf.fi nettitietokannat. Näiden tietolähteiden perusteella ainoa laulu, jossa Seinäjoki mainitaan, on Sannin biisi. Siinä kerrotaan, että Joensuu ja Seinäjoki ovat sama asia. Sen sijaan lauluja, joiden nimessä esiintyy Vaasa, oli reilusti yli kaksikymmentä. Nyt olisi siis ollut seinäjokelaisille tarjolla oiva mahdollisuus tämän tilaston kaunistamiseen.

Lehtijutuksi tai radio-ohjelmiin emme tällä uutisoinnilla koskaan Pohjanmaalla päässeet, mutta yksityisesti sain linkin paikallisen toimittajan itse laulamiin yli 20 vuotta vanhoihin Seinäjoki-lauluihin. Kustantajana oli tuolloin ollut Seinäjoki -seura. Eli laulujakin löytyi. Myöhemmin niitä löytyi vielä muutama lisääkin (mm. Tapahtui Seinäjoen keskustassa, Kari Peitsamo, 2016). Silti laulumaaottelussa Vaasan veri ei vapise, vaikka Seinäjokin muutaman sanoituksen väärsti on kuin onkin ollut.

Savolaiskaupunkien laulumaaottelun voittaa Kuopio

Mikkeli voitti Kuopion ennen vuotta 2000 sävellettyjen laulujen määrässä, mutta hävisi Kuopiolle reilusti kun verrataan kaupunkien nimien esiintymistä tämän jälkeen kirjoitetuissa lauluteksteissä. Peränpitäjäksi jää aina Savonlinna. Tämänhetkinen tilasto näyttää tältä; Kuopio 17, Mikkeli 13 ja Savonlinna 5 (lauluja Suomen maakunnista.net.2019).

Saimaasta kertovia kappaleita löytyy yli 30, mutta nämä laulut voisivat usein yhtä hyvin kertoa vaikkapa Lappeenrannasta. Saimme paikalliselta media-toimitukselta pyynnön toimittaa tilastomme Kuopio-, Mikkeli -, ja Savonlinna-aiheisista sävellyksistä, niiden tekijöistä ja sävellysvuosista eriteltyinä, mutta mitään juttua ei koskaan tullut. Varmaankaan ei löytynyt sitä kuuluisaa punaista lankaa.

Keski-Uudenmaan hännän huippuna oudosti Suomen bluespääkaupunki

Järvenpää pitää Blues-kaupunkina perää kaupunkibiisien määrässä Keski-Uudellamaalla. Keski-Uudenmaan uudet kaupungit eivät tosin ole laulujen sanoittajia inspiroineet muutenkaan. Selvä peränpitäjä oli kuitenkin

Järvenpää. Vähän yllättäen Kerava, tietynlaisesta ”Korso-maineestaan” huolimatta, oli kilpailun voittaja. Keravasta kertovia sanoituksia oli jopa enemmän kuin perinteisestä taide- ja kulttuurielämän kehdo-
sta eli Tuusulasta kertovia lauluja. Tämän hetkinen tilasto näyttää täl-
tä: Kerava 6, Tuusula 5 ja Järvenpää 2. Jos sä konduktöörin mieheksesi
sait –biisissä mainitaans ekä Kerava & Järvenpää. Lisäksi myöhemmin
Keski-Uusimaassa julkaistun artikkelin jälkeen löytyi taiteilija-nimellä
Director-General tehty Järvenpää-aiheinen biisi. Siinä Järvenpää tosin
esiintyy englannin kielellä ”Lake End City”, mutta tämä on kuulemma
ihan perinteinen katukäännös Järvenpää -nimestä ja sopii tekijän mu-
kaan blues-genreen paremmin kuin tuo ”ärräpäitä” täynnä oleva suo-
menkielinen nimi.

Varsinais-Suomi ja Satakunta, maakuntien pääkaupungit jyräävät

Turku on selvä alueellinen ykkönen. Hyvä kysymys silti lienee, onko vä-
hän yli 100 sävellettyä kappaletta paljon Suomen vanhimmasta kaupun-
gista. Varsinkin, jos vertaa Helsingistä kertoviin yli 400 kappaleeseen.
Pori hallitsee Satakuntaa 27 sävelletyllä kappaleella melkein yhtä sel-
västi. Nyt en hakenut tietoa radiossa eniten soitetuimmista kappaleista,
mutta tekisi silti mieli arvata että se olisi alueellisesti Porilaisten marssi
mieluummin kuin joku näistä Turku -lauluista. Näistä en tuntenut en-
simmäistäkään.

Lappeenrantaan, soitto siellä soi

Etelä-Karjalassa selvää kärkipaikkaa piti minusta yllättäen Lappeen-
ranta, vaikka se on kaikkea muuta kuin helppo laulussa lausuttavaksi.
Lappeenrannasta kertovia sanoituksia löytyi 46 kappaletta Imatran 23
vastaan. Tosin, jos huomioidaan kaupunkien koko, Imatra pärjää jo
alueellisesti tosi hyvin, puhumattakaan valtakunnallisesti. Kaupungin
kokoon suhteutettuna Imatra voi hyvinkin olla koko valtakunnan yk-
könen sanoituksien määrässä. Mikään muu alle 30 000 tuhannen asuk-
kaan kaupunki ei pääse edes lähellekään 20 laulua.

Pääkaupunkiseutu

Tässä kilvoittelussa olikin Helsingin ylivoiman jälkeen suorastaan yl-

lättävän tasaista. Espoo hävisi tässä kisassa kuitenkin Vantaalle selvin 3-6 lukemin, vaikka itse Juice on yrittänyt nostaa Espoota Suomen laulu- maankartalle peräti kahden eri biisin voimin. Helsingin jälkeen, jos huomioidaan koko Uusimaa ja jo mainitut Kerava ja Järvenpääkin, niin laulumääräkilpailun kakkoseksi nousee selkäesti Porvoo yli 10:llä kaupungista kertovalla sanoituksellaan.

Hämeen, Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan jätin maaottelukilvoittelun ulkopuolella, koska Tampereelle, Jyväskylälle ja Joensuulle ei ollut edes kunnan haastajia näiden maakuntien alueella. Tosin Lahdesta kertovia lauluja on myös paljon ja asukaslukuun suhteutettuna Lahti voisi sijoittua (vielä piirtämättömällä) kaupunkilaulukartalla aika korkealle.

Yhteenvetona on pakko todeta, että hiukan ihmetytti kaupunkien oma passiivisuus tuoda itsestään kertovia sanoituksia ja lauluja esille omilla nettisivuillaan tai muussa viestinnässä. Luulisi, että tällaisille tarinoille, esimerkiksi biisien syntyhistoriaan liittyen, olisi oma paikkansa kaupunkiviestinnässä. Varsinkin, jos spotify yms. linkeillä kyseisiin biiseihin pääsi heti käsiksi. Näin nämä laulut voisivat toimia esimerkiksi raikkaamman laupunkimielikuvan rakentajina. Koostelevyjä kotikaupunkibiiseistä on myös tehty yllättävän vähän, vaikka voisi kuvitella näiden kelpaavan val- lan mainiosti niin paikallisille kuin turisteillekin. Imatralta löytyi mainio päinvastainen esimerkki: oma kaupunkilaulukirja nuotteineen.

Lähteet

Lyrics.fi – laulujen sanoitukset suomalaisiin kappaleisiin: <https://lyrics.fi/>
Suomen äänitearkisto <https://www.aanitearkisto.fi/home/>

Musiikkiarkisto <https://www.musiikkiarkisto.fi/>

Lauluja Suomen kunnista https://fi.wikiquote.org/wiki/Luokka:Lauluja_Suomen_kunnista

Lauluja Suomen maakunnista: https://fi.wikiquote.org/wiki/Luokka:Lauluja_Suomen_maakunnista

Saarela, Samuli 2015. Kaksikymmentäkaksi laulua Imatrusta, Vanhat linkit

Wikipedia: Risto Rekolan maakuntalaulut

OSA II

Sanoituskilpailujen toteutukset

Ylistyslauluja vai valitusvirsiä? Imatralaisten biisitekstinikkareiden kuvaukset kotiseudustaan

Juha Iso-Aho

Syksyllä 2018 imatralaiset pääsivät yhdessä riihimäkeläisten ja turkulaisten kanssa kokeilemaan kotiseutunsa kuvaamista biisitekstien muodossa Humakin Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen järjestämässä kilpailussa. Minkälainen kuva imatralaisten kotikaupungista teksteistä välittyy? Miten tekstit heijastavat kaupungin ilmapiiriä ja viimeaikaista kehitystä sekä toisaalta historiaa? Puhkesivatko imatralaiset ylistyslauluihin vai valitusvirsiin?

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen Imatra-sarjaan kertyi kaikkiaan 54 erimuotoista tekstiä kokonaisista, viimeistellyistä laulu-lyriikoista muutaman rivin fragmentteihin ja kaikkea siltä väliltä. Näistä 37 syntyi imatralaisissa baareissa järjestetyissä Baarisanoittamo-illoissa tai jätettiin niiden jälkeen baareissa olleisiin postilaatikkoihin. Loput seitsemäntoista tekstiä toimitettiin kilpailuun Sanoittamalla kaupunginomistajaksi verkkolomakkeella.

Imatralainen innovaatio valtakunnallisessa laulutekstikilpailussa oli varsinaisen Imatra-sarjan rinnalla toteutettu baarien välinen kilpailu, johon osallistui neljä ravintolaa eri kaupunginosista. Kaksi baaria, Pub Vahti ja Osmo´s Cosmos Bar, olivat mukana Imatrankoskelta, Bar Kenguru Vuoksenniskalta ja Startti Pub Rajapatsaalta. Baarien sitominen mukaan kilpailuun toi mukanaan yhteisöllisyyttä ja aitoa osallisuut-

ta. Tekstejä tekivät tätä kautta ja erityisesti edellä mainittujen Baarisanoitamo-iltojen innostamina aivan tavalliset kanta-asiakkaat, jotka eivät ehkä koskaan aiemmin olleet ajatelleet itseään potentiaalisina laulunikkareina.

Baarien välisessä kilpailussa myös palkinto oli yhteisöllinen. Voittaja valittiin baarin osallistujien määrällisen ja laadullisen kokonaispanoksen perusteella. Ansioituneimmaksi valitun Pub Vahdin kanta-asiakkaille, erityisesti tekstejä kirjoittaneille, tarjottiin huhtikuussa 2019 neljän ruokalajin illallinen.

Mikä Imatra on?

Imatrasta on tiettävästi julkaistu huomattavasti enemmän lauluja kuin samankokoisista kaupungeista keskimäärin. Syyt tähän voidaan jäljittää niin kulttuurihistoriaan kuin geologiaan ja maantieteeseenkin. Jo kaupungin nimeä voi pitää iskevän runollisena ja myös mystisenä, sillä sen etymologiasta ei ole varmaa tietoa.

Imatra on vuonna 1948 perustettu Etelä-Karjalan maakunnassa Saimaan rannalla sijaitseva rajakunta, joka aikoinaan oli Suomen suurimpia kauppaloita ja vuodesta 1971 alkaen kaupunki. Imatra ja sen halki virtaava Vuoksi mainitaan jo Kalevalassa, ja Imatrankosken partaalta katsotaan alkaneen Suomeen suuntautuneen turismin. Vuonna 1772 Venäjän keisarinna Katariina II nimittäin vieraili seurueineen kosken kuohuja ihailemassa. Katariinan vanavedessä seurasi myöhemmin muita kuninkaallisia ja aatelisia eri puolilta maailmaa sekä taiteilijoita Stravinskista ja Kandinskysta Sibeliukseen ja Galén-Kallelaan.

Viime vuosisadalla Imatrasta kehittyi teollisuuskaupunki. Imatrankoski padottiin 1920-luvun lopulla ja vuonna 1929 valmistui Imatran Voimalaitos, joka on edelleen teholtaan Suomen suurin vesivoimala. Stora Enson ja Ovakon Imatran tehtaat ovat nykyäänkin merkittäviä työllistäjiä. Asukkaita Imatralla oli vuonna 2019 vajaat 27 000. Suurimmillaan asukasluku oli 1970–1980-lukujen vaihteessa, jolloin imatralaisia oli yli 36 000. Tuoreimmissa väestöennusteissa väkiluku jatkaa laskuaan ja on vuonna 2040 noin 19 % nykyistä matalampi.

Teollisuuden ja kosken lisäksi Imatra tunnetaan muun muassa useita kertoja Suomen kauneimpien rakennusten joukkoon äänestetyistä Valtionhotellistaan sekä Imatranajosta, viime vuosina elvytetystä kansainvälisestä mootto-

ripyörien katuratakilpailusta. Imatra on myös kokoonsa nähden merkittävä kulttuurikaupunki, jossa on yksi Suomen vanhimmista taidemuseoista sekä maamme uusin teatterirakennus. Kaupungin musiikkielämä on ollut aina vilkasta. Imatralla on sekä Suomen ainoa yksityisomisteinen kamarimusiikkisali Konserttihanke että pitkät perinteet kevyen musiikin, erityisesti big band -musiikin, harrastuksessa.

Imatra markkinoi itseään ”kansallisihmeenä”. Miksipä ei, sillä aiheita kotiseutuyllpeyteen riittää. Myös matkailulliseen vetovoimaan uskotaan ja erityisesti liikuntamatkailuun liittyvään infrastruktuuriin on viime vuosina panostettu. Toisaalta kaupunki on joutunut myös kokemaan pienille suomalaisille kaupungeille tutuksi tulleen väestökadon, aiempina vuosikymmeninä vaurautta tuoneen suurteollisuuden työpaikkojen vähenemisen sekä väestön ikääntymisen. Kuntataloutta on jouduttu sopeuttamaan rankalla kädellä. Huoli peruspalveluiden säilymisestä värittää julkista keskustelua.

Kaupungin nimikkohenkilö on vuodesta 1970 alkaen ollut vuosittain paikkakunnan ansioituneiden naisten joukosta valittu Imatran Inkeri. Hahmon taustalla on, kuinkas muutenkaan, Toivo Kärjen ja Reino Helismaan Imatra-aiheinen valssi. Helismaan tekstin keskushahmona on Inkeri-niminen mystinen ja saavuttamaton nainen.

Sanoittamalla Imatra omaksi?

Paikkakuntalauluilla on pitkä perinne lauluntekemisen historiassa. Niitä on tehty yhtä hyvin kotiseuturakkaudesta kuin katkeruudesta ja joskus tilauksesta. Juicen Juankoski Here I Come’in lempeä nostalgia ja Kauko Röyhkän Oulua kuvaavan Paska kaupunki -biisin ärhäkkyys ovat eräänlaisia ääripäitä. Suomalaisten maakuntalaulujen kotiseudun ylistystä huokuvassa pateettisuudessa on puolestaan usein tilaustyön leima. Yleensä kuitenkin laulut pyrkivät tavalla tai toisella ottamaan haltuun paikkakunnan tai seudun hengen. Siinä missä yksi tarkastelee asiaa henkilökohtaisen kokemuksen ja yksityiskohtien kautta, toinen yrittää välittää freskomaisen kokonaiskuvan kautta kaiken mahdollisen.

Kilpailun Imatra-sarjaan eri kanavia pitkin jätetyt tekstit ovat ryhmiteltävissä viiteen kategoriaan niiden näkökulmien mukaan. Suurimpana ryhmänä 20:llä tekstillä ovat Imatraa kokonaisuutena käsittelevät tuotokset. Toiseksi suurin ryhmä, 11 tekstiä, keskittyy johonkin Imatran kaupunginosista.

Kolmanneksi suurin ryhmä, kymmenen tuotosta, kertoo Imatran valtasuonesta Vuoksesta koskineen. Yhtä monta tekstiä on ryhmässä, jota kutsun henkilökohtaisiksi tarinoiksi, sellaisiksi joissa Imatra on taustana kerronnalle, ei pääosassa. Lisäksi mukana on kolme tekstiä, joissa Imatraa katsellaan ulkopuolelta, paikkakunnalla joskus aikaa viettäneen tai sinne muuttavan näkökulmasta.

Miten imatralaiset – ja muutama ulkopaikkakuntalainen – sitten ottivat kaupunkinsa haltuun biisiteksteissään? Tekstien yleisilme on ilman muuta positiivinen: Vuoksi virtaa, koski pauhaa, musiikki soi ja terasseilla viihdytään. Tämä voi tuntua yllättävältä, jos sävyä vertaa vaikkapa paikallislehden tekstiviestipalstaan. Kotiseudun parhaita puolia, kuten maisemaa ja omalaatuista paikallishenkeä nostetaan esiin, kuten seuraavassa esimerkissä:

*Tämä on koti täällä synnyin, kasvoin ja rakastuin.
Kaiken koin ja enemmän vaikka syksyn myötä lehdet lakastui.
Täällä Vuoksi kuohuaa ja väki riemuitsee.
Joka päivä elämisen arvoinen ja ikimuistoinen.*

Kotikaupunkia myös kaivataan, kun ollaan välillä toisaalla:

*Muistan kävelleeni Vuoksen varrella,
ja mietin mihin olen matkalla
päämäärä ollut joskus hukassa
mut käydessäni muualla
tuun mielelläni takaisin, en voi lähteä täältä kaupungista Karjalan.*

Jokin tumma pohjavirta tulee kuitenkin aika ajoin esiin kotiseudun herättämiä tunteita kuvatessa:

*Imatrankosken padottu tunteiden virta, tänään vapaana
Apea tuuli, kesän riento takana
Henki on kevyt, katse vakava, ihmisvirta lohdullinen.
Rauha kiireen keskellä, juoman hinta kohtuullinen,
on jo sadonkorjuu.*

Tietolaatikko IMATRA

Imatra-sarjan *Biisisanoittamot* toteutettiin kolmessa imatralaisessa baarissa, Startti Pubissa 22.9.2018, Pub Vahdissa 13.10.2018 sekä Bar Kengurussa 27.10.2018. Baarisoittamoiden päävetäjinä toimivat imatralaiset muusikko-näyttelijät Heikki Pöyhiä ja Aki Honkatukia Anu Soinin ja Juha Iso-Ahon avustuksella. Edellä mainitut baarit osallistuivat myös Imatralla kilpailun yhteydessä järjestettyyn baarien väliseen kisaan, jossa oli lisäksi mukana OC Bar. Baarien välisen kilpailun voitti Pub Vahti, jonka sanoittajat ja kanta-asiakkaat palkittiin 24.4.2019 baarissa järjestetyllä keittiömestari Jukka Moilasan suunnittelemana ja toteuttamalla gourmet-illallisella.

Kilpailun Imatra-sarjaan osallistui 54 tekstiä lähes viideltäkymmeneltä sanoittajalta. Sanoituksista 17 palautettiin kilpailun verkkopalvelun kautta, loput jätettiin baareissa olleisiin postilaatikkoihin. Imatra-sarjan tuomareina toimivat Harri Saksala sekä imatralaisen Osmo's Cosmos-yhtyeen jäsenet.

Kilpailun voittajasanoituksen tekijä oli Heini Vesterinen imatralaista kesäpäivää kuvaavalla sanoituksellaan Ihastunut Imatraan. Biisin sävelsi Heikki Pöyhiä ja sen studionauhoituksesta vastasi projektia varten koottu Salama-orkesteri. Musiikkivideon kappaleeseen toteutti Mainostoimisto Dominus Oy. Biisin kantaesitys oli Imatran Kesänavauksen yhteydessä 25.5.2019 kävelykatu Koskenpartaalla. Kantaesityksestä vastasi Salama-orkesteri. Voittajakappale videoineen löytyy YouTubeista. Kappaleen sanoittaja Heini Vesterinen voitti lisäksi VIP-liput kahdelle kansainväliseen moottoripyörien katuratakilpailuun Imatran-ajoon.

Pääosassa useimmissa teksteissä on nykyhetken Imatra tehtaineen, tapahumineen, baareineen ja turisteineen, mutta muutamat kirjoittajat hakivat pontta historiasta. Kronikoivissa riimitelyissä käydään läpi Katariinan vierailut, teollisuuden nousut ja kaatuneet kuvaputkיתהתא. Eräs kirjoittaja rakentaa laulunsa kaupungin patsaiden, tunnettujen rakennusten ja nähtävyyksien varaan:

*Siellä muistot raa'an rajaseudun
mieleen tulee usein
vaikka vaiennut on linnake, eikä
nahkatakki Kuhlmeyn
lennä enää itään
karjalaiset itkuvirret täällä harvoin soivat
ja rauhan kellot Aallon
yleiskaavan loivat.*

Moni teksteistä rakentuukin juuri tällä tavoin hiukan luettelomaiseksi esitykseksi kaupungin kaikkien tuntemista, merkitystä luovista piirteistä. Koko kaupunki yritetään ottaa haltuun yhdellä tekstillä, ja samalla usein kadotaan henkilökohtainen näkökulma aiheeseen. Koskettavaa tarinaa ei tällöin kehkeydy, vaikka nasevia, esimerkiksi kaupungin tapahtumiin viittaavia tiivistyksiä, teksteistä nouseekin:

Eri suuntiin valuu eliitti ja jätkä, toinen viihtyy teatterissa ja toista kiinnostaa lätkä.

*Kun tuppi nurin painalletaan kautta mutkien
niin huumaa äänet hehkuvien pakoputkien.*

Yleisenä havaintona voi todeta, että kun tekstin perspektiivi kapenee koko Imatraa syleilevästä otteesta kohti omaa kaupunginosaa tai vaikkapa sen tuttua baaria, saavat henkilökohtaiset tunnot ja tarinat enemmän tilaa:

*Kyyneleet ilon, kaihon, murheen pisaroina silmät kosteaksi nostattaa
ne herkistää, tuoppiin katoaa – karaoke helpottaa
kun tapaa ystävän ääreltä kapakan
voi käydä läpi elämän.*

Pieni tuokiokuva kadunvarsibaarin markiisin alta voi kertoa paljon tehdas-
kaupungin arjesta ja ihmisistä:

Otat esiin sätkäpaperin

*kuivuneet purut ja filtlerin.
Rupeet siinä sätkää vääntämään,
sit joku tulee, siun päätä kääntämään.
No huomaat, et Ököhän se on,
halus saada siun huomion.
Tulin aamuvuorost, meen iltavuoroon,
hetken Niskalla sain yhtyy tähän kuoroon.*

Tiiveimmillään näkökulma on, kun teksti rakennetaan kantabaarin peli-automaatin ääreen juuttuneen, elämää jo aika lailla nähneen asiakkaan tarinalle, ehkäpä tosielämän havaintoihin tai kenties kokonaan kirjoittajansa mielikuvitukseen pohjautuen:

*Nainen juo tuopin tyhjäksi, katoaa pimenevään iltaan
Kuvittelee olevansa Ariel, tuo Potti di Maren merenneito
Joka sukeltelee syvyyksissä, rahakirstuja aukoen
Löytää rikkauksia, helmiä, jalokiviä, kultakäätyjä*

*Yhtä kauniina kuin hän oli nuorena,
yhtä onnellisena kuin hän oli joskus.
Kun maailmakin oli vielä kaunis*

*Hymy palaa huulille, juonteet häviävät
punaiset hiukset aaltoilevat kuin meri
eivätkä suolapisarat poskilla ole enää kyyneleitä.*

Voitot hupenevat pelikoneen syövereihin, mutta happy hour tekee tehtävänä, hetki unelmaa merenneidon maailmassa oli menetettyjen kolikoiden arvoinen. Tarina on todenmakuinen, se on imatralaisen baarimiljöönnöittänyt, mutta voisi tapahtua missä vain. Imatraa, sen enempiä kuin tapahtumapaikkana olevaa baaria, ei tekstissä mainita nimeltä.

Tämän tyyppiset tekstit nostavat esiin olennaisen kysymyksen: voiko hyvä kaupunkibiisi olla yleispätevä, yhtä ymmärrettävä imatralaiselle, tampere-laiselle ja sandiegolaiselle kuulijalle? Ilmeisesti voi, koska muuten sellaisista lauluista kuin Jackson tai Moskovan valot ei olisi tullut isoja hittejä. Kaikki

noita kappaleita rakastavat tuskin ovat edes käyneet paikan päällä. Yksi hyvän kaupunkibiisin ominaisuus saattaakin olla se, että kaupunki on vain kehyksenä tai taustana tarinalle, joka itsessään on koskettava ja kiinnostava. Varsinaisena aiheena voi olla rakkaus, kaipaus, ystävyys, pettymys, uhma tai mikä vain tunne tai kokemus. Olennaista on, että laulussa on joku henkilö, minäkertoja tai muu hahmo, jolle laulun asiat tapahtuvat ja joka välittää laulun herättämiä tunteita.

Ihastunut Imatraan – yhdistelmä tarinaa ja kaupunkifreskoa

Imatra-sarjan voittajaksi valikoitui Heini Vesterisen kirjoittama Ihastunut Imatraan -teksti. Se on teknisesti eheä ja lauluksi hyvin taipuva sanointu, joka on vahvasti tarinallinen. Teksti kuvaa minäkertojan päivän kulkua heräävän kaupungin aamusta iltaan ja yöhön. Se sisältää paljon aistihavaintoja, ääniä ja värejä ja vaihtaa välillä näkökulmaa, kuten ympäristöään havainnoiva lapsi. Kirjoittaja ei ole kokonaan välttänyt luettelomaisuutta kuvatessaan kaikkea, mihin hän (tai laulun minä) on kaupungissa ihastunut, mutta vahvasti koettu tarina kantaa noin kuusi-minuuttisen kappaleen näidenkin karikoiden yli.

Laulu maalaa yltiöpositiivisuudessaankin uskottavan kuvan siitä, miltä Imatra voi näyttää, kun sitä katsoo avoimin silmin. Kertosäe tiivistää laulun viestin hienosti:

*Paljon vettä on virrannut Vuoksessa ja tulee vielä virtaamaan.
Nyky aika ja kehitys punoutuvat historiaan.
Junat ja elämä ihmisten jatkaa kulkuaan
Saimaan sylissä, Vuoksen varrella –
Olen ihastunut Imatraan!*

Heini Vesterinen on muualta muuttaneena halunnut nostaa esille nykyisen kotikaupunkinsa hyvät puolet, joita peruspaikkakuntalaiset eivät ehkä aina huomaa tai arvosta. Laulun sävelsi imatralainen Heikki Pöyhä slaavilaishenkiseksi ska-ralliksi, jossa Karibia ja Karjala kohtaavat iloisesti hytkyen. Uuden Imatra-kappaleen vastaanotto on ollut erittäin positiivinen, kun sitä on kesän 2019 tapahtumissa esitetty. Tulevaisuus näyttää, jääkö Ihastunut Imatraan elämään kaupunkilaisten omakseen ottamana

laulun ja saako se myös laajempaa huomiota. Heini itse sitä on jo saanut, sillä hänet valittiin elokuussa vuoden 2019 Imatran Inkeriksi.

Kotiseudun koko kuva?

Imatran kaupunkikuvaa hallitsee Vuoksi, virtaamaltaan Suomen suurin joki, jota tosin paikkakuntalainen vain harvoin kutsuu joeksi. Vuoksi on Vuoksi tai ehkä joskus virta. Vuokseen kytkeytyy luonnollisesti myös Imatran koski kuohuineen. Siksi ei ole yllätys, että yli puolessa kilpailun Imatra-sarjaan toimitetuista teksteistä Vuoksi virtaa ja koski kuohuu. Jos ei aina pääosassa, kuten noin kymmenessä tekstissä, niin Imatra-kokemuksen taustakankaana tai ääniraitana kuitenkin, kuten seuraavassa katkelmassa:

*Tuo kaiken keskellä oleva, vesi tumma ja pelottava
saa aikaan tunteita monia, iloja ja suruja
Silti rakkain paikka kaikista, löytyy lapsuuden Vuoksen varresta*

Mitkä teemat sitten imatralaisten teksteistä nousevat esiin mahtavan virran luomaa maisemaa vasten? Teollisuus, sen historia ja nykytila ovat aihepiiri, joka saa maininnan useammassa laulussa. Muistellaan teollisuuden nousua ja pohditaan sen muutoksia. Ollaan tehtaalla työvuorossa, ellei sitten menossa sinne tai tulossa sieltä. Työn vastapainoksi asettuvat tapahtumat ja niiden meininki. Kesäkadulla soi musiikki, joka houkuttelee jopa tanssimaan. Viihteestä käyvät myös kantabaarit tuttuine asiakkaineen ja henkilökuntineen.

Aiheita, joiden olisi odottanut näkyvän teksteissä enemmän, ovat Imatran maantieteelliset reunat idässä ja lännessä eli Venäjän vastainen raja ja Saimaa. Muutamia toteamuksia rajasta toki löytyy ja Saimaakin mainitaan, mutta niitä on vain murto-osa kaupunkia halkovan Vuoksen saamista maininnoista. Kuitenkin imatralaista arkitodellisuutta ovat venäläiset turistit ja halvan bensinin haku rajan takaa Svetogorskista sekä kaupungin tyhjeneminen kesäviikonloppuisin, kun ihmiset suuntaavat mökeilleen ja veneilleen.

Tekstien perusteella imatralainen ihminen on kotiseuturakas, välillä tosin piikikkäällä tavalla, mutta samalla aito ja periksi antamaton.

Se on helvetinmoinen ihme syntyä näille kulmille, ei täällä koskaan mitään oo, mutta se riittää kaikille.

Jos täältä lähtee pois sydän aina tänne jää, karjalainen luonne ei poistu sus-ta mihinkään.

Kovin pitkälle meneviä päätelmiä imatralaisuudesta ja imatralaisten suhteesta kotikaupunkiinsa ei kilpailun tuottamien laulutekstien perusteella kuitenkaan pidä tehdä. Monipuolisesta tekstisadosta huolimatta materiaali edustaa aika pientä otantaa kaikista kaupungin asukkaista. Varsinkin, kun otetaan huomioon, että Imatra-sarjan viidestäkymmenestä neljästä tekstistä noin kaksi kolmasosaa sai alkunsa baareissa.

Merkittäväntä Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeessa ja sen laulutekstikilpailussa oli kenties lopulta se, että kun annettiin mahdollisuus tuoda ajatuksiaan esiin laulutekstin muodossa, niin tilaisuuden käyttivät hyväkseen monet sellaiset kaupunkilaiset, joiden ääntä ei muuten liian usein kuulla. Toinen, ehkä yllättäväkin havainto oli, että laulutekstin kirjoittamisen kynnyksen uskalsi ylittää moni ensikertalainenkin tekijä.

”*Jokainen osaa tehdä laulun*” on slogan, jota Heikki Salo, yksi suomalaisen laululyriikan keskeisistä tekijöistä ja laululyriikasta kattavan oppaan kirjoittanut alan kouluttaja, tapaa käyttää. Jos valmis lauluteksti harvoin ainakaan ensiyrittäjältä syntyy yhden baari-illan aikana tai muutenkaan kertaistumalta, niin laulun kirjoittamisen perustaitoja voivat kaikki oppia.

Sanoittamalla kaupunginomistaja -hankkeen kokemusten perusteella biisien kirjoittamiseen ovat tilaisuuden tullen valmiita hyvin monenlaiset ihmiset. Jatkossa näille ihmisille, kaupunkilaisille, kyläläisille, työpaikkojen henkilökunnalle tai vaikka oppilaitoksille on siis syytä antaa paitsi tilaisuus, myös hieman perusteellisempaa opastusta ja sparrausta tekstiensä työstämiseen. Tärkeintä on kuitenkin, että alkaa kirjoittaa. Kuten yhden Imatran baarisanoittamon osallistuja sen niin ytimekkäästi tiivistä:

Ei sytytä ei sytytä
tää riimi ollenkaan
mutt’ nythen teemme me
riimin Imatralle vaan.

Lähteet

Etelä-Karjalan väki vähenee noin tuhannen henkilön vuosivauhtia – vuonna 2040 eteläkarjalaisia on 112 000. Imatran väkiluku vähenee 19:llä, Lappeenrannan 5,5 prosentilla. Viitattu 17.10.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10997277>.

Issakainen, Katri 2012. Yhteisö ja taide. Teoksessa Lähteenmäki, Maria & Karhu, Jani (toim.) *Moniääninen Imatra*. Tampere: Imatran kaupunki.

Rossi, Pentti 2006. *Imatralla/In Imatra*. Jyväskylä: Gummerus.

Saarela, Samuli 2015. *Kaksikymmentäkaksi laulua Imatrasta*. Imatra. Omakustanne.

Salo, Heikki 2014. *Kahlekuningaslaji. Laululyriikan käsikirja*. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Talka, Anu (toim.) 1997. *Imatran kirja*. JYY:n kotiseutusarja n:o 35. Jyväskylä: Imatran kaupunki.

Tikkanen, Hannu 2011. *Imatran kevyen musiikin historia 1948–99*. Lappeenranta. Omakustanne.

Imatra osallisti kaupunkilaiset osallistumaan *Juha Iso-Aho*

Imatrankosken kävelykadun kesänavauksessa toukokuussa 2019 Sarianna Purtilo Imatran kaupungin kulttuuripalveluista nousi esiintymislavalle kuuluttamaan estradille Salama-orkesterin. Seitsenhenkisen kokoonpano oli muusikko-näyttelijä Heikki Pöyhiän varta vasten yhden kappaleen nauhoittamiseksi ja esittämiseksi kokoama. Kappale oli nimeltään Ihastunut Imatraan. Pöyhiän säveltämän laulun tekstin oli kirjoittanut Sanoittamalla kaupunginomisajaksi -kilpailun Imatra-sarjan voittanut Heini Vesterinen. Imatra oli saanut uuden, hyväntuulisen tunnuskappaleen ja samalla aktivoinut ison joukon kaupunkilaisia pohtimaan suhdettaan kotiseutuunsa laulutekstien muodossa. Imatra lähti keväällä 2018 yhtenä kolmesta kohdekaupungista mukaan Sanoittamalla kaupunginomisajaksi -hankkeeseen. Imatran kulttuuri- ja oppimiskeskuksen palvelupäällikkö Sarianna Purtilo ei tarvinnut pitkää miettimisaikaa, kun hän kuuli ideasta.

- Kun silloinen esimieheni Harri Valtasola Imatran kulttuuripalveluista vastaavana kysyi, lähtisimmekö mukaan Humakin Sanoittamalla kaupunginomisajaksi -hankkeeseen, sanoin heti että mikäpäsiinä, kertoo Purtilo.

Huolenaiheitakin oli. Eniten Purtiloa mietitytti, paljonko hän pys-

tyy työaikaansa hankkeelle antamaan, sillä hän oli tuolloin ainoa Imatran kaupungin varsinainen kulttuuripuolen työntekijä ja vastasi myös kirjasto- ja museopalveluista sekä toimi Virta-opiston rehtorina. Purtilo ajatteli kuitenkin, että kaupungin näkökulmasta erityisesti pienelle paikkakunnalle on tärkeää olla mukana erilaisissa hankkeissa. Häntä kiinnostivat erityisesti osallisuus ja osallistaminen, eli se, miten epätodennäköiset taiteen ja kulttuurin yleisöt saadaan tuottamaan omaehtoista ja yhteisöllistä taiteen sisältöä ja näin myös parannetaan kulttuurin sosiaalista saavutettavuutta.

Imatralle oman näköinen toteutus

Yhteistyö Humakin kanssa käynnistyi keskustellen. Vaikka kilpailun formaatti oli mietitty kutakuinkin valmiiksi, oli tilaa myös erilaisille toteuttamistavoille. Kun Humakin edustajat Antti Pelttari ja Arto Lindholm saapuivat Imatralle ensimmäiseen yhteispalaveriin kertomaan tarkemmin hankkeen sisällöstä, niin lähtökohtana oli paikallisten toteuttajien ajatusten kuunteleminen.

- Sen yhteisen ideoinnin tuloksena tuntui, että tätä hanketta voisi oikeasti olla mukavaa lähteä toteuttamaan, Purtilo toteaa.

Näin Imatran toteutus sai omat erityispiirteensä. Keskustelujen pohjalta syntyi esimerkiksi Sarianna Purtilon idea baarien välisen sanoituskilpailun järjestämisestä varsinaisen Imatra-sanoituskilpailun oheen. Tästä kilpailun osasta tuli kenties yhteisöllisin ja osallistavin elementti koko projektissa.

- Pohdimme, miten juuri Imatralla olisi hyvä lähestyä tätä kaupunkilaisten osallisuutta ja osallistamista. Ajattelin, että ehkä on turhaa saada ihmisiä tulemaan johonkin tiettyyn paikkaan, kuten esimerkiksi kulttuuritalolle, vaan sanoituskilpailu on vietävä sinne missä ihmisetkin ovat, esimerkiksi baareihin, Purtilo muistelee.

Imatralla mietittiin, että mukaan olisi hyvä saada ainakin kolme baaria eri puolilta kaupunkia. Näissä järjestettäisiin sitten sanoittamoillat, joissa asiakkaita innostettaisiin tekstien kirjoittamiseen. Baareiksi valittiin Pub Vahti, Startti Pub sekä Bar Kenguru. Sanoittamoiden vetäjiksi löytyi kaksi loistavaa paikallista muusikko-näyttelijää, Aki Honkatukia ja Heikki Pöyhiä, jotka itsekin tekevät musiikkia.

- Halusimme myös, että voittajasanoituksen säveltäisi Heikki Pöyhiä. Toivoimme lisäksi, että hän kokoaisi paikallisista muusikoista sopivan kokoonpanon sovittamaan ja taltioimaan biisin paikallisessa studiossa, Purtilo painottaa.

Miten imatralaiset lähtivät mukaan?

Riski paikallisuutta painottavan konseptin epäonnistumisesta oli toki olemassa. Sarianna Purtilo kuitenkin toteaa, että Humakin edustajien epäilyt baarien lähtemisestä mukaan eivät paikallisista järjestäjistä tuntuneet todelliselta ongelmalta. Imatralla luovaa hulluutta ja heittäytymistä on hänen mukaansa aina riittänyt.

- Kun teimme baarikierroksen markkinoidaksemme tätä kilpailua, ei yhdessäkään baarissa ollut epäilyjä, etteivätkö he lähtisi kilpailuun mukaan, Purtilo sanoo.

Oli jo päätetty, että sanoittamoita järjestäviä baareja on kolme, kun halukkaita ilmaantui yksi lisää. Silloin ilmoitettiin, että kaikki halukkaat baarit voivat osallistua kilpailuun, vaikka sanoittamoita niissä ei hankkeen puitteissa pystytä järjestämään.

Vastaanotto baareissa oli hyvinkin innostunut. Siinä vaiheessa ei tosin voitu tietää, miten itse asiakkaat kilpailuun ja erityisesti baareissa järjestettäviin sanoittamoihin suhtautuisivat. Tämäkin huoli oli turha. Sanoittamot ja niiden vetäjät otettiin hyvin vastaan.

Mitä Imatran kaupunki kilpailusta sai?

Sarianna Purtilon mukaan hankkeen anti Imatran kaupungille ei ollut pelkästään uusien ja erilaisten väestöryhmien aktivoiminen kulttuurin saralla. Tärkeää oli myös, että imatralaiset muusikot yhdistivät osaamistaan ja voimiaan. Näin syntyi esimerkiksi ihan uusi kokoonpano Heini Vesterisen sanoittamaa Ihastunut Imatraan -voittajakappaletta esittämään. Siitä tehtiin myös kaupungin lisärahoituksella Youtube-video Imatran kaupungin markkinoimiseksi. Voittajabiisi on virallisesti kantaesitetty Imatran kesäkadun avajaisissa toukokuussa sekä elokuussa virallisena Imatra-päivänä.

- Vaikka panostus Imatran kaupungin puolelta olikin henkilöresurssiltaan ja budjetiltaan varsin pieni, niin kuitenkin yhteistyöllä ja Humakin hyvällä markkinoinnilla ja opastuksella itse kilpailu ja voittajasanoituksen kirjoittaja saivat paljon näkyvyyttä, erityisesti paikallisissa lehdissä. Uskon, että kun Heini Vesterinen valittiin vuoden Imatran Inkeriksi, niin osansa oli myös sillä näkyvyydellä, jota hän sai voittajasanoituksellaan, Purtilo arvioi.

Hankkeen konseptin hyödyntämistä pohtiessaan Sarianna Purtilo tote

aa, että Imatralla mietitään varmasti jatkossakin kilpailujen ja tapahtumien viemistä sinne, missä mahdolliset kohderyhmät ovat. Kaupunkilais-ten aktivoinnin ja osallistamisen näkökulma kaupungin kulttuuripalvelujen tuottamisessa on syytä pitää mielessä, summaa Purtilo.

Riihimäen sanoituskisa Palefacen innoittamana *Virva Hyvärinen & Arto Lindholm*

Alun perin sanoituskilpailu oli tarkoitus järjestää vain Imatralla, Turussa ja valtakunnallisesti. Hankkeen yksi tärkeimmistä tavoitteista kuitenkin oli, että sanoituskilpailu leviäisi mahdollisimman moneen kaupunkiin. Niinpä tarjosimme monille eri kaupungeille yhteistyön mahdollisuutta sanoituskilpailun järjestämiseksi. Riihimäen kaupungin kulttuuri- ja hyvinvointipäällikkö Anna Vesén kiinnostui ehdotuksestamme, ja nopeiden neuvottelujen jälkeen lisäsimme Riihimäki-sarjan sanoituskilpailuumme keväällä 2018.

Riihimäki on noin 30 000 asukkaan pikkukaupunki Etelä-Hämeessä, 70 kilometriä Helsingistä pohjoiseen. Kaupunki kehittyi Suomen ensimmäisen rautatien, Helsinki–Hämeenlinnan, varteen. Asemasta tuli myöhemmin tärkeä risteysasema myös Lahden suuntaan. Lisäksi Riihimäki tunnetaan vuosina 1910–90 toimineesta lasitehtaasta, varuskunnasta ja vankilasta. Kulttuurin saralla merkittävimpiä toimijoita lienee Riihimäen teatteri, joka on yksi Suomen vanhimpia ammattiteattereita sekä Riihimäen Nuorisoteatteri, joka on Suomen suurin teatteritaiteen perusopetusta antava oppilaitos.

Paleface veti biisisanoittamon täyteen

Riihimäellä järjestettiin syksyllä 2018 sanoituspaja tunnelmallises-

sa kulttuuritalossa, Vihreässä talossa. Sanoittamon vetäjäksi saatiin rap-tähti Paleface eli Karri Miettinen. Sanoittamolle varattiin aikaa peräti kuusi tuntia, klo 10–16, koska tarkoituksena oli saada sanoituksia jopa valmiiksi asti. Muiden kaupunkien sanoittamoissa tärkeintä oli päästä tekstin tuottamisen makuun. Sanoittamon jälkeen ilta jatkui Palefacen keikalla. Humakia sanoittamossa edustivat Arto Lindholm ja viestinnän harjoittelija Annika Rossi.

Tapahtumaa markkinoitiin Facebookissa, Instagramissa ja Riihimäen kaupungin kanavilla. Lisäksi paikallinen sanomalehti Aamuposti laati sanoittamosta artikkelit sekä ennen että jälkeen tapahtuman. Muista sanoittamoista poiketen Riihimäen sanoittamoon tuli ilmoittautua ennakoon sähköpostitse. Muutamassa päivässä tapahtumaan ilmoittautui 25 henkilöä, mikä oli jo yli Palefacen toivoman maksimimäärän. Sanoittamon osallistujat osoittautuivat moninaiseksi joukoksi: noin puolet oli nuoria räppäreitä tai Palefacen faneja, kun taas toinen puoli ei ollut niinkään räpistä kiinnostunut. Osa oli jo ehtinyt julkaista omia biisejä, toiset taas kertoivat kirjoittavansa omaksi ilokseen biisejä tai runoja. Muutama ammattimuusikkokin oli paikalla. Ikähaitari oli yllättävän laaja: nuorimmat olivat teini-ikäisiä ja vanhimmat yli kuusikymppisiä. Täysin kokemattomia sanoittajia paikalle ei ilmeisesti tullut.

Päivän aluksi Paleface esitti muutamia ikonisia kappaleitaan. Tämän jälkeen Paleface pyysi jokaista kertomaan taustoistaan ja toiveistaan, vaikka se veikin melko paljon aikaa. Esittäytymiskierroksella Paleface varmisti, että hän puhuu biisintekoa tuntevalle yleisölle ja pystyy käyttämään ammattitermejä, kuten bpm, biitti, tempo, tavu, pulssi tai laini. Avauspuheen jälkeen Paleface jakoi osallistujat ryhmiin siten, että räp-genren edustajat siirtyivät omaan tilaansa ja muut jäivät päähuoneeseen. Päivän loppuksi osallistujat esittivät työnsä tulokset, jotka otettiin vastaan isojen aplodien kera.

Paleface otti tilan haltuun sekä karismallaan että pedagogisilla taidoillaan. Ráp-tähti kiersi pöytäryhmät useampaan kertaan antaen kommentteja ja ehdotuksia, vaikka hikipisarot tämän otsalla kertoivat päivän vaativuudesta. Sanoittajat tukivat myös toisiaan ja kommentoivat toistensa riimittelyitä. Paljon keskusteltiin myös siitä, mikä Riihimäessä ylipäänsä on laulun arvoista. Sisällöllisesti Paleface vaikutti keskitty-

Tietolaatikko RIIHIMÄKI

Riihimäen biisisanoittamo toteutettiin yhteistyössä Riihimäen kaupungin kulttuuritoimen sekä Vihreän talon kanssa. Paikkana toimi rautatieaseman kupeessa sijaitseva idyllinen Vihreä talo, jossa järjestetään ympäri vuoden niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin tunnettujen artistien keikkoja sekä erilaisia yhteisöllisiä tapahtumia. Sanoittamon päävetäjänä toimi Karri Miettinen (Paleface), ja se järjestettiin lauantaina 22.9.2018. Muista sanoittamoista poiketen tilaisuuteen tuli ilmoittautua ennakkoon. Paikkoja oli 25 ja ne täyttyivät nopeasti.

Riihimäki-sarjan tuomareina toimivat Karri Miettinen sekä Harri Saksala. Kilpailuun saapui lopulta 12 sanoitusta, joista voittajaksi valittiin Juha Kuisman ”Lasiinpuhaltajat”-sanoitus. Biisin sävelsi Santeri Kuokka ja sen tuottivat Mark Bértényi ja Tuomas Riihimäki Turku Rock Academysta.

Voittajasanoituksen kantaesitys oli 17.5.2019 Riihimäellä järjestetyssä Lähiöfestissä, joka tarjosi kaupunkilaisille monipuolisesti yhteisöllisiä ja paikallisia kulttuurielämyksiä. Tapahtumassa biisin esitti Kalpeat Varjot -yhtye, joka esittää myös levytetyn Lasiinpuhaltajat-kappaleen. Kappale löytyy Spotifystä, iTunesista sekä YouTubesta. Videon toteutti Slade Takala-Lamey.

vän siihen, miten sanat saadaan sopimaan kappaleen sävellykseen – ei niinkään kielikuvien ja tarinoiden luomiseen. Tässä suhteessa ammattimuusikon vetämä sanoittamo vaikutti eroavan sanataiteilijan vetämästä sanoittamosta. Osallistujien teksteihin Paleface suhtautui hyvin kannustavasti, mutta ei epäröinyt esittää parannusehdotuksiakaan.

Riihimäen sanoittamo onnistui erinomaisesti. Palefacella oli vielä päivän päätteeksi aikaa viimeisille neuvoille, vaikka kello riensikin jo yli loppumisajan. Tunnelma Vihreässä talossa säilyi leppoisana koko sanoittamon ajan. Osallistujia ei vaikuttanut jännittävän omien tuotosten esittäminen toisille sanoittajille tai Palefacelle. Erityisesti Räp-pajan osallistujat vaikuttivat muodostavan jo tietynlaisen yhteisön.

Tähtimuusikon vetämä sanoittamo on tapahtuman järjestäjille ehkä

helpompi konsepti kuin vaikkapa tuntemattoman sanataiteilijan vetämä sanoittamo. Tunnetun muusikon nimi veti ainakin tällä kertaa sanoittamon täyteen ja ennakko-ilmoittautumista oli mahdollista käyttää. Kun osallistujien määrä tiedetään etukäteen, on muutkin asiat helpompi suunnitella. Silti hankkeen tarkoitus ei ollut, että laulujen sanoittaminen jätetään vain musiikin harrastajille. Pikemminkin sanoituskilpailumme perimmäisenä tarkoituksena oli kannustaa ketä tahansa sanoittamaan. Tästä syystä ammattimuusikon vetämän sanoittamon rinnalle olisi hyvä järjestää sanataiteilijan vetämä ”kansansanoittamo”.

Kilpailun voittajien julkistaminen Vihreällä talolla

Riihimäen kilpailun tuomareina toimivat Paleface sekä koko kilpailun päätuomari Harri Saksala. Palkintojenjakotilaisuus järjestettiin Vihreällä talolla, jossa vietettiin tunnelmallista iltaa helmikuussa 2019 Puhuu kuin Ruuneperi! -keskustelutilaisuuden merkeissä. Paikalle oli saapunut sanoituskilpailuun osallistuneita sanoittajia, kaupungin edustajia, Paleface sekä riihimäkeläistynyt muusikko Jarkko Martikainen. Tupa oli jälleen täysi, joten paikalla oli oletettavasti myös ihmisiä, jotka tulivat seuraamaan tilaisuutta yleisestä kiinnostuksesta. Humakin edustajina paikalla olivat Antti Pelttari, hanketyöntekijä Anu Soini sekä opiskelijat Jaakko Jääskeläinen ja Virva Hyvärinen.

Illan tunnelma oli alkuun jännittyneen innostunut, mutta se muuttui pikaisesti Vihreälle talolle ominaiseksi lämminhenkiseksi hetkeksi. Voittajasanoitus sekä kunniamaininnan saaneet sanoittajat saivat arvoisensa huomion ja useampi taho kommentoi sanoituksien sisältöjä. Voittajaksi valikoitui Juha Kuisman ”Lasiinpuhaltajat”-sanoitus, joka kertoo tarinaa raskaan arjen duunareista, jotka ajoittain hakevat lohtua arjen synkkyyteen lähiöpuubeista. Sanoituksen päähenkilöt kohtaavat toisensa tutussa ympäristössä, jossa yhteisöllisyyden kokemukset ovat todellisia. Vaikka elämä näyttäytyy heille ajoittain raskaanakin työsarkana, kohtaamiset toisten samanlaisten kanssa tuovat lohtua.

Kuisma itse ei asu Riihimäellä, mutta paikkakunta tuli hänelle tutuksi jo lapsena hänen vieraillessaan siellä usein sukulaistensa luona. Sanoitukseen sekoittuikin aikoinaan Riihimäellä vahvasti vaikuttanut Riihimäen Lasitehdas ja sen työläiset. Kuisma kertoo, että hänen tekstinsä on

laulu heille, joiden sinnikkyydestä tämä maa saa voimansa. Heille, jotka jaksavat arjen raskaitakin kokemuksia ja saavat voimansa samankaltaisten ihmisten kohtaamisista. Kaljahuurut ohjailevat tarinan kulkua jonkin verran, mutta Kuisma toteaa, ettei niiden kannata antaa häiritä – jokainen ihminen on laulun arvoinen.

Paleface ja Saksala valitsivat myös kunniamaininnoilla palkittavat sanoitukset, ja kaupungin edustajat olivat valinneet oman suosikkinsa. Nämä sanoitukset kertoivat hieman erilaisia tarinoita kaupungista kuin Kuisman kuvaama tarina, vaikka osa niistäkin sijoittui paikallisiin kuppiloihin, jotka tuntuvat ylipäätään vilahtelevan suomalaisissa laulujen maisemissa yleisemminkin. Kaikki tunnistavat vähintään muutaman laulun, jossa käsitellään suomalaista alkoholikäyttäytymistä, kuten esimerkiksi Hectorin ”Juodaan viinaa” sekä Eppu Normaalin ”Baarikärpänen”.

Kaikissa kunniamaininnan saaneissa sanoituksissa muisteltiin entisiä aikoja, osittain hieman eri näkökulmista, mutta osassa niistä toistui myös samoja teemoja. Moni tuntee Riihimäen rautateiden risteysasema ja usea ulkopaikkakuntalainen voi todeta käyneensä Riihimäellä vähintään vaihtamassa juna. Riihimäen risteusaseman rooli heikkeni reilu kymmenen vuotta sitten, ja paikalliset usein puhuvat sen merkityksestä ja kaipaavat takaisin aikaa, jolloin pystyi hyppäämään junaan ja piipahtamaan helposti toisaalla – ja palaamaan takaisin.

Rautatiet ja asemanseutu esiintyikin joissain sanoituksissa päänäyttämönä. Yhdessä päähenkilö matkustaa junalla eri paikkoihin miettien, mihin suuntaan elämäänsä rakentaisi. Helsinki ja pääkaupunkiseutu muodostuivat hänen kohtalokseen, kunnes lopulta päätepysäkki löytyi Riihimäeltä. Toinen rautatieasemalta alkava tarina kertoo päähenkilön saapumisesta junalla tuttuun kaupunkiin, jossa hän kulkee pitkin kaupungin katuja ja muistelee menneitä aikoja. Menneitä muisteltiin Kuisman sanoituksen tavoin myös Riihimäellä aikoinaan vaikuttaneen lasitehtaan työntekijöiden kohtaamisten kautta. Sanoituksen päähenkilöt kulkivat samaa rataa, yksi yhteen ja toinen toiseen suuntaan, mutta merkitykselliset kohtaamiset olivat jääneet vahvasti muistoihin.

Inspiraatiota sanoittamiseen oli löytynyt myös asemanseudun mukulakivetyksistä, jotka edelleen muistuttavat paikallisia entisistä ajoista. Sanoituksen tummanpuhuvat kivetykset todistivat niin sota-aikojen

pommituksia kuin tämän päivän kaupunkilaisten askelmia, unohtamatta Riihimäen vankilaa. Tarinassa aika kuluu, elämä etenee, mutta kaupungin kivetykset kuitenkin kannattelevat elämän viimeisiin hetkiin asti, jonka jälkeen sanoituksen mukaisesti: kiveen mustaan jää nimi ikuisiksi elämään.

Riihimäkeä kuvattiin myös merkitykselliseksi kotipaikkakunnaksi arkisten paikkojen ja tapahtumien näkökulmasta ja eräässä sanoituksessa todetaan muun muassa: Tää kaupunki on mun kukkaloistossaan. Tää kaupunki on mun talviasussaan. Tää kaupunki on mun kun syksy saa. Ja kun keväinen luonto herää, loistoon puhkeaa, silloinkin tää kaupunki on mun. Sanoituksissa käsiteltiin lisäksi ihmissuhteita eri näkökulmista, ja kunniamaininnan saaneiden joukossakin oli kuvaus paikkakunnalla syttyneestä ensirakkaudesta, jonka huuma oli vuosien saatossa hävennyntynyt. Tarinassa pohdittiin, kuinka eletyt vuodet ja kartutetut elämäkokemukset olivat muuttaneet päähenkilöitä, ja kuinka elämän edetessä myös ensirakkauden huuma oli kadonnut.

Kilpailun voittajan sekä kunniamainintojen julistamisen jälkeen Paleface ja Martikainen johdattelivat yleisöä sanoittamistaitteen maailmaan kertomalla omista sanoittamisprosesseistaan sekä kappaleidensa taustalla vaikuttaneista elämäntapahtumista. Vaikka usein laulun sanoituksia väritetään fiktiivisin juonenkääntein, tuntui että molempien sanoitusmestareiden laulujen takana on yleensä vankka omakohtainen tarina. Keskustelua syntyi rennon innostavassa illassa hyvin avoimesti ja yleisön suureksi iloksi Paleface ja Martikainen esittivät illan aikana myös tunnettuja kappaleitaan.

Kuisman voittajasanoituksen yhtenä teemana oli nostaa esiin, että jokainen on laulun arvoinen, ja palkintojenjakoillasta jäi myös mieleen ajatus, että kuka tahansa pystyy kirjoittamaan lauluja. Itsestään ne eivät synny, vaan niiden eteen tulee tehdä töitä, mutta mahdotonta se ei ole. Juha Iso-Aho nostaa esiin tässä julkaisussa lauluntekijä Salon tunnuslauseen ”jokainen osaa tehdä laulun”, ja sama ajatus jäi elämään myös Riihimäeltä. On vain alettava kirjoittamaan, kuten Iso-Aho toteaa.

Lasiinpuhaltajat Lähiöfestissä

Kuisman ”Lasiinpuhaltajat”-sanoitus heräsi eloon ja pääsi kaiken kan-

san kuuluville Turku Rock Academyn ansiosta. Sanoituksen sävelsi Santeri Kuokka ja ensiesityksen toteutti turkulainen Kalpeat Varjot -yhtye Riihimäellä toukokuussa järjestetyillä Lähiöfestareilla.

Lähiöfestarit-tapahtumia on järjestetty vuodesta 2015 alkaen eri kaupungeissa, ja niiden tarkoituksena on luoda lähiöihin paikallista hyvää eri toimijoiden välisellä yhteistyöllä. Festarit toteuttivat Sanoittamalla kaupunginomistajaksi hankkeen ideologiaa tuottamalla osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia tavallisille kaupunkilaisille, joten Lasiinpuhaltajat-biisin ensiesitykselle ei olisi voinut kuvitella parempaa paikkaa tai aikaa. Lähiöfestarit saivat riihimäkeläiset liikkeelle sankoin joukoin, ja vaikka tapahtuman yhtenä keskeisenä aiheena olikin jättää hyvätit paikalliselle Peltosaaren koululle, tunnelma oli koko päivän erittäin positiivinen. Tapahtumaa oli järjestämässä useita paikallisia järjestöjä, seuroja sekä yhdistyksiä yhdessä kaupungin eri toimialueiden palvelujen kanssa. Erilaista toimintaa oli tarjolla monipuolisesti, ja esiintymislavoilla nähtiin niin lasten kuin varttuneempien musiikkiesityksiä. Illan musiikkiesitykset päätti Kalpeat Varjot kunniakkaasti kappaleella Lasiinpuhaltajat.

Sanoitus alkaa viittauksella Peltosaareen, jota on pidetty varsinkin aikoinaan pahamaineisena paikallisena lähiönä: ”Kirjastolta Peltosaareen liian pitkä matka / sivistys ei kulkuansa radan ali jatka”.

Yksi Lähiöfestin tavoitteista on ollut saada aikaan muutosta yleiseen lähiökeskusteluun ja tuoda esiin lähiöiden yhteisöllisyyden voimaa. Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hanke tavoitteli kilpailullaan erilaisten yhteisöjen sanoituksia, ja tavoitteena oli löytää myös lähiömaisemien sekä niiden asukkaiden tarinoita. Peltosaaren alueella on lähiöasumiseen liittyviä haasteita, mutta se tarjoaa myös monenlaisia yhteisöllisyyden elementtejä asukkailleen. Vanhat mielikuvat jäävät valitettavan usein elämään omaa elämäänsä, ja näin on käynyt osittain Peltosaarenkin alueella. Kuisman sanoitus kutsuukin kulkijaa pysähtymään hetkeksi ja tarkastelemaan aihetta hieman syvemmin: ”Jos et ohi kulje, huomata sen saatat / missä sydän sykkii, ollaan samaa maata”.

Vaikka sanoitus kuvaa lähiöasumisen kurjaakin puolta, muistuttaa se myös yhteisöllisyyden mahdollisuuksista. Kalpeat Varjot esitti kappaaleen auringonlaskun aikaan rennon rautalankaiskelmän sävelin, jotka

toivat sopivaa kontrastia sanoituksien ehkä hieman synkkiinkin osioihin. ”Ollaan samaa maata” toistui useaan otteeseen, mikä huomattiin myös yleisön joukossa. Laulun soidessa yleisöstä kuului puheensorinaa ja sellaisia kommentteja kuin ”hyvä fiilis tässä biisissä”, ”menevä kappa- le” ja ”yhteisöllinen meininki sanoituksissa”. Festareiden yhteisöllinen teema oli läsnä tapahtumassa aamun ensi hetkistä iltahämärään ja Kal- peat Varjot jätti esiintymisellään oivien lasiinpuhaltajien fiiliksen hä- märtyvään iltaan.

Ideota ja uusia aluevaltauksia

Vaikka kilpailun aikana järjestetty sanoittamo veti Palefacen johdolla tuvan täyteen, jäi Riihimäki-sarjan sanoitusmäärä suhteellisen pienek- si. Määrähän ei tunnetusti kerro koko totuutta ja osallistujat, joita koh- tasimme kilpailun aikana, olivat hyvin innostuneita sanoittamisesta ja kirjoittamisesta ylipäätään, kuten myös tämänkaltaisista kilpailuista. Osallistujat kertoivat innostunein sanakääntein, minkälaisia sanoituksia he olivat tehneet aiemmin, millä tavoin he olivat yrittäneet saada niitä säveltäjien työstettäväksi sekä miten kilpailu oli innostanut heitä kirjoit- tamaan myös uusia sanoituksia.

Osallistujilta virisi myös ideoita, miten tämänkaltaisia sanoituskilpai- luja voisi työstää jatkossa. Itse kilpailuosiota ei nähty niinkään oleelli- sena, vaan toiveissa oli, että erilaiset tahot järjestäisivät laulujen sanoit- tamiseen sekä jatkotyöstöön liittyviä työpajoja. Näitä voisivat järjestää esimerkiksi kaupungin kulttuuritoimi yhdessä muiden kaupungin toi- mijoiden kanssa, jotka toimivat kirjoittamisen ja laulujen tekemisen maastossa. Niiden tulisi olla säännöllisesti kokoontuvia sekä selkeästi tavoitteellisia, jotta kuka tahansa voisi opetella niin laulun sanoittami- sen, säveltämisen kuin esittämisen saloja. Eri alojen taitajien yhdistäes- sä voimansa voisi syntyä uudenlaisia malleja tuottaa uusia lauluja jopa laajempaan levitykseen erilaisten verkkopalveluiden kautta. Toiveita esitettiin keveämmistäkin toimintapajoista, jotka kokoontuisivat kurs- simuotoisesti tietyn ajan ja joissa voisi yksinkertaisesti istahtaa ja alkaa kirjoittaa. Yksittäisiäkin työpajoja kaipailtiin, sellaisia, joihin kenen ta- hansa olisi helppo mennä vaikka hetken mielijohteesta.

Eri tahojen yhteistyön kautta voisi syntyä oivia mahdollisuuksia jat-

kaa sanataiteen ja laulujen tuottamista sekä saada kuuluviin myös niitä lauluja, jotka jäivät Riihimäellä toistaiseksi kirjoittamatta. Jatkamalla hankkeen kaltaista toimintaa voisi olla mahdollista myös löytää ne kaupunkilaiset, joille ei ole tullut mieleenkään sanoittaa tarinaa omasta asuinympäristöstään. Juuri ne ensikertalaiset sanoittajat, jotka tarvitsevat ehkä hieman suostuttelua, innostamista ja ohjausta omaehtoisen taiteen ja kulttuurin tuottamisen saralla.

Lähteet

Biisisanoittamo. Verkkosivusto. Ollaan samaa maata. Juha Kuisman haastattelu. Viitattu 30.1.2020. http://biisisanoittamo.fi/blogit/ollaan-samaa-maata/?fbclid=IwAR0AQrgTThZDlqdaeRbsk8zxcMBzeK_etAw-vi3g_rkNzKvcdHlowxwgz_rA

Lähiöfest. Verkkosivusto. Viitattu 30.1.2020. <http://www.lähiöfestivaali.fi/>

Riihimäen kotikaupunkipolku 2009. Viitattu 30.1.2020. <https://www.riihimaki.fi/wp-content/uploads/sites/3/2015/01/Kotikaupunkipolku.pdf>

Sanoittamisen paikat ja mahdollisuudet

- pohdintoja Turusta

Minna Hautio

Turussa Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hanke sai alusta asti hyvin tuulta siipiensä alle. Kaupungissa on sekä sanataiteen että musiikin- teon asiantuntijayhteisöjä, joiden omaan toimintaan sanoituskilpailun kaltainen idea hyvin soveltui. Kirjan talo ry. on Turun alueella näkyvä ja tunnettu kirjallisen ilmaisun edistäjä, ja kaupungin alaisuudessa toimi- va Turku Rock Academy valmentaa nuoria musiikintekijöitä ammatti- maiselle uralle. Hankkeen lisäksi toimijaverkoston keskeinen ylläpitäjä ja mahdollistaja oli Turun kaupungin vapaa-aikatoimiala, joka osallistui hankkeen toimintaan paitsi taloudellisesti, myös tarjoamalla vs. kult- tuurisihteerin työpanosta työn tueksi. Vapaa-aikatoimialan kautta oli myös mahdollista saada kaupungin omasta viestintäkoneistosta tukea viestintään ja suorat yhteydet eri toimijoihin, kuten esimerkiksi nuor- isotaloihin. Kilpailua markkinoitiin aktiivisesti muun muassa kirjas- toissa ja kaupungin tiedotuskanavissa sekä sosiaalisessa mediassa. Li- säksi paikallismedia uutisoi aiheesta kilpailun eri vaiheissa.

Turussa hanke saatiin ripeästi alkuun ja toimijoiden välinen työn- jako oli alusta saakka selvä. Biisisanoittamojen vetäjät, sanataiteilijat Veera Vähämaa ja Marko Laihininen, tulivat Kirjan talon taiteilijapoolista ja Turku Rock Academyn vastaava tuottaja Mark Bértényi ja avustava

tuottaja Tuomas Riihimäki vastasivat siitä, että voittajasanoitus sävelletään, äänitetään ja tuotetaan ammattimaisesti. Hankkeessa oli mukana myös kaksi improvisoivaa trubaduuria, Markus Kaustell ja Antti Ainola, joiden tehtävinä oli markkinoida sanoittamoja kaupungilla ja säveltää sanoittamoissa esiin nousseita aiheita lauluiksi jo paikan päällä.

Hanke näkyväksi Taiteiden yössä

Turun neljästä biisisanoittamosta ensimmäinen oli Taiteiden yönä (16.8.) järjestetty Pihasanoittamo. Yhdistämällä sanoittamo jo ennestään suosittuun kulttuuritapahtumaan haluttiin maksimoida sen saama markkinointihyöty ja näkyvyys. Vilkkaana tapahtumailtana hanketta saatiinkin markkinoitua tehokkaasti, kun ohikulkijat pysähtyivät seuraamaan sanoitustyöpajan toimintaa ja keskustelemaan hankkeen vetäjien kanssa.⁷

Illan aikana sanoittamoon saapui noin kaksikymmentä henkeä. Suurin osa ihmisistä vaikutti tulleen paikalle suunnitellusti ja paneutui sanoitusten tekemiseen tosissaan, jotkut jopa koko kahden tunnin työpajasession ajan. Osallistujat pyysivät sanataiteilijoilta kritiikkiä sanoituksistaan ja vinkkejä niiden kehittämiseksi. Vaikka sanoittamoihin sai osallistua myös ilman velvoitetta kilpailuun osallistumisesta, osallistujista valtaosa vaikutti aikovan osallistua myös siihen.

Jo tämän ensimmäisen sanoittamon aikana havaittiin, että sanoittaminen todella kiinnostaa ihmisiä ja pienellä sparraamisella työhön saadaan virtaa ja sykettä. Biisisanoitusten tekemisen kynnys ei ole kovin korkea, ja ammattitaitoiset ohjaajat saavat sitä madallettua entisestään. Rakentavan palautteen antaminen ja kannustus tuottavat nopeasti tulosta, ja kun oman kappaleen luonnos sovitetaan saman tien melodia-aihioon ja lauletaan kaikkien kuultavaksi, se palkitsee sekä tekijänsä että kuulijansa.

Ruuhkavuosia elävät jäivät tavoittamatta

Seuraavaksi järjestettiin Ruuhkavuosisanoittamo 13.9. Nimensä mukaisesti sen avulla haluttiin tavoittaa ruuhkavuosia eläviä ihmisiä ja tarjota heille mahdollisuus luovuuteen kevyellä otteella arjen kiireissä. Kantavana ajatuksena oli opetus- ja kulttuuriministeriön Taiteesta

ja kulttuurista hyvinvointia toimintaohjelmaehdotuksessakin mainittu tavoite vahvistaa arjen kulttuurisuutta, eli linkittää taidetta ja kulttuuria arkielämään ja tuottaa sitä kautta arkeen merkityksiä ja mielekkyyttä. (Liikanen 2010, 16, 25.)

Jotta osallistuminen olisi ruuhkavuosien kiireissä ylipäättään mahdollista, biisisanoittamoa suunniteltaessa otettiin huomioon pienten lasten oletettu päivärytmi heräämisineen, ruokailuineen ja päiväuniaikoineen. Paikka valittiin siten, että sinne pääsee sujuvasti julkisilla liikennevälineillä ja siellä on riittävät mahdollisuudet lastenhoitoon. Paikalle oli hankittu Mannerheimin lastensuojeluliiton lastenhoitajia sekä pientä syötävää, jotta vanhemmat voisivat keskittyä sanoittamiseen ilman lastenhoitovelvoitteita. Sanoittamoa markkinoitiin äitiys- ja lastenneuvoloissa, MLL:n perhekahviloissa sekä lapsiperheellisistä koostuvissa Facebook-ryhmissä.

Sanoittamoon ei kuitenkaan saapunut yhtään osallistujaa. Paikka oli mitä ilmeisimmin väärin valittu – ei yksinkertaisesti oltu siellä, missä kohderyhmä liikkuu. Myös ajankohta saattoi sittenkin olla huono. Ennen kokeilua olisi ollut tarpeen selvittää laajemmin, missä lapsiperheelliset todella ovat ja millaiset tekijät määrittelevät heidän ajankäyttöään. On myöskin todennäköistä, ettei biisisanoittamo uutena tapahtumana ollut riittävän kiinnostava syy lähteä keskustaan. Siitä ei ollut vielä tarjolla riittävästi esimerkiksi vertaisverkostoissa jaettua kokemustietoa, jonka pohjalta perheelliset olisivat voineet punnita, onko tapahtuma sellainen, että sen vuoksi jaksaa nähdä ylimääräistä vaivaa.

Uuden tapahtuman järjestäminen uudelle kohderyhmälle ja vieläpä täysin uudessa paikassa on aina moninkertainen riski. Vaikka huomiokynnys olisikin ylitetty, mahdollinen osallistuja pohtii osallistumistaan vielä pitkään ja vertailee mukaan lähtemisen hyötyjä ja haittoja. Tässä tapauksessa punnitsemiseen ei liity pelkkä henkilökohtainen halu osallistua vaan joukko hyvin arkisia muuttujia. Riskien minimoimiseksi olisi ollut järkevää viedä tapahtuma paikkaan, jossa kohderyhmä jo luontaisesti kokoontuu ja jonka se hyväksyy (vrt. Röksä & Lindholm 2018, 76).

Luovuuden lähteillä baarissa

Baarit ovat hyvää maastoa biisisanoittamoille. Rento tunnelma ja tilat suosivat sanankäyttöä ja musisointia, ja alkoholi voi sopivasti käytettynä madaltaa osallistumisen estoja ja siivittää ajatuksen uudelleenlento. Turun kolmas biisisanoittamo järjestettiin kortteliravintola Hugossa Turun päivänä 16.9. Turun päivään yhdistämisellä tavoiteltiin medianäkyvyyttä, mutta sillä haluttiin myös korostaa hankkeen tavoitetta, eli Turusta kertovien sanoitusten luomista.

Baarin kanta-asiakkailla on usein vahva ryhmähenki ja -identiteetti. Ulkopuolisen voikin olla vaikeaa saada asiakkaita osallistumaan toimintaan, mikäli hänet koetaan tunkeilijaksi. Siksi minkä tahansa uuden, ulkopuolelta tulevan toiminnon onnistunut vieminen baareihin hyötyy siitä, että sillä on joku yhteisön luottama suosittelija. Hugon osalta tällaisina toimivat baarin työntekijät, joilla oli yllään hankkeen t-paidat jo useita päiviä ennen tapahtumaa. He myös aktiivisesti kertoivat sanoittamosta ja kannustivat, jopa suostuttelivat, asiakkaita osallistumaan.

Biisisanoittamon alussa tunnelma oli molemmin puolin hieman jännittänyt ja odottava. Tuntui vaikealta ja tungettelevalta lähestyä vapaa-aikaansa viettäviä asiakkaita. Päällepäin ei voinut suoraan päätellä, kuka suhtautuisi milläkin tavalla: osa saattoi jo odottaa tilaisuuden alkua, osa saattoi kokea lähestymisen häiritsevänä.

Sanataiteilijat koettivat innostaa yleisöä erilaisilla tekstiharjoituksilla. Osa asiakkaista aloitti kirjoittamisen luontevasti, mutta osa vähätteli itseään ja osaamistaan ja arkaili näyttää tuotoksiaan. Hieman vilkuiltiin myös toisiin pöytiin ja ikään kuin odoteltiin, miten siellä toimitaan – lähdetäänkö mukaan vai jätetäänkö paperit koskemattomina pöydille. Harjoitukset ja rohkaisu tuottivat tulosta, ja illan aikana noin 20 henkilöä osallistui sanoittamiseen aktiivisesti. Sanoittamon loppupuolella päästiin jo varsin lennokkaisiin sanoituksiin, jotka luonnollisesti sävellettiin jo paikan päällä.

Lähiönuoret biisintekijöinä

Neljäs biisisanoittamo järjestettiin Varissuon nuorisotilassa 26.9. Varissuo on Turun, ja koko Suomen, monikulttuurisin asuinalue, jossa muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuu lähes puolet (46%)

Tietolaatikko TURKU

Turku-sarjassa toteutettiin neljä Biisisanoittamo: ulkosanoittamo Taiteiden yössä 16.8., baarisanoittamo kortteliravintola Hugossa 16.9., ruuhkavuosisanoittamo kauppakeskus Hansassa 13.9. sekä nuorten sanoittamo Varissuon nuorisotalolla 26.9. Sanoittamoissa vetäjinä toimivat sanataiteilijat Veera Vähämaa ja Marko Laihinen. Lisäksi improvisoiva trubaduuri Markus Kaustell sävelsi ja sovitti tekstejä paikan päällä.

Kilpailun Turku-sarjaan osallistui 40 sanoitusta yhtä monelta sanoittajalta. Lähes kaikki sanoitukset palautettiin nettisivujen kautta, mutta muutama palautettiin myös kirjaston musiikkiosastolla olleeseen palautuslaatikkoon ja suoraan kortteliravintola Hugoon. Sarjan tuomareina toimivat Turku Rock Academyn tuottajat Mark Bértényi ja Tuomas Riihimäki sekä muusikko Harri Saksala.

Kilpailun voitti Sauli Alipirjelä sanoituksellaan Penkillä. Toisen palkinnon sai Mari Heimala sanoituksellaan Turun tauti. Kolmas sija jaettiin kolmen sanoittajan kesken: Doris Hakala (Joen aurinkoisella puolella), Iiti Elomaa (Kaunein kaupunki) ja Rami Jokinen (Lamppusuoralta linnaan eli balladi Aura Å:sta). Jokinen sai sanoituksestaan myös Turun kaupungin erityiskunniamaininnan. Neljäs sija meni Joo-se Heinoselle (Joki on hiljaa).

Kappaleen esittää pop-duo Isa & Aleks (Isa Eskola ja Aleks Koli). Koli on myös kappaleen säveltäjä ja sovittaja. Voittajakappaleen tuottivat Mark Bértényi ja Tuomas Riihimäki Turku Rock Academysta.

väestöstä. (Turun kaupunki 2017, 24.) Monikulttuurisuus on Varissuolla arkipäivää, eivätkä alueen asukkaat itse kiinnitä siihen juuri huomiota. Varissuolla on myös erittäin vahva alueellinen identiteetti ja moni varissuolainen mieltääkin itsensä ensisijaisesti varissuolaiseksi ja vasta sen jälkeen, jos ollenkaan, turkulaiseksi. (Juntunen & Laakkonen 2018.)

Biisisanoittamo pohjustettiin pari päivää aiemmin sissimarkkinoinnilla, jossa improvisoivat trubaduurit kulkivat pitkin Varissuota keräämässä laulunaiheita. Varissuon nuorisotalolla kohdattiin nuoria, joista osa innostui tekemään biisin aiheita ja jopa videokuvaamaan niitä järjestäjien

puolesta. Todennäköisesti he myös jakoivat kuvia ja videopätkiä sosiaalisessa mediassa. Nuorten levittämä tieto ja mielipiteet toiminnasta ovat muille nuorille verrattomasti olennaisempi lähde ja kannustin mukaan-tuloon kuin hankkeen tai nuorisotalon markkinointi.

Toiminnan vieminen tilaan, jossa kohderyhmä muutenkin jo oleilee, ja jossa heidän on helppo ja rento olla, laskee osallistumisen kynnyistä (Röksä & Lindholm 2018, 76). Siksi oli luontevaa viedä biisisanoittamo nuorisotilaan. Toisaalta nuorisotila on hyvin vahvasti nuorten oma tila ja ulkopuolisten tuleminen sinne voi herättää ärtymystä ja vastarintaa. Tullakseen hyväksytyksi toiminta tarvitsee suosittelijoita yhteisön sisäلتä. Tämän roolin ottivat nuorisotalon ohjaajat, jotka olivat erinomaisesti hankkeen takana ja aktiivisesti kannustivat nuoria osallistumaan.

Hyväksynnän saamiseksi ja myös marginaalisemman osallistumisen mahdollistamiseksi onkin tärkeää, ettei kohderyhmä koe toimintaan osallistumista pakolliseksi, tai että heidän tilansa on vallattu kokonaan. Vaikka nuorisotilassa heiteltiinkin samaan aikaan koripalloa ja pelattiin biljardia ja videopelejä, oli havaittavissa, että toimintaan näennäisesti osallistumattomistakin nuorista osa viivähteli ainakin kuuntelemassa ja katselemassa myös biisisanoittamon toimintaa. Nuorten osallistumiselle on tärkeää, että toimintaan liittymisen ja siitä poistumisen kynnyks on mahdollisimman matala, mieluiten olematon.

Toimintaan osallistui noin 20 nuorta. Paikalla sävellettiin ja esitettiin illan aikana tehtyihin sanoituksiin pohjautuvia kappaleita. Niiden myötä konkretisoitui se, että matka sanoituksesta yhteisesti koettuun ja mieliinpainuvaan elämykseen on parhaimmillaan lyhyt – oma teksti voi nousta lentoon ja tuottaa merkityksiä itsen lisäksi myös muille. Oli myös hienoa havaita, miten aidosti yleisö osoitti ihailua ja kunnioitusta toisten sanoituksia kohtaan ikäryhmä- ja sukupuolieroista piittaamatta.

Mitä biisisanoittamot opettivat?

Biisisanoittamoilla haluttiin markkinoida kilpailua ja houkutelaa ihmisiä osallistumaan siihen. Niiden tarkoituksena oli myös kannustaa luovaan kirjoittamiseen alan ammattilaisten opastuksella. Tämän lisäksi niiden avulla haettiin tietoa siitä, miten sanoittamot toimivat eri ympäristöissä ja eri kohderyhmille suunnattuina.

Biisisanoittamoissa olennainen tekijä on sanoitustyöhön kannustaminen ja siinä ohjaaminen. Ohjaajien on oltava paitsi sisällön asiantuntijoita, myös ihmisinä avoimia ja joustavia niin ihmisten kuin tilanteidenkin edessä. Turun biisisanoittamoissa sanataitelijat Veera Vähämaa ja Marko Laihinen onnistuivat tässä erinomaisesti. Pihasanoittamon yleisöstä suurin osa oli tullut sanoittamoon tarkoituksenaan oppia ja saada asiantuntijapalautetta. He odottivat selkeää ohjausta ja edellyttivät ohjaajilta paneutumista tuottamiensa sanoitusten arviointiin. Baarisanottamossa puolestaan oli tärkeää mukauttaa sanoittamo baarin ilmapiiriin ja säilyttää tietynlainen letkeys ohjauksessa, yksilöllisiä ohjaustarpeita unohtamatta. Nuorisotalolla oli puolestaan omaksuttava pakottamattomuus ja paneuduttava nuorten rohkaisemiseen ja kohtaamiseen. Menetelmissä oli samanlaisena pysyvä, tunnistettava runko, mutta sanoittamojen osallistujien kohtaaminen mukautui kulloiseenkin tilanteeseen sopivaksi.

Kun sanoittamoja viedään sellaisiin tiloihin, joissa on jo olemassa vaikiintunut käyttäjäkunta vahvoine identiteetteineen, vaaditaan erityistä sensitiivisyyttä. Jotta sanoittamoja ylipäättään on mahdollista järjestää, on toimittava yhteisön omista ehdoista ja lähtökohdista käsin. Toiminnan onnistumista helpottaa, mikäli sillä on suosittelijoita kyseisen tilan käyttäjäkunnassa. Suosittelijoina voivat toimia esimerkiksi tilojen henkilökunta tai ryhmän mielipidevaikuttajat.

Sanoittamoissa on tärkeää saattaa sanoitusaihiot mahdollisimman nopeasti myös musiikiksi. Sanoitusten kuuleminen musiikkina antaa tekemiselle erityistä nostetta, joka palkitsee niin tekijänsä kuin kuulijansa. Sanoittamojen tunnelmassa olikin havaittavissa selkeä käänne siinä vaiheessa, kun musiikki astui mukaan kuvaan – tekemiseen tuli lisää intoa ja intensiteettiä. Lauluksi tehty sanoitus avautui uudella tavalla ja sai kirjoittajan miettimään sanoituksen rytmiä ja ilmaisua nimenomaan kappaleen näkökulmasta. Lauluksi sävellettyinä yksityisestä sanoituksesta tulee jaettu kokemus, musiikkikappale, jonka kertosaakeeseen voi halutessaan vaikka yhtyä. Esimerkiksi erästä Varissuon nuorisotalolla tehtyä kappaletta esitettiin sanoittamossa nuorten omasta toiveesta useaan kertaan ja sen laulamiseen osallistuivat muutkin kuin sanoituksen tekijät. Myös baarissa tehtyjä lauluja palkittiin pitkin aplodein.

Sanoittamojen toiminta perustuu kielelliseen ilmaisuun. Siten niillä on myös rajoituksensa sellaisissa ympäristöissä, joissa kielivalikoima on huomattavan laaja – ohjaajat voivat kommentoida ilmaisun näkökulmasta ainoastaan niitä tekstejä, joiden kielen he hallitsevat riittävän hyvin. Kilpailuformaattikin rajoittaa: kilpailuun sai sinänsä osallistua millä tahansa kielellä, kunhan liitti tekstin oheen suomennoksen. Vaikka tekstin asiasisältö ja muotoilu hahmottuisivatkin käännöksen jälkeen, moni kielensisäinen ilmaisu jää väistämättä tavoittamatta. Kaikilla ei myöskään ole osaamista kääntää tekstiään suomeksi, mikä tekee osallistumisesta mahdotonta.

Voittajat on kukitettu ja voittajakappale tehty – miten toiminta voisi jatkua?

Kilpailun Turku-sarjan tuomareina toimivat musiikkialan monitoimimies Harri Saksala sekä Turku Rock Academyn vastaava tuottaja Mark Bértenyi ja avustava tuottaja Tuomas Riihimäki. He valitsivat Turku-sarjaan osallistuneista 40 kappaleesta voittajaksi Sauli Alipirjelän sanoituksen Penkillä. Sanoituksessaan hän tarkastelee kaupunkia kontrastisesti, maaseutu- ja luontometaforien kautta. Alipirjelän toiveesta hänen sanoituksensa sävellettiin pop-kappaleeksi. Rock Academystä löytyi kappaleelle säveltäjäksi Alekski Koli, joka myös esittää sen yhdessä Isa Eskolan kanssa. Sävellysprosessissa sanoitusta muokattiin hieman lyhyemmäksi ja sen tummia sävyjä kirkastettiin (Turun kaupunki 2019a).

Kilpailussa toiseksi sijoittui Mari Heimala sanoituksellaan Turun tauti. Jaetulla kolmannella sijalla olivat Iiti Elomaa (Kaunein kaupunki), Doris Hakala (Joen aurinkoisella puolella) ja Rami Jokinen (Lamppusuoralta linnaan eli balladi Aura Å:sta). Neljäs sija meni Joose Heinoselle (Joki on hiljaa).

Kilpailussa jaettiin myös Turun kaupungin erityiskunniamaininta. Se myönnettiin Rami Jokiselle edellä mainitusta sanoituksesta. Kunniamaininnan saajan valitsivat Turun kaupungin vapaa-aikatoimialajohtaja Minna Sartes ja viestintäjohtaja Saara Malila. Valintaansa he kuvasivat seuraavasti:

Sanoitus on hyvinkin perinteinen balladin sanoitus. Sen poljennossa kuulee ja tuntee nykyaikaisen turkulaisjätjän letkeän askelluksen Rän-

tämästä satamaan, jossa odottavaan laivaan jätkä ei taida edes astua. Sanoitus tuo mieleen Kauko Röyhkän tavan kuvata naisia ja kaupunkia. Molemmat ovat koko ajan läsnä, mutta silti sivuosassa jätkän oman fiiliksen tuojina. Pääosassa taitaa kuitenkin olla joki, Aura Å, joka miestä kuljettaa ja jonka luokse kulkija jää. Balladin esittäjä uhoaa, mutta on silti aika sympaattinen ja herkkä tyyppi. (Turun kaupunki 2019b.)

Turussa hanketoimijoiden ja sidosryhmien kokemukset biisisanoitamoista ja kilpailusta olivat erittäin positiivisia. Toimivan toteuttamisrakenteen nopea löytyminen, kunkin toimijan omien vahvuuksien hyödyntäminen ja kaupungin selkeä koordinointi tekivät hankkeen toteuttamisesta helppoa. Hankerahoitus mahdollisti sen, että toimintaan voitiin palkata parasta mahdollista asiantuntemusta. Hankkeen päätyttyä käytiin palautekeskusteluja, joihin osallistuivat Turun kaupungin vs. kulttuurisihteeri Niina Niemi-Nagy, Kirjan talon toiminnanjohtaja Petri Tähtinen, Rock Academyn vastaava tuottaja Mark Bértényi ja avustava tuottaja Tuomas Riihimäki. Kaikkien osapuolien näkemys on, että sanoitustoimintaa haluttaisiin jatkaa. Hankekokemusten perusteella nousi kuitenkin tarve suunnata sitä hieman toisin. Tavoitteena on toiminnan rakentaminen pitkällä tähtäimellä ja sen muotoilu kilpailuformaattia laajemmaksi kokonaisuudeksi.

Kilpailu vaikutti houkuttelevan erityisesti sellaisia osallistujia, joilla on jo aikaisempaa kokemusta sanoituskilpailuista tai musiikin tekemisestä (Hyvärinen 2020, 48–49). Kynnys lyriikan kirjoittamiseen ja varsinkin kilpailuun osallistumiseen vaikuttaa olevan korkea niillä, jotka eivät koskaan ole kirjoittaneet lyriikkaa tai sanoituksia. On mahdollista, että kilpailu koetaan konseptina liian vaativaksi, jotta siihen tulisi osallistuttua, ellei kokemusta vielä ole. Kuitenkin tavoitteena on aktiivoida sanataiteen pariin myös heitä, jotka eivät vielä ole aktiivisia. Tämän mahdollistamiseksi aktivointiin tulisi rakentaa vähittäisiä portaita, joiden kautta sanoittamiseen pääsee kiinni helposti ja saavutettavalla tavalla. Toiminnan ei tarvitse olla tavoitehakuista eikä johtaa kilpailun kaltaiseen asetelmaan, vaan sen keskiössä on osallistujien rohkaiseminen sanalliseen itseilmaisuun ja mahdollisuus kehittyä kirjoittajana. Yksittäisistä sanoittamoista tulisikin tehdä pitkäkestoisempia sanoitus-työpajojen sarjoja ja niihin olisi rakennettava kunnianhimoisenkin ke-

hittymisen mahdollisuus.

Sanoitustyöpajoihin osallistumisen kynnyksestä on madallettava. Toiminnan on jalkauduttava alueille ja siellä jo olevien toimijoiden pariin. Jalkautumisen paikkoja voisivat olla esimerkiksi nuorisotalot, yhteisötaulat, yhdistysten tilat, kirjastot ja koulut. Myös kaupunginosaviikot-tapahtumat voisivat olla hyviä yhteistyökumppaneita. Paikallisten yhteisöjen kautta syntyvät kontaktit myös kohderyhmiin. Luottamuksen viriäminen ja toimintaan mukaan rohkaistuminen onnistuvat parhaiten, kun toiminnalla on tukena yhteisöjen hyväksyntä ja kannustus. Yhteisöjen tuki voi mahdollistaa myös sen, että toimintaa voi viedä sellaisiin yhteisöihin, joiden kanssa sanataiteilijoilla ei ole yhteistä kieltä. Yhteisöjen jäsenet voivat toimia ohjaajien tukena välittämällä sanoitusten ilmaisujen kielellisiä ja kulttuurisia ominaispiirteitä ohjaajien ja osallistujien välillä.

Oleellinen tekijä toiminnan menestykselle on toistuvuus. Yksittäiset pajat eivät ehdi saavuttaa kiinnostusta ja houkuttaa osallistujia. Pajojen osallistujille on puolestaan turhauttavaa, mikäli hyvin alkanutta työskentelyä ei pääse jatkamaan. Myös pajojen järjestämisen kannalta on tärkeää, että työllä on riittävästi volyyymiä. Kun kokemusta osallistujaryhmien tarpeista, toteutuspaikoista ja toteuttamisen tavoista kertyy, pajoja vetävät sanataiteilijat pystyvät kehittämään pajojen toimintaa pitkäjänteisemmin.

Vaikka työpajojen tarkoituksena ei olisikaan tuottaa sanoituksia sanoituskilpailuun, se tukee myös tätä tavoitetta. Kun lyriikan ja sanoitusten kirjoittamisen pariin saadaan aktivoitua enemmän ihmisiä, tieto ja innostus leviävät, ja yhä useampi rohkaistuu myös osallistumaan kilpailuun. Aikaisempien kilpailujen tuotosten julkaiseminen nostaa esiin menestyneitä sanoituksia, ja voittajasanoitusten päätyminen hyvin tuotetuiksi kappaleiksi kannustaa tavoittelemaan samaa. Esimerkkien ja selkeän päämäärän avulla sanoittamiseen tulee rohkeutta ja kunnianhimoa.

Toisaalta voidaan pohtia, onko välttämättä tarpeen rakentaa asetelmaa, jossa valitaan yksittäisiä voittajia; yleisöä houkuttelevia sanoittamoja voitaisiin järjestää myös ilman kilpailuasetelmaa. Sanoittajalle tärkeää on asiantunteva palaute omasta tekstistä. On mahdollista järjestää sellaisiakin tilaisuuksia ja kampanjoita, joilla kerätään sanoittajien sanoituksia ainoastaan palautteen antamista varten. Näitä toteutuksia voitaisiin kuitenkin hyödyntää edelleen esimerkiksi uuden Turku-biisin etsimisessä.

Turussa edellä kuvatun kaltainen tasolta toiselle etenevä toiminta voisi toteutua Kirjan talon ja Turku Rock Academyn kautta seuraavasti: Kirjan talo vastaisi alueilla tapahtuvasta aktivoinnista ja tuottaisi sanoitustyöpajoja. Alueellisista työpajoista olisi mahdollisuus jatkaa Kirjan talolla järjestettävään tavoitteellisempaan ja pitkäkestoisempaan sanataidetyöskentelyyn, joka olisi esimerkiksi kuuden tapaamiskerran mittainen biisikirjoittajapiiri. Turku Rock Academy puolestaan järjestäisi 1–2 biisiklinikkaa, joissa olisi mukana tunnettu sanoittaja kertomassa sanoittamisesta. Klinikkoilla saisi laajemminkin vinkkejä biisien tekemiseen. Biisiklinikoille ohjattaisiin osallistujia sekä alueellisista sanoittamoista että biisikirjoittajapiiristä. Olennainen tekijä innostamisessa on säännöllinen, tavoittava ja oikeissa kanavissa tapahtuva viestintä. Tähän tarjoutuu kaupungin rakenteen kautta erinomaiset mahdollisuudet.

Turussa on mahdollista toteuttaa sanoituskilpailuja myös jatkossa, muttei kuitenkaan vuosittain. Järjestäminen on järkevintä sellaisina vuosina, jolloin Turussa tapahtuu jotain muutakin turkulaisuutta ja Turkua erityisesti kohottavaa. Lähitulevaisuudessa (2021) vietetään Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden 10-vuotisjuhlaa ja näköpiirissä (2029) siintää myös Turun 800-vuotisjuhla. Tämän kaltaiset juhluvuodet tuovat mukanaan lisänäkyvyyttä ja satsauksia kulttuurille, samalla myös sanoituskilpailulle.

Sanoitusten ei tarvitse aina päätyä sävelletyksi kappaleeksi saakka. Niiden merkitys on nimenomaan siinä, että ne – kirjaimellisesti – sanoittavat tunteita, kokemuksia ja näkemyksiä. Sanoituksiin on tallentunut valtava määrä kokemuksia ja inhimillisyyttä. Sellaisina niitä voitaisiin hyödyntää laajemminkin. Niistä kannattaisi koostaa näyttelyitä julkisiin tiloihin tai vaikkapa Turun tulevaan Historialliseen museoon. Niitä voitaisiin laittaa esille eri puolille Turkua tai lukea kaupungin busseissa ääneen. Kaupungin brändi- ja markkinointityöryhmät voivat löytää sanoituksista tapoja kuvata Turkua koskettavilla ja samastuttavilla tavoilla, ja aluesuunnittelussa voitaisiin hyödyntää tietoa asukkaille tärkeistä ja merkittävistä paikoista.

Lähteet:

Hyvärinen, Virva 2020. Kuulen kutsun kaupunkitarinoiden: Karttoja osallisuuden edistämiseen kulttuurisin keinoin Sanoittamalla kaupunginomis-tajaksi -hankkeen näkökulmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Yh-

teisöpedagogin koulutus. Opinnäytetyö (YAMK). Viitattu 23.2.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202002172487>

Juntunen, Marko & Laakkonen, Ville 2018. Jakautuuko Suomi? Osa 16: Kun maailma muutti kylään. Koneen säätio. Pitkät jutut. Viitattu 17.2.2020. <https://koneensaatio.fi/jakautuuko-suomi-osa-16-kun-maailma-muutti-kylaan/>

Liikanen, Hanna-Liisa 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Katsaus toimintaohjelmaksi 2010–2014. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1. Viitattu 17.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-826-7>

Röksä, Jarmo & Lindholm, Arto 2018. Lähiöosallistajan ohjenuorat. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Lähiöiden osallisuuskirja. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 49, 70–84. Viitattu 17.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-290-4>

Turun kaupunki 2017. Turun kaupungin tilastollinen vuosikirja. Tilastovuodet 2015/2016. 63. vuosikerta. Viitattu 17.2.2020. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/tilastollinen_vuosikirja_2017_nettil_0.pdf

Turun kaupunki 2019a. Penkillä on uusi Turku-biisi. Viitattu 22.2.2020. https://www.turku.fi/uutinen/2019-05-23_penkill_uausi-turku-biisi

Turun kaupunki 2019b. Lamppusuoralta linnaan eli balladi Aura Å:sta -sanoitukselle kunniaininta valtakunnallisessa sanoituskilpailussa. Viitattu 22.2.2020. https://www.turku.fi/uutinen/2019-05-24_lamppusuoralta-linnaan-eli-balladi-aura-asta-sanoitukselle-kunniamaininta

Valtakunnallinen kilpailu: taikamatolta verkkosanoittamoihin

Anu Soini & Antti Pelttari

Kun Helsingistä kertova Taikamatto-kappale sai kantaesityksensä Helsinki-päivän tapahtumassa Kontulassa 12.6.2019, osana OstariFestaria, oli sitä kuuntelemassa pilvisenä kesäiltapäivänä noin 70 ihmistä. Heistä suuri osa istui läheisillä terasseilla tai nojaili niiden kaiteisiin. Tämä terassiporukka oli pääasiassa eri-ikäisiä miehiä. Rokkivyöry oli melkein korvia huumaavaa. Sanoista ei paljon saanut selvää, mutta bändi soitti uskomattoman hyvin. Useamman kertsitoiston jälkeen erottui musiikin yli jo puhe “jostain taikamatosta”.

Valitettavasti valtakunnallisen sarjan voittajabiisin sanoittaja, Jukka Raitio, ei itse päässyt tuolloin paikalle. Häneltä jäi siten ensikomentit livetulkinnasta livenä kuulematta. Onhan tuo hetki sanoittajalle ihan huippujännittävä, suorastaan the momentum. Minkälaisiin musiikillisiin raameihin sinun oma sanoituksesi on lopulta istutettu ja miltä se kuulostaa ensimmäistä kertaa ammattilaisten esittämänä? Myöhemmin olemme toki asiasta keskustelleet ja kuten vähän arvelinkin, sanoittaja olisi toivonut että laulun sanoista olisi saanut paremmin selvää.

”Turkulaisten muusikoiden tekemä manserock-biisi, joka kertoo Helsingistä”, kommentoi kappaleen tuottaja Mark Bértényi uutta Helsinki-biisiä. Tämä onkin aika hyvä kuvaus biisistä, jonka esitti seitsemänhenkinen, tätä

tapahtumaa varten kasattu turkulaisyhtye Big Joe's Band.

Haastattelussa voittajasanottaja Jukka Raitio itse kommentoi voittajasanotustaan näin: ”Taikamaton tarina on kaikkietävän kertojansa antirasistinen kannanotto. Teksti on melankolisen toiveikas nähdyn, kuullun ja kuvitellun sekoitus. A-osan säkeistöt syntyivät nopeasti, miltei yhdeltä istumalta. Kertosäettä muovailin pidempään, ensiluonnos oli lattean yksiulotteinen ja osoitteleva. Valmiiseen versioon taisi tulla tasoja senkin edestä.”

Nämä Jukan mainitsemat kerronnan monet tasot olivat tuottaja Bértényin mukaan yksi kilpailuun osallistuneiden sanoituksien keskeisistä ongelmista. Liki kaikissa sanoituksissa pyrittiin Bértényin mukaan sanomaan liikaa (Bértényi 2020). Biisisanoituksien sijaan ihmiset olivat innostuneet kirjoittamaan kronikoita ja esseitä, joihin yritettiin saada mahtumaan koko kaupungin historia, nähtävyydet ja vielä paikalliset kuuluisuudetkin.

Yhteensä kaupunkibiisin sanoituskilpailun neljään eri sarjaan, kaupunkisarjoihin Turku, Riihimäki ja Imatra, sekä valtakunnalliseen sarjaan, tuli sanoituksia liki 200 kappaletta. Näistä valtakunnalliseen sarjaan lähetettiin noin puolet kaikista teksteistä. Ikäjakauma oli varsin laaja nuorimman sanoittajan ollessa 13- ja vanhimman 92-vuotias.

Ote Biisisanoittamon Facebook-julkaisusta: ”Valtakunnallisessa sarjassa jouduimme tekemään esikarsinnan. Erityisen ansioituneeksi katsottiin ne sanoitukset, joissa oli raikas, omaperäinen ote, rikas kieli ja tarinallisuutta. Valtakunnalliseen sarjaan osallistuvissa teksteissä oli erityisen paljon hyviä riimittelyjä ja nerokkaita pikku oivalluksia, jotka värittivät sanoituksia siellä täällä. Tekstejä puntaroitiinkin todella tarkkaan. Esikarsintaraati teki työtä kahden kierroksen verran ja keskusteli sanoituksista valitessaan jatkoon pääsevät teokset.

Tuomariston luettavaksi pääsi parisenkymmentä tekstiä, joissa myös kokonaisuus oli hyvin ”hanskassa”. Mukana finaalissa oli tarinoita ainakin Mikkelistä, Raumalta, Helsingistä, Tampereelta, Vantaalta, Karkkilasta, Espoosta ja Kemistä.

Sarjan voittajan lisäksi jaettiin kunniainintoja. Palkintosijoille itsensä kirjoittivat Jaana Viljakainen, sanoituksellaan Elvis on kala, Juha Kuisma, sanoituksellaan Karhupuiston Zombit, Jukka Hytti, sanoituksellaan Rap-Mikkeli, Pauli Leppänen, sanoituksellaan Horisontissa tyhjää ja Sauli Alipirjelä, sanoituksellaan Cygnus. Nämä sanoitukset löytyvät kirjastamme.

Valtakunnallisen kilpailun tuomareina toimivat Karri Miettinen (Paleface) sekä Harri Saksala. Heidän kommenttinsa sanoituksista eivät olleet vain kehua ja ylistystä. Ammattilaisina he olivat sitä mieltä, että vielä esiraadin heille valitsemissa 25 parhaassa sanoituksessa oli paljon viimeistelemättömyyttä. ”Olemme olleet Karrin kanssa yhtä mieltä siitä, että tekstien taso noin ylipääntään oli melko tasainen mutta usein myös raakilemainen. Tekstilliset ideat jäivät usein puolitiehen ja loppuhionta puuttui”, muun muassa näin kirjoitti Harri Saksala tuolloin. (Saksala 2019)

Verkot laulamaan verkkosanoittamoissa

Osana valtakunnallista biisisanoituskilpailua toteutettiin sekä palautepalvelu että kaksi kertaa verkkosanoittamoita. Palautepalvelu toimi sähköpostitse ja oli avoinna noin kuukauden ajan kilpailuaikana. Tekstejä saapui 18 kappaletta 13 kirjoittajalta, joista miehiä oli 8 ja naisia 5.

Verkkosanoittamo oli verkkoympäristöön sovellettu muunnelma pubeissa ja kirjastoissa kilpailun aikana toteutetuista Biisisanoittamoista, joissa kannustettiin ihmisiä kirjoittamaan omia lyriikoita. Näiden verkkosanoittamoiden vetäjänä toimi Harri Saksala. Hänen apunaan toimi tämän artikkelin toinen kirjoittaja, osallistamisen erilaisiin menetelmiin erikoistunut Anu Soini. Verkkosanoittamoihin osallistuminen tehtiin mahdollisimman helpoksi. Osallistujan tarvitsi painaa vain yhtä linkkiä ja kirjoittaa oma nimimerkkinsä pyydettyyn kenttään. Alustana toimi verkkoselaimeen avautuva, vapaassa käytössä oleva Adobe Connect Pro. Kumpikin etätapaaminen kesti puolentoista tuntia. Koska valtakunnallinen sarja sanoittamoineen oli verkossa, kaikkien koko maamme kirjoittajien ulottuvilla, julistettiin myös voittajat kyseisellä alustalla. Sarjan voittajasanoittajat julkistettiin ja tekstejä tutkailtiin etänä mutta yhdessä, kukin omilta laitteiltaan, 19.3.2019.

Verkkosanoittamoissa tehtiin sanoittamisharjoituksia ja niissä sai kommentteja omiin teksteihin. Saksala esitti myös pätkiä omista lauluistaan, jotka kuvasivat erilaisia sanoitustyyplejä. Verkkosanoittamoihin osallistui enimmillään 18 henkilöä. Lisäksi verkkosanoittamot tallennettiin. Halukkaat pääsivät katsomaan tallenteita jälkikäteen Biisisanoittamon kotisivujen kautta. Artikkelin lopusta löytyvät edelleen linkit www.biisisanoittamo.fi -verkkosivuilla oleviin verkkosanoittamo -tallenteisiin.

Harri Saksalan ensimmäinen verkkosanoittamototeutus, jossa osallistuji-

en osallistaminen jäi vielä hiukan keskeneräiseksi, toimi podcast-tyylisenä johdatuksena Saksalan omiin sanoituksiin. Se oli ensimmäisenä verkkosanoittamo-pilotointina hyvä jatkumo kuudelle Saksalan Youtube-vinkkivideolle. Nämä videot julkaistiin ennen verkkosanoittamoita. Videoilla Saksala puhuu muutamien minuuttien ajan kerrallaan laulujen sanoittamisesta ja antaa käytännönläheisiä esimerkkejä. Videot julkaistiin Humanistisen ammattikorkeakoulun kanavalla ja kiinnitettiin Biisisanoittamon verkkosivujen etusivulle klikattaviksi.

Toisessa verkkosanoittamossa pyrittiin vuorovaikutukseen osallistujien kanssa. Harrin asiantuntijaroolia täydennettiin Anun osallistavalla osuudella. Anu vastasi viesteihin ja toi julki Harrille esitettyjä kysymyksiä chatin välityksellä. Hän piti myös Adobe Connect Pro:n ominaisuuksiin kuuluvan chatin keskustelun käynnissä vastaamalla viesteihin ja esittämällä siellä Harrille esitettyjä kysymyksiä. Verkkosanoittamot olivat niin vetäjille kuin osallistujillekin täysin uusi konsepti, joten kenelläkään ei ollut aiempaa kokemusta toiminnallisten elementtien tuomisesta osaksi tätä kokonaisuutta. Silti jo toisessa verkkosanoittamossa tehtiin monenlaisia onnistuneita interventioita pelkän luennoimisen sijaan.

Suosituksien verkkosanoittamoiden toteuttamiseen

Kirjoittamiseen ohjaavia maksullisia verkkokursseja on toki olemassa mutta tämän Sanoittamalla kaupungin omistajaksi -hankkeen verkkosanoittamon kaltaista, ilmaista laulujen sanoittamiseen opastavaa toteutusta, ei meidän silmiimme ja korviimme ole kantautunut. Oletettavaa siis on, että 3.10.2018 ja 21.11.2018 järjestetyt verkkosanoittamot ovat olleet ensimmäisiä lajissaan.

Aivan ensimmäiseksi oli löydettävä oikeanlainen kanava laulujen sanojen työstämiseksi. Lähdettiin liikkeelle siis perusasioista, kanavan täytyy olla helppo käyttää ja yhteyden olla hyvä. Kiinnostuneen on oltava helppo klikata itsensä mukaan. Kuva- ja äänyhteyden on oltava selkeä. Adobe Connect Pro:ssa hyviä lisätoimintoja olivat niin kutsutut Note-laput ja Chat-toiminto. Note-lappuihin oli helppo laittaa yleistä infoa esille, kuten tervehdyksiä, verkkosivulinkkejä, päivämääriä ja ohjeita osallistujille. Chat-toiminnolla pidettiin keskustelua yllä, kirjattiin juuri ilmi tulleita sanoitusvinkkejä sekä esitettiin kysymyksiä osallistujille ja osallistujat asiantuntijoille.

Oli tärkeää voida säädellä oikeuksia kuvan ja äänen käyttöön. On hyvä, jos

Tietolaatikko VALTAKUNNALLINEN

Valtakunnallisen kilpailun Biisisanoittamot toteutettiin verkkosanoittamoina Adode Connect Pro -alustaa hyödyntäen <https://connect.funet.fi/sanoittamo/> 14.11.2018 ja 21.11.2018 klo 18.30-20.00. Näiden verkkosanoittamoiden päävetäjänä toimi Harri Saksala yhdessä verkko-osallistamiseen keskittyneen Anu Soinin kanssa. Valtakunnalliseen kilpailuun osallistui yli 90 sanoittajaa. Kilpailun tuomareina toimivat Harri Saksala ja Karri Miettinen (Paleface). Kilpailun voittajasanoituksen tekijä oli Jukka Raito Hel싱istä kertovalla sanoituksella: Taikamatto. Tämä biisin sävelsivät Elias Koljonen, Jori Saloranta ja Jesse Qvickman ja biisin tuottivat Mark Bertényi ja Tuomas Riihimäki Turun Rock Academysta. Musiikkivideon kappaleeseen toteutti Slade Takala-Lamey. Biisin kantaesitys oli Helsinki-päivän yhteydessä 12.6 Kontulassa osana OstariFestaria. Kantaesityksestä vastasi turkulainen Big Joe's Band. Sama yhtye esittää myös levytetyn Taikamatto -kappaleen, jonka löydät ainakin Spotifystä ja iTunesista. Voittaja Jukka Raitio voitti sanoituksellaan lisäksi liput Flow-festivaaleille (3 päivää) kahdelle henkilölle.

tilanteen mukaan voi käyttää eri ominaisuuksia. Ensimmäisessä verkkosanoittamossa tilaisuuteen käyttää mikkiä ei tartuttu, toisessa etätilaisuudessa osattiin jo samantien rajata tämä vaihtoehto pois ja keskittyä chattailemaan osallistujien kanssa. Vaikka voisi äkkiseltään kuvitella, että mitä enemmän ominaisuuksia niin sitä parempi, on mielestämme tärkeää voida rajata vaihtoehtoja myös pois. Vapaassa yleisötilaisuudessa ei ole se kaikkein tehokkain idea antaa jokaiselle mukaan tulijalle omaa ruutu-aikaa ja mikrofoni. Tällä tavalla pidetään, paitsi ajan narut järjestäjien käsissä, myös keskustelu helpommin asiallisenä. Chat on selkeä ja nopea tapa kommunikoida osallistujien kanssa. Kun omaa konkreettista ääntä ei tarvitse käyttää, voi ujoin osallistuja huomattavasti pienemmällä kynnyksellä saattaa kommentit ja kysymykset läsnäolevien asiantuntijoiden tietoon.

Verkkosanoittamon välineeksi valittu Adobe Connect Pro on hyvä esimerkiksi ilmaisesta ja helposti, vain parin klikkauksen päässä olevasta, videopuhe-lualustasta. Silti pelkkä alusta ei riitä saamaan yleisöryntäystä aikaan - olisi-han etänä toteutettua sanoittamoa mahtunut seuraamaan useita kymmeniä,

tai vaikka satakin, osallistujaa. Lieneekö syynä osallistujien vähyteen ollut verkkoalustan käytön tuoreus ja sanoituskilpailuun osallistuneiden melko korkea keski-ikä.

Kun luovaa kirjoittamista ja biisien sanoittamista tulevaisuudessa opetetaan ja opiskellaan verkkoympäristössä ja täysin toisilleen tuntemattomien osallistujien kesken, on innostavien, leikinomaisten harjoitteiden rooli keskeinen. Niiden avulla osallistujat rohkaistuvat jakamaan omia sanoituksiaan. Sanoituksien jakamisen ei kuitenkaan kannata painostaa, ainakaan ensimmäisellä kerralla.

Haasteena tässä omien tekstien jakamiseen rohkaistumisessa saattaa olla paitsi rohkeuden puute myös liian tiukka aikataulu. Voi siis olla, että kertaluonteisissa verkkosanoittamotapaamisissa jäädään pyörittelemään viestejä ja tekstinpätkiä passiivisesti intoutumatta syvempään analyysiin. Jotkut saattavat jopa pudota kokonaan pois jäädessään odottelemaan vuoroaan. Tämän vuoksi verkkosanoittamoiden olisi hyvä pystyä välittämään hyväksyvää tunnelmaa ja tapaamisia olisi hyvä olla jo etukäteen useampi tiedossa. Jatkuvuutta ylläpitää tunne kuulumisesta kyseiseen ryhmään tasavertaisena kirjoittajana. Kun ryhmä tutustuu, parhaimmassa tapauksessa osallistujat löytävät samaistumisen kohteita toisistaan ja kokevat olevansa niin sanotusti samassa veneessä ja sitoutuvat ryhmään. Videopuhelut, kuvat sekä mahdollisuuksien mukaan myös livetapaamiset vahvistavat “kasvottomuuden” hälvenemistä ja samaistuttavuuden syntymistä.

Harjoitus, joka toimii lähes pomminvarmana aloituksena, on yhdyssanoilla leikkittely. Parhaimmillaan tämä suomenkielen yksi erityispiirre, tuottaa myös jo itsessään uusia avauksia laulujen sanoituksiin. Hyvä yhdyssana voi olla kokonaan uusi käsite jo syntyessään. Tämä ei myöskään aseta osallistujia kilpailuviivalle, kun kynnyks osallistumiseen ja onnistumiseen on kaikille sopivan matala ylitettäväksi. Näiden uusien yhdyssanojen jakaminen saa kaikki heti osallistumaan ja aktivoi positiivisella tavalla mukanaoloon. Leikkimielinen harjoitus aikuisille kirjoittajille voi tuntua jopa hölmöltä idealta, mutta palauttaa naurun vapauttavalla tunnelmalla ja vetreytyneellä ajatuksenjuoksulla yllättävänkin suuresti. Luovuus ei synny rautalankaa väkisin vääntämällä.

Lähteet

Bértenyi, Mark 2020. Suullinen tiedonanto 3.2.2020.

Biisisanoittamo: Verkkosivusto. Valtakunnallisen voittajasanoituksen tarina. Jukka Raition haastattelu. Viitattu <http://biisisanoittamo.fi/blogit/valtakunnallisen-voittajasanoituksen-tarina/>

Biisisanoittamo: Verkkosivusto. Vinkkejä biisisanoitukseen 1. verkkosanoittamo <https://connect.funet.fi/pa3nvhjcbizq/>

Biisisanoittamo: Verkkosivusto. Vinkkejä biisisanoitukseen 2. verkkosanoittamo. <https://connect.funet.fi/pmzwsyou94wg/>

Saksala, Harri 2019. VS: Kysymys valtakunnallisen sarjan voittajat. Email antti.pelttari@humak.fi 2019.

OSA III

Sanoitukset

**Voittajasanoitus ja kunniamaininnan
saaneet sanoitukset**
IMATRA

Imatra -sarjan voittaja

Imatraan ihastunut, *Heini Vesterinen*

Herää kaupunki taas lauantaihin, aamuun alkavaan.
Kuulen kesän äänet, torin, timpurit työmaallaan –
uutta vanhan kylkeen nousee, ei aika polje paikallaan.
Luen päivän uutiset, laitan kahvin tippumaan.
Aamupalan jälkeen naapurille ehdin oven avaamaan,
lähikaupasta päivittäin hän kantaa ostoskassejaan.
Aloittelevat kai jälleen jotain tapahtumaa –
kuulen kävelykadulla bändin virittävän soittimiaan.

Kerto

Paljon vettä on virrannut Vuoksessa ja tulee (vielä) virtaamaan.

Nyky aika ja kehitys punoutuvat historiaan.

Junat ja elämä ihmisten jatkavat kulkuaan

Saimaan sylissä, Vuoksen varrella –
olen ihastunut Imatraan!

Lähden kävelyille – päähänpiston äkisti kun saan:
tuossa kaupunkijuna pysäkillään lähtöä odottaa.
Hyppään kyytiin, melkein hukun puheensorinaan.
Juna viheltäen lähtee, oppaan ääni kajahtaa.
Istuu vieressäni nuori äiti lapsi polvellaan,
lapsi osoittaa hihkuen kaikkea pullealla sormellaan.
Lapsen silmin avoimin kun katson kansallismaisemaa,
ymmärrän, miten ihmeellistä (täällä) onkaan koettavaa.

C-osa

(On) Teollisuutta, kulttuuria, urheilua, luontoa, Suomen kaunein hotelli ja suuri vesivoimala, kirkkojen ja kartanoiden rinnalla jokimaisema – historian kosketuksen tunnen. Juna seisahtaa.

Pitkin Vuoksen rantaa aatoksissain kuljen hiljalleen. Festareiden väki ilakoi, käy(vät) turistit hotelleilleen.

Hepokattien sirtys kaupungin uneen saattelee, lintuparvi öistä kulkijaa tervehtii lauluineen. Poimin joen rannalta ulpukan, niin kauniin, keltaisen. Saavun viimein kotiin, kukan laitan vaasiin lasiseen. Se nyt pöydälläni loistaa, iloa tuo edelleen kun tää kaupunki taas herää uuteen päivään, huomiseen.

Kunniamaininta I

Jostain kaikuivat sävelet, *Kirsi Holsti*

Jostain kaikuivat sävelet
Jostain syvältä sieltä
Uomasta Vuoksen syvänteen
Sylistä metsien harjanteen
Ja koski vain pauhaten kuohuu
Ja säveliä soi
Ja säveliä soi

Jossain laulavat linnan kaiut
Jossain saleissa hotellin
Varrella Vuoksen virtaavan
Huipulta uoman rosoisen
Ja koski vain pauhaten kuohuu
Ja säveliä soi
Ja säveliä soi

Kaunis on kaupunki Karjalan
Kaunis on elämän taival
Kun avarat metsät ympäröi
Kun Karjalan kansa karkeloi
Ja koski vain pauhaten kuohuu
Ja säveliä soi
Ja säveliä soi

Kunniamaininta II

Vuoksi, Mari Tuukkanen

Joen läheisyys lapsuudessa, jännittävä Vuoksi
retkien kohde nuoruudessa, kokeilujen Vuoksi
pelon aiheuttaja aikuisuudessa, liian lopullinen Vuoksi
lohdutuksen tuoja ahdistuksessa, rauhoittava Vuoksi

Vuoksi voimallaan lumoa, saa ajatuksiinsa vajoomaan
miettimään ikiäikää, sen virrassa on jotain taikaa

Joki tuo hiljenee salaisuuksista, uskollinen Vuoksi
vaikenee virran tapahtumista, hiljainen Vuoksi
huolehtii porukan ruuista, antelias Vuoksi
loistaa valona ikkunoista, tuottoisa Vuoksi

Vuoksi voimallaan lumoa, saa ajatuksiinsa vajoomaan
miettimään ikiäikää, sen virrassa on jotain taikaa

Tuo kaiken keskellä oleva, vesi tumma ja pelottava
saa aikaan tunteita monia, iloja ja suruja
Silti rakkain paikka kaikista, löytyy lapsuuden Vuoksen varresta

Vuoksi voimallaan lumoa, saa ajatuksiinsa vajoomaan
miettimään ikiäikää, sen virrassa on jotain taikaa

Kunniamaininta III

Olohuonella, *Hannele Könönen*

Vetää bb torvet rullalla
katsoo väki kuohuja sillalla
tää on parasta aikaa kulmilla
moottorit ulvoo radalla
vauhtia kahtasadalla
jammaat itsesi fiilikseen mukaan
pois ei voi jäädä kukaan.
Virtaa hiki letissä kohta tää on netissä
Bändi pistää parastaan olut virtaa hanastaan
väkeä riittää kadulla
meidön kaikkien olohuoneeella
Tunnelma ihan katossa
kannat kiinni punasessa matossa
Täs on jotain erikoista
kun tyktään me menoista noista
BB-vetää fankia rokkia
kansa huutaa tää on hottia
vetää bb parastaan kohta sillalle
kuohuja katsomaan

Kunniamaininta IV

Pato, Kolme salamaa, *Minna Laamanen*

On monesti mennessä vastatuulta vain,
ja tullessa on vuoksi oottamassa ain
suuret purot taakse jää mut
vuoksi meitä lämmittää on mahtava
tuo joki joka halkoo Imatran.

Saa sieltä kalaa nostaa,
kun luvat ekan ostaa
siit päättämäs oli joskus joku muu
kuin maamies, tottakai

Soudellessa virta vie voimansa näyttää
veden tie
ei ylikäyntyttä kai ole vuoksen lie

On karjalassa kaupunki tää iloinen
vuoksi virtaa halkoo kaupungin mahtavan
kun täällä asuu iän ikuisen
voiko muuta enää kyllin arvostaa

Muistan kävelleeni vuoksen varrella
ja mietin mihin olen matkalla
päämäärä ollut joskus hukassa
mut käydessäni muualla
tuun mielelläni takaisin, en voi lähteä täältä kaupungista karjalan

Vain Imatralla sieluni levätä saa
sen luonto on kesäisin kauneimmillaan
sydämeni on näin vahva vain
kun saan olla kotiseudullain
pato, kolme salamaa, meitä osin kuvastaa
läpipääsemätön luonnonvoima meissä kaikissa asustaa

Kunniamaininta V

Kaunis, *Ville Sortava*

Askel tapahtumista ja suurista kyynelistä, tapahtui asioita suurista iloista. Lumoissa koskien, kuulien, näin sinut rakkain kuin olet kaikkien hehkuvien valojen. Pysäyttäkää hänet ja olen sanaton.

Olet kaunis, tuntematon, yltäpäältä koskematon.

Arpi vanhoista ajoista ja pahoista peloista. Saapui Katariina sankari kertoen kauniista pakoista. Vaikka pelko naapurin ja kehujen, suunnaton taival on ainoa ja uskomaton. Putous pysäytti hänet sanattomasti.

Olet kaunis, tuntematon, yltäpäältä korvaamaton.

Ahdistuksen tunne sai minut ja ystävän. Rohkeus vei tunnon pysähtymään. Suuri pelko käveli yli kunnian viereen, pöytien rikkoutuneiden, sotilaiden kaatuneiden. Paha esti heidän katoamisen.

Olet kaunis, tuntematon, yltäpäältä unohtumaton.

Olet kaunis, kaunis olet ja tiedät sen.

**Voittajasanointus ja kunniamaininnan
saaneet sanoitukset**

RIIHIMÄKI

Riihimäki -sarjan voittaja

Lasiinpuhaltajat, *Juha Kuisma*

Kirjastolta Peltosaareen liian pitkä matka
sivistys ei kulkuaan radan ali jatka
joe et ohi kulje, huomata sen saatat
missä sydän sykkii, ollaan samaa maata

Peltosaaren baarin oivat lasiinpuhaltajat
tarinoissaan tavoittavat ihmisyyden rajat
lasijätteet pakkasella hevosvoimin kulki
kenen keuhkot pettivät, sen arkun kansi sulki

Vaivat, naiset, kaikkinaiset joutavuudet
paina eivät menetetyt tilaisuudet
Tehtaan porukassa unohtaa ei saata
Siellä sydän sykkii, ollaan samaa maata
Puhe sammaltaa, tuo siis lisää juotavaa
on vanhaan viljaa jäänyt vielä puitavaa

Paloheimon tehtaan kaunis aputyttö Ella,
jota lasiinpuhaltaja anoi rakkaudella
tarttui väärin lupauksiin ja ruusu vaihtui harjaan
arki iski karummin kuin lehmähulluus karjaan

Vaivat, naiset, kaikkinaiset joutavuudet
paina eivät menetetyt tilaisuudet
Tehtaan porukassa unohtaa ei saata
Siellä sydän sykkii, ollaan samaa maata
Puhe sammaltaa, tuo siis lisää juotavaa
on vanhaan viljaa jäänyt vielä puitavaa

Kunniamaininta I

Samaa rataa kuljetaan, *Asko Eerola*

"...Seuraavana Riihimäki. Laituri junan kulkusuunnassa vasemmalla..."

Kuljen ylös asemalta ohi puisen korttelin,
huomaan, että soratie sai pintaan asfaltin.

Samaa rataa kuljetaan,
sut juna tuo, mut juna vie.
Mut juna tuo, sut juna vie.
Samaa rataa kuljetaan.

Saavun tuttuun paikkaan, katson kauan baarin ikkunaan,
tunnen siihen heijastuvat kasvot ahavoituneet.
Kahviin kaivaa kolikoita housutaskustaan
sormet rohtuneet, lasipillin varressa kuivuneet.

Aivan kuten silloin, kun Tynellin Aurinkopulloa, sitä isoa, puhalsin
ja kahvilan pöytään Aladinin kanssa kiinni kasvettiin.
Kun palavin silmin ja tulisin huulin
muotoja rakennettiin.

Samaa rataa kuljetaan,
sut juna tuo, mut juna vie.
Mut juna tuo, sut juna vie.
Samaa rataa kuljetaan.

Muistan miehen, joka vieläkin kertoo vanhaa legendaa
kuinka mäeltä etsittiin kyläriihen polttajaa.
Ja muistan sinut, tässä pöydässä aamuun istuttiin.
Kahvit kuppiin jäähtyvät, kun silmiin katsottiin.

Kun palavin silmin ja tulisin huulin
muotoja rakennettiin.

Kunniamaininta II

Punajuurella, *Päivi Lappalainen*

Punajuurella värjätyt varpaas nään
yhä pellolla edessään
kerro mistä se alkaa ja loppuu
leikkimme ystävään?
Muistan porkkanapenkit ja pensaat
marjat kirpeät,
myös taivaan siniset silmät
alta nousevan auringon.

Miten kaivon kannella annoin sulle
ikuisen lupauksen,
että kun tästä aikuiseksi vartun
saat voikukkasormuksen.

Mutta minne sun matkasi johti
suureen liikemaailmaan.
Minä mainoksia iltaisin katson
siellä pörssiä noteeraat.

Kun sä vastaan minua tulet
mietit kysyntää ja tarjontaa,
kauppojen arvo ja määrä
sinun mittasi miehenä on.

Eikö mieleesi koskaan tullut
että aika entinen ja
kokemamme ensirakkaus
oisi muistelun arvoinen.

Kunniamaininta III

Meno-paluuhämyä, *Ari Lahti*

Asemalla Riihimäen junaan ootin
Huomasin ykköslaiturilla tytön kuin
Hepburnin Audreyn
Olin tulossa Ämystä, pää täyttyi hämystä
Muistin kirjasta Henry Millerin
hyvän iskurepliikin, tosi killerin
sen sitten tokasin
Ei toimi täällä tyyli Pariisiin, hokasin

*Seuraava asema
Hämeenlinna, Toijala, Pasila?
la-la-la-la-la-la-la-la
No, ei ainakaan
Hyvinkää tai Parkano
no-no-no-no-no-no
Seuraava asema
ahtaaja, johtaja, siivooja, hoitaja,
tyhjäntoimittaja?
ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja*

Taas tulossa Ämystä, pää täyttyi hämystä
Riihimäen asemalla taas junaan varroin
Pohjoiseen vai etelään, sitä arvoin
Hei kaveri! tyyppi mulle huusi
"Oletko tulossa Ämystä,
onko pää täyttynyt hämystä?
Soitin ennen Tabula rasassa,
nyt olen uskossa, pysyy pää kasassa"
[Jää huutamaan:] "Valitse kaveri sinäkin Jeesus, se antaa varmuutta
elämään, tietää mihin junaan astuu eikä tarvitse enää pelätä tulevai-
suutta ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja-ja" [Feidataan]

Kertosäe

Tässä olen enkä muuta voi
kuin hokea hämyssä preesensissä:
"Voi, voi, voi!"
Monta kertaa ehti pää kääntyä
kohtalona oli isoon stadiin päätyä
Radanvarsi luuloille jäi pieneksi
jäi taakse Ämy, Häme, jäi myös seksi
kun rupesin vihdoin viralliseksi.

*Seuraava asema
Hämeenlinna, Toijala, Pasila?
la-la-la-la-la-la-la-la
No, ei ainakaan
Hyvinkää tai Parkano
no-no-no-no-no-no
Ehkä pysyn jo kotona
na-na-na-na-na-na
Seuraava asema?
ha-ha-ha-ha-ha
Seuraava asema?
Seuraava asema?
Seuraava asema?
(Kuulutus: "Seuraava asema Riihimäki.")*

Kunniamaininta IV

Kivet kaupungin, *Seppo Siltakoski*

Nämä kivet on katu,
ne jalkasi kantaa.
Niillä seisot ja huudat,
niiltä lohtusi saat.

Nämä kivet on uuni,
se teräksen vääntää.
Lasi taipuu saa hengen
ja muotoonsa jää.

Nämä kivet valui verta,
niissä luotien arvet.
Kasvoi ylpeys ja uho,
koitti heikomman tuho.

*Kivet kaupungin,
sut näkee ja kuuntelee.
Kivet kaupungin,
sut tuntee ja ymmärtää.
Kivet kaupungin,
sut kätkee ja vapauttaa.*

Nämä kivet ei vieri,
ne paikoillaan pysyy.
Ne mitään ei kysy,
niiltä vastauksen saat.

Nämä kivet kuin talot,
varjot kujalle piirtyy.
Niihin katseesi kiintyy,
niitä pakene et.

Nämä kivet vie vangit,
niiltä vapauden riistää.
Muuri mäellä kiiltää,
varjoon kalterit jää.

Outro:

Nämä kivet sut muistaa, ne mennyttä kuiskaa,
kunnes päiväsi viimeinen päättyvä on.
Silloin kuoleman kiveen sun nimesi lyödään,
ja rivin mustimpaan kiveen sun nimesi jää,
rivin mustimpaan kiveen sun nimesi jää.
Kiveen kaupungin...

Kunniamaininta V

Vanha Riksu, *Arto Pöllänen*

Granitin aukiolla soitti bändi, ja mä pysähdyin kuuntelemaan.
Vieressä jammaili nuori nainen hippimekko valloillaan.
Se virnisti minuun päin, ja veti mukaan vaikka vastustelin.
Mun pikkutakin kaulus hiersi enkä tiennyt mitä sitten tekisin.

Se nauroi niin kuin se senkin jo tietäis.

Ja vanha Riksu tuli vielä takaisin
ja vuodet jolloin olin epävakaisin.
Tervetuloa, tervetuloa,
mutta älä viivy liian pitkään.

Sitten istuttiin jo Setterissä, juteltiin ja juotiin olutta.
Hämeenkadulla nuoret luuli että elämä on toisaalla.
Sen kavereita tuli siihen, naurettiin ja lisää tilattiin.
Sen sormet painui niskavilloihini niin kuin purret laituriin.

Mä kyllä tykkäsin näytelmästä.

Ja vanha Riksu tuli vielä takaisin ...

”Pappa hoitaa laskun”, ne sanoi kun ne lähti pois.
Tarjoilija kysyi jos jotain vielä tuoda vois.
Mä katsoin kesäiltaan joka nauroi ja syttyi valoihin
ja sanoin että mulla on kaikki mitä tarvitsin

ja mä hymyilin kotimatkan.
Hymyilin kotimatkan.

Ja vanha Riksu tuli vielä takaisin ...

**Voittajasanoitus ja kunniamaininnan
saaneet sanoitukset**

TURKU

Turku -sarjan voittaja

Penkillä, *Sauli Alipirjelä*

Taakse tornien aurinko lasi, taivaan ruskalla kauniiksi laveeraten.
Täällä tuoksu ei laidun ei kaski, alle jääneet ne on katujen.
Tälle penkille usein käy kulkuni mun,
tällä penkillä pysähdyn ja voimaannun.
Nupukivinen tori mun peltoni on,
sadonkorjuu sen vaivaton

Kaupunki sykkii kuin märkivä haava,
pulssi ei pysähdy hetkeksikään.
Seiteiksi kudottu on ruutukaava,
sen kasteiseen verkkoon vangiksi jää.

Puiston patsaat on vieraita mulle, silti aina ne tervehtii kuin tuttuaan.
Täällä tilaa on haaveilulle, tehdä rauhassa saa juttuaan.
Vaikka kallion sammaleet harjattu on,
jokivarsi on kivetty ja kaislaton,
tästä kauniista puistosta metsäni teen,
pakokaasuista autereen.

Kaupunki sykkii kuin märkivä haava,
pulssi ei pysähdy hetkeksikään.
Seiteiksi kudottu on ruutukaava,
sen kasteiseen verkkoon vangiksi jää.

Tässä kahden me istumme hiljaa, tämä kaupunki kuin meille tehty vain ois.
Tiedän, olemme kumpikin viljaa, joka syksyllä korjataan pois.
Vaikka päivittäin lyhenee askeleet nää,
liian kauaksi siirry ei penkkimme tää.
Tässä hyvä on levätä ja odottaa,
sitä viimeistä vossikkaa.

Kaupunki sykkii kuin märkivä haava,
pulssi ei pysähdy hetkeksikään.
Seiteiksi kudottu on ruutukaava,
sen kasteiseen verkkoon vangiksi jää.

Kunniamaininta I

Kaunein kaupunki, *Iiti Elomaa*

Seison tornin huipulla, jossakin soi
satatuhatta kattoa nään
Yön tähtiä melkeinpä koskettaa voi
tuulet kutsuvat, tänne nyt jään

Pienen lammen rannalla huumau--u--tuu
Miten tuoksuukaan ruusujen vyö!
Mä penkille jään tuulta kuuntelemaan
oon kai hullu jos sanat laiminlyön:

*“Kaikkein kaunein kaupunki päällä maan”
tuuli kuiskailee aina vain uudestaan
Kuin kuulija tuulien kuiskailevain
otan vastuun itse onnestain*

*Kaikkein kaunein kaupunki päällä maan
tuon kauneuden jälleen mä nähdä saan
Kaikkein kaunein kaupunki. Niin se on vaan
enää lähde pois en milloinkaan*

Raskas lumi tiet peitti ja järven jäät
kauan sitten kun matkustin pois
Elämää kun ei määräile pelkästään säät
aina kotiin ei jäädä vaan vois

Nyt kun palasin rannoille Kallaveen
saavuin saaristotien maisemiin
Kuljen ympäri niemen ja torille
meen onhan kotona taas hyvä niin!

Kertosäe

Kaikkein kaunein kaupunki. Niin se on vaan
tuskin lähden täältä pois – enää milloinkaan

Kunniamaininta II

Lamppusuoralta linnaan eli balladi Aura ä:stä, *Rami Jokinen*

Kadun vanhat lyhdyt
tänään
saa mua valaista.
Asfalttiryteikön läpi
kohti Rakkainta.
Nyt Pulina pubin mölyt
selän taakse jää.
Junaradan yli loikin.
Hän jo häämöttää....

Mitä Turusta muistan?
No, yhden Lauran joo...
Pikkujalkoja suojelee
huolehtiva Aura ä.

Maisemareitti johdattaa
kohti keskustaa.
Tapahtumat unohtuneet
mieleeni palaa.
Joki puolestani muistaa,
minkä unohdin.
Kaiteesi tukea antaa.
Kuljimme kaksin.

Mitä Turusta muistan?
No, yhden Paulan joo...
Sinä tiedät tämän kaiken.
Luotettava Aura ä.

Viisaasti joki huomauttaa
luona kirjaston.
Kirjat palautukseen
muuten
maksettavaa on.
Jos kaikki kirjat lukisin,
niin en vieläkään.
Yltäisi tietomääräsi,
en lähellekään.

Mitä Turusta muistan!
No, yhden Venlan joo...
Tiedonrippeitä mulle suo
vaka vanha Aura ä.

Lautturi hoitaa hom-
maansa,
Föri kuljettaa.
Tois' puol' on ruoho
vihreä,
eikun paalaamaan!
Tummana kutsuva vesi
on monet niellyt.
Kastanut viimeisen ker-
ran,
ja haaveet vienyt.

Mitä Turusta muistan?
No, yhden Kirsin joo...
Syliinsä omansa ottaa
joskus julma Aura ä.

Vielä ennen määränpäättä
Joutsen valkoinen.
Mikki merelle lähtenyt,
itse lähtis en.
"Se lupaa tuulta navakkaa",
joki varoittaa.
Maakravut ja muut poloiset
tästä kiittää saa.

Mitä Turusta muistan?
No, yhden Lotan joo...
Varjelee sen ken kuuntelee.
Suojeleva Aura ä.

Edessä viimein kohoaa
linna suojaava.
Kertoen meille tarinaa,
sen oot huomaava.
Sai veli Erikin tyrmään,
ja totta toki!
Kyynärpääät jätti jälkensä.
Sen tietää joki.

Mitä Turusta muistan?
No, yhden Leenan joo...
Tarinan kokonaan tuntee
lahjomaton Aura ä.

Kunniamaininta III

Turun tauti, *Mari Heimala*

Turun tauti
Veronmaksaja nauti
Turun tauti
Veronmaksaja nauti

Turun tauti
Kaivetaan tori auki
Turun tauti
Veronmaksaja nauti

Kun vanhat, kauniit talot
Puretaan vauhdilla
Niin rakennetaan rahaa
Tiukalla tahdilla

Pois satoja vuosia
Aitoa historiaa
Betonia, lasia
Kiveä tilalle vaan

Pojat tekee tiliä
Yhteiskunnan laskuun
Kuppaa sulta ja multa
Rahat omaan taskuun

Sä muinaista pölyä
Köhi, yski ja niele
Turun tautia siedä
Anna rahasi viedä

Kertosäe
Turun tauti...

Pojat tekee tiliä
Yhteiskunnan laskuun
Kuppaa sulta ja multa
Rahat omaan taskuun

Kuuluu kiukaan sihinä
Kun pojat sopii massit
Ja herrakerho pöyheä
Tervaa saunassa kassit

Kertosäe
Turun tauti...

Kaavat sulle ja mulle
Veronimijät jakaa
Poikien jäljiltä
Maassa rauniot makaa

Et pysäyttämään pysty
Leviää Turun tauti
Yhteiskassan lypsystä
Veronmaksaja nauti

Betonilla, lasilla
Tehdään kiiltävä pinta
Niin nousee satasilla
Maksuun neliöhinta

Kunniamaininta IV

Joen aurinkoisella puolella, *Doris Hakala*

Niin paljon on virrannut tunteita sisällä mun
Kun tapasin poika vastarannan sun
Sinä laakson sykkeen sydämeeni annoit
Minä haaveeni sameaan veteen kastoin
Tuo vesi mut vihdoin saa loistamaan
Ja kodin antaa tälle tytölle toisenlaisen maan

*Sä linnan neidon musta tehdä tahdoit
Antaa kaiken, en tulis katumaan
Vieressä valkoisen linnun kanssa merta katsoin
Ja siinä tunsin, oon löytänyt mä onnen maan*

Tammimetsä vehree kaukainen
Vie silta kaunis luokse sen
Mä sitä ikkunasta linnan ihailen
Kiviseiniin kätken nuo äänet laivojen
Mahtaako koskaan kaduttaa, että jäin tänne asumaan?
Virtaavan veteen soutamaan, joka kohti vie ulappaa?

Kertosäe

*Säteet aamuauringon,
Ei paikka tää mulle enää oo tuntematon
Tähtitornin viereen jään,
ja kasvot tutut joka puolella nään*

*Sä linnan neidon musta tehdä tahdoit
Antaa kaiken, en tulis katumaan
Vieressä valkoisen linnun kanssa merta katsoin
Ja siinä tunsin, oon löytänyt mä onnen maan*

Oon löytänyt mä onnen maan
Oon löytänyt mä onnen maan

Kunniamaininta V

Joki on hiljaa, *Joose Heinonen*

Taas jäätiin kahdestaan
Kaikki muut jo väsyi iltaan
ja kaupungin hulinaan
Joen rantaan istutaan
Sua huvittaa kun etsin
taivaalta Otavaa
Sit sä vakavoidut salaa
Etkä musta tahdo
katsetta irrottaa

Hetki kuohuja kuunnellaan
Joki on hiljaa
Joki on hiljaa

Kun sä katsot mua, mä en voi hengittää
Meil on liian paljon mitä voidaan menettää
Kun sä katsot mua, mä en voi hengittää
Jos otan kiinni nyt, ei kai toisistamme enää
irti päästäiskään

Kyllähän ne tähdet tiedetään
Pelaan vain aikaa
kun lasken seitsemään
Äkkiä puoleesi käännän pään
ja mä nään että suakin jännittää
Sun poskia punottaa
Jos tartun hetkeen
käsistä tää lähtee
Ne sua varoen koskettaa

Suuria kuohuja kuunnellaan
vaikka joki on hiljaa
Joki on hiljaa
Kun sä katsot mua, mä en voi hengittää
Meil on liian paljon mitä voidaan menettää
Kun sä katsot mua, mä en voi hengittää
Jos otan kiinni nyt, ei kai toisistamme enää
irti päästäiskään
No hei mitä siitä jos meidätkin tehtiin särkymään?
On jo totuttu toistemme sirpaleita keräämään
Mitä siitä jos meidätkin tehtiin särkymään

**Voittajasanointus ja kunniamaininnan
saaneet sanoitukset**

VALTAKUNNALLINEN

Valtakunnallisen -sarjan voittaja

Taikamatto, Jukka Raitio

Paperiton henkipatto,
matto, jolla lensit, alas ammuttiin
Vettä tihkui taivaan katto,
märkä pyörre heitti sinut Helsinkiin.

Leino-patsaan tyhjät taskut,
kämmenessä femma riittää ratikkaan.
Eivät nousut, pakkolaskut
hänelläkään perustuneet matikkaan.

*Suojaava taivas kodittomin jumalin
on suojaa vailla itsekin ja silmin utuisin
se näkee matossasi uutta lehtivihreää
ja kuinka Espan lehmuksia Eikka hengittää.*

Elielinaukiotaylität,
kun yltyy ääntenpaisumus.
Paikallinen uskonsota:
harmonikka vastaan sananjulistus.

*se näkee, miten matollasi varttuu puolikuu
ja tähtikeinun himmentynyt ketju kirkastuu.*

Myyt yhden Ison Numeron ja
poimit jonkun pudottaman tupakan.
Raskolnikovin kohtaa Sonja
varjoisalla seinustalla aseman.

*Suojaava taivas kodittomin jumalin
on suojaa vailla itsekin ja voimin vähäisin
tuo sinut sadunkulmaan, jossa vartoo Eikka jo
ja taikamaton myötä nousee aamuaurinko.*

*Suojaava taivas kodittomin jumalin
on suojaa vailla itsekin ja silmin savuisin
se näkee, miten matollasi lintu virkoaa
ja hento laulu riisuu Eikan pronssihaarniskaa.*

Mittaat Säästöpankinrantaan,
kerääät pullo, joista saldo lasketaan.
Ilta bonuksensa antaa:
Juhlateltan bändi tsekkää saundejaan.

*Suojaava taivas kodittomin jumalin
on suojaa vailla itsekin ja silmin janoisin*

Kunniamaininta I

Karhupuiston zombit, *Juha Kuisma*

Roskapankin kusilaarin
seinään viereen kuvan paavin
berellä kirjoitettu on
Redrum, Skebarunon Stallion
Ikuisesti P.Walli on
Sinne päin taas jalat kantaa
Flemari mun mennä antaa

Öiset zombit Karhupuiston
jakvat tän illan muiston
Yön susi huutaa Kalliossa
uusintaen samaa kaavaa
Etsii turhaa puistikossa
suojaa jossa nuolla haavaa,
jonka sydämeen toi sanat
perinjuurin haavoittavat
kovin tavattomat tavat
katkeruutta kasvattavat

*Saa yön susi taas linjoilla loistaa
ja T Nurmion sanoja toistaa
Illan viimeinen sana on pilkku
Taksijonossa turha on ilkkuu
Yön zombit Karhupuiston
aamun lakaisemat pian on*

Täällä jokainen on yksin
Silloinkin kun on sylityksin
Hetken uskoo parantuvan
Antaa eläimelleen luvan
Tuntee sielun silittyvän
Katumuksen välittyvän
Kun liimaletti Tatjaana
taas maksun vaatii ruplina
ajatukset saostuvat
ja ulos pyrkii kuplina

Saa yön susi...

Kunniamaininta II

Rap-Mikkeli, *Jukka Hytti*

Nivelrikko verenpaine
sydänfilmi varjoaine
kihtivarvas pihtipolvi
hapertunut hammasholvi

jäätynyttä olkapäätä
ärhäkästi koittaa säätää
eturauhashaisunäätä

reseptit on selaamatta
korvauslääke kelaamatta
kramppaa jalka pelaamatta

lääkepurkit tiskaamatta
lisävaivat listaamatta
peilikuva pilkkaamatta

vaan ei vielä kuolon vuoro
odottakoon enkelkuoro

löysin apteekin
ostin dosetin
napit siihen kippasin
otin yhden kutakin
yltäpäätä hikosin

uusi kipu vanhan peittää
hikipetiin helle heittää
yli laidan kohta keittää

tervaviina Saimaan sauna
sielunhoidon rohtofauna
aallon alle kaikki kauna

vaan ei vielä kuolon vuoro
odottakoon enkelkuoro

löysin reseptin
luota Mikkelin
kimpsut kampsut pakkasin
niemennokkaan notkautin
levollisin askelin

horisonttiin huudahdin:
kohta-minä-nyt-nautin!

löysin reseptin
luota Mikkelin

horisonttiin huudahdin:
kohta-minä-nyt-nautin!

Kunniamaininta III

Elvis oli kala, Jaana Viljakainen

Mies ulkoiluttaa takkuista koiraa
Saimaalla tuulee aina
Minä muistan junan aikataulut ulkoa
Kävelen rautatiesillalla hämärän tultua

Helleyönä syödään torirappusilla
Ostan puolen litran maidon afgaanipojilta
Sinä sanot että ihan kuin oltais Turkissa
Minä en ole koskaan käynyt Alanyassa

*Kun en jaksaa enää yhtään uutta huomenta
Hyppään Kyrönniemen sillalta
Elvis oli kala
Niin olen minäkin
Kaunis, paljettipintainen*

Nauru nousee lippakioskillä
Helakat paidat viattomilla juoponnapeilla
Sitä silmään kahvitikulla, joka muistaa marraskuuta
Lomakaupungin talvet on aina jotain muuta

*Kun en jaksaa enää yhtään uutta huomenta
Hyppään Kyrönniemen sillalta
Elvis oli kala
Niin olen minäkin
Notkea, sulavalanteinen*

Kotikissat syövät kaloja
Kalojen mahoissa hukkuneiden ihmisten osia
Laiturilla silitän liian tiukkojen farkkujen etutaskuja

Kulkukissat syövät kaloja
Kalojen mahoissa sulaneita ihmisten osia
Aallonmurtajalla silität liian tiukkojen farkkujen etutaskuja

Kertosäe

Mies ulkoiluttaa takkuista koiraa
Saimaalla tuulee aina
Minä muistan sinun aikataulusi ulkoa
Kävelen rautatiesillalla hämärän tultua

Liikehuoneistojen silmät sulkevat syyskuussa
Sinä kaipaat pois, olisit mielummin vaikka kuussa
Kaupunki on kaunis ja kipeä, lähtevät lähteneet
Et sinä kaikkea vie, kun taas pois meet

Kertosäe

Kunniamaininta IV

Horisontissa tyhjää, *Pauli Leppänen*

Fuck the USA
alikulkuun spreijattiin.
Pakoon juostiin vartijoita,
ja kurkkuun siiderii.
Ne illat, kadunkulmat
mun muistiin polttomerkittiin.

En näe niitä kavereita,
jotkut sortui huumeisiin.
Sen kaiken, hullun hurman
mä käärin muistopakettiin.

*Katulamppujen loisteeseen
voi jäädä kuin vankeuteen.
Päivät liukuvat pois
ja horisontissa tyhjää.
Päivät liukuvat pois
ja horisontissa tyhjää.*

Istun kotona,
pojan kanssa leikittiin.
Katson tuota levotonta,
kai tullut minuunkin.
Ettei toistuis samat virheet,
ettei joutuis väärin jengeihin.

Mikä meitä ohjaa täällä,
joskus mietin iltaisin.
mä vältin loppuluisun,
miks muille kävi huonommin?

Kertosäe

Kunniamaininta V

Cygnus, Sauli Alipirjelä

Välistä luotojen tie kiemurtaa, se vanhempi on kulkijaa.
Sitä jos osaa ei kunnioittaa, määränpään saa unohtaa.
Vahingossako on nuo sirpaleet, joista ei lukua saa,
taskusta taiteilijan tippuneet saariston muodostamaan?

Nosturin nokassa lokkeja nään, ne sinne kuin maalattu ois.
Syksy käy laiturit tyhjentämään, elämän hätistää pois.
Ruskeaa virtaa jään tuijottamaan, joki taas roskiaan vei,
kerran kai minutkin unohdetaan, tekojain muisteta ei.

*Vaikka näen kovin paljon mun paikaltani,
silti niin paljon piiloon jää katseeltani.
On joki pinnan alla kovin paljon tummempaa,
kun pohjamutaa virtaukset veteen sekoittaa.
- Silloin tiedän että kotini on vielä paikoillaan,
kun kirkonkellon lyönnit tähän vesi kuljettaa.*

Pois vastarannalta ankeus on, raha on peittänyt sen.
Vierelle kasvanut on kallion, kolossit asuntojen.
Köysien vyyhdit on purkautuneet, tyrmätkin tyhjentyneet,
telakat toisaalle kulkeutuneet, sammiot rapistuneet.

Tuolillaan istuva mies mietteissään, katselee menneisyyteen,
Järkevän epäilyksen jääräpää, suomeksi hän kiroilee.
Tupakkatauolle aatoksein jää - palatsiin, minä ja Jung.
Joen, jos haluaa, voi ylittää, siltaa mutkaan muotoillun

kertosäe

Mereltä hämärän torvi jo soi, savuista kosteuden.
Siivissä minunkin nähdä viel' voi, menneisyyden uljauuden.
Kerran mun lentoa kukkulat nuo, seitsemän, seurata sai.
Takaicin kun tulin pesäni luo, täällä on kotini vain.

Kauanko arpia historian, iholla kannammekaan?
Kuinkahan syvään tään routaisen maan, katkeruus kaivautuikaan?
Tiedän, ei liekit nuo menneisyyden, sammuneet oo vieläkään.
Tuhkasta löytää voit rikkauden, vaikka et etsisikään.

Turistioppaita ja tunnelmapaloja - kaupunkilaulujen tarinat johdattivat neljään eri tienristeykseen

Virva Hyvärinen

Tarkastelen tässä artikkelissa sanoituskilpailuun osallistuneita sanoituksia ja kuvaan, minkälaisia kaupunkimaisemia ja elämänmakuisia tarinoita siihen lopulta osallistui. Kilpailuun tulleet tarinat tarjosivat satoja erilaisia tulkinnan polkuja, mutta myös selkeitä reittejä, joita kenen tahansa lukijan oli helppo kulkea. Ne loivat karttoja eri kaupunkeihin, siellä asuvien ihmisten koteihin, kaupunkien tapahtumiin, tunnelmiin sekä eletyn elämän kokemuksiin. Kuvaan ensin näitä laulujen sanoittamia karttoja neljän eri teeman kautta, jonka jälkeen johdattelen lukijaa kilpailuun osallistuneiden sanoittajien kokemusten äärelle sekä mahdollisuuksiin, joita laulujen sanoittaminen voi tarjota osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemusten syntymisessä.

”Minun kotini, meidän kaupunkimme – karttoja yhteisöllisyyden äärelle”

Useat tämän teeman sanoituksista kuvaavat merkityksellisiä kaupunkimaisemia höystettynä niin tärkeillä ihmissuhteilla, kaupungin palveluilla ja kauniilla maisemilla kuin erilaisilla tapahtumilla. Osaa näistä voisi kuvata turistioppaiksi sellaisille henkilöille, jotka eivät ole aiemmin käyneet paikkakunnalla tai kartoiksi kaupunkien merkittäviin paikkoihin. Osa ta-

rinoista on enemmänkin henkilökohtaisten elämäntapahtumien kuvausta, johon yhdistyy tietty kaupunkimaisema ja osa pikemminkin maisemien yleistä kuvausta. Yhteisöllisyyden sekä osallisuuden tuntemuksia ja kokemuksia on sanoitettu hieman eri näkökulmista, mutta yhdistävänä tekijänä sanoituksissa esiintyy niiden positiivinen sävy.

Vaikka nykyään tietyn paikan ei oleteta muodostavan yksilölle suoraan yhteisöllisyyden tunteita, voi se olla oleellinen tekijä näiden tunteiden kehittymiselle (Saastamoinen 2009, 43). Osassa sanoituksista korostuu juuri tietyn paikan tärkeyden kuvaukset, ja useaa kaupunkikuvausta ohjaavat hyvin selkeästi kaupunkien keskeiset paikannimet, katujen nimet, nähtävyydet sekä tapahtumat. Muutamassa on myös sanoitettu tunnettuja kaupunkilaisia. Tarinoissa kuvataan paljon ympäristöä, niin luonnon kauniita maisemia kuin betonitaivaaksi nimettyjä katujen kulmia. Kukin sanoittaja luo näille omanlaisiaan merkityksiä omasta näkökulmastaan. Osalle betoniidakko on taivas, osalle luonnonkauniit maisemat ja osalle se on jotain näiden välistä. Joissain tarinoissa korostuvat kyseisen kaupungin erityiset paikat, joita muualta ei löydy. Osassa taas on kuvattu paikkoja ja tapahtumia, joita on löydettävissä mistä tahansa kaupungista – arkisia maisemia ja tapahtumia, jotka näyttäytyvät juuri kyseisissä tarinoissa merkityksellisinä ja jotka tuntuvat tekevän arjesta elämisen arvoisen.

Yhteisöllisyyden tunne pohjautuu siihen, että yksilö kykenee tuntemaan olevansa osa omaa yhteisöään (Nivala & Rynänen 2019, 139). Useasta sanoituksesta huokuu tunnelma, että kaupunki on juuri oikeanlainen sanoittajalleen. Nämä tuntemukset eivät esiintyneet sanoituksissa pelkästään positiivisten kuvausten kautta, vaan niitä tuodaan esiin erilaisin ilmaisuin, muun muassa kuvaillen paikan huonojakin puolia, jolloin tarinan edetessä huonotkin puolet saavat positiivisia merkityksiä. Niissä korostuu myös tunne siitä, että yksilö kykenee olemaan osa yhteisöään juuri sellaisena kuin on, eikä hänen tarvitse koettaa olla jotain muuta. Toisin sanoen jakaa yhteisön jäsenten kanssa samankaltainen habitus, joka ohjaa yksilöiden elämäntyylien valintojen kautta myös yhteenkuuluvuuden tunteen kehittymistä (Bourdieu 1998, 18).

Jotta osallisuuden kokemus voi syntyä, on yksilöllä oltava mahdollisuus luoda merkityksellisiä ihmissuhteita ja kyetä olemaan tasa-arvoisessa, dialogisessa suhteessa yhteisönsä jäsenten kanssa (Kurki 2000, 130–132). Ihmissuhteet ja niiden merkityksellisyys osallisuuden kokemusten syn-

tymisessä on myös näkyvissä useassa sanoituksessa, sillä monessa tarinassa kaupunki muodostuu tärkeäksi nimenomaan sosiaalisten suhteiden kautta. Yhteenkuuluvuuden tunnetta muihin yhteisön jäseniin kuvataan myös monesta eri näkökulmasta, niin oman lähipiirin kuin kaupunkien vieraampienkin asukkaiden kautta. Joissain sanoituksissa todetaan, että kaupungissa on tilaa olla juuri sellaisena kuin itse haluaa. Nämä eri lailla kuvatut ihmissuhteet tuntuvat olevan sellaisia, jotka tekevät paikkakunnasta merkityksellisen ja osallisuuden kokemuksista todellisia.

Osallisuuden tunteen muodostumiseen vaaditaan tunne siitä, että yksilö kokee kykenevänsä vaikuttamaan yhteisöönsä (Nivala & Ryyänen 2019, 138). Osassa sanoituksista korostuu juuri tämä vaikuttamisen tematiikka. Joitain sanoituksia voisi kuvailla yhteisöjen kannustuslauluiksi, joiden tarkoituksena on nostaa esiin kaupunkien toimivia kokonaisuuksia ja herättellä kaupungeissa jo asuvia asukkaita tarkastelemaan omaa kotikaupunkiaan eri näkökulmasta, uusin silmin.

Teeman sanoituksista on tulkittavissa myös osattomuuden kokemuksia, mutta ne näyttelevät tarinoissa sivurooleja. Nämä aiheet kiinnittyvät pääasiassa muun yhteisön tapaan kohdata yhteisön erilaisia jäseniä ja toimivat ikään kuin muistutuksena siitä, että jokaisen tulisi saada olla juuri sellainen kuin on. Vaikka jotkut sanoituksista kuvaavat hyvin henkilökohtaisia kokemuksia ja tapahtumia, joita värittävät jossain määrin myös haikeat tunteet ja tunnelmat, yhteisön kannatteleva voima vie tarinoissa elämää eteenpäin oikeaan, toivottuun suuntaan.

Kuvio 1. Sanapilvi sanoitusten sisällöstä.

”Rakkauden janoa ja tunteen paloa – osallisuuden ääriäidoilla”

Sanoituksista löytyy myös tarinoita, jotka kuvastavat erilaisia rakkauteen tai ihastukseen liittyviä tunteellisia kokemuksia. Yksissä kerrotaan rakkaustarinoita, jotka päättyvät onnellisesti, kun taas toiset jättävät päällimmäiseksi mieleen kaihon, kaipauksen ja surumielisen tunteen. Jotkut tarinoista kuvastavat jotain tiettyä hetkeä luoden lyhyen katsauksen tietynlaiseen tunnelmaan, mutta moni näyttäytyy selkeänä juonellisena tarinana sijoittuen niin menneisyyteen kuin nykyhetkeen. Osassa on lyhyttä kuvausta myös tulevasta.

Erilaiset tunteet näyttäytyvät tarinoissa pääasiassa arkisina kuvauksina, ja niissä sanoitetaan myös kaupunkien paikkoja ja tapahtumia. Joissain oleellisessa roolissa onkin jonkin tietyn kaupungin paikka tai tapahtuma, joka on vaikuttanut tunteenpalon syntymiseen. Jotkut tarinat luovat myös kuvauksia, melkein pä listauksia kaupunkien erilaisista paikoista, mutta rakkaustarinan eteneminen johdattelee sen juonta eteenpäin. Kuvaukset ovat pääasiassa herkkiä ja tunteikkaita, ja näihin tarinoihin on helppo uppoutua riippumatta siitä, onko lukijalla samanlaisia omakohtaisia kokemuksia.

Nussbaum (2011, 33) korostaa yhtenä osallisuuden kokemusten syntymisen tekijänä mahdollisuutta kokea ja näyttää tunteita sekä tulla rakastetuksi. Myös Freire (2005, 97–98) nostaa esiin rakkauden merkitystä ylipäättään ihmisyyden rakentumisessa sekä tätä kautta osallisuuden kokemusten syntymisessä. Vaikka teoreetikot eivät painotakaan romanttista rakkautta, on se yksi osa asetelmaa. Rakastamisen kyky ja rakastetuksi tuleminen mahdollisuus voidaan olettaa yhdeksi elämän peruselementeistä. Teeman sanoitukset kuvastavat tätä tematiikkaa niin positiivisessa kuin negatiivisessakin merkityksessä.

Jotkut tarinat kuvaavat lyhyitä ihastuksen hetkiä. Niitä, jolloin vatsanpohjassa on perhosiä, näkökentässä ei näy muuta kuin ihastuksen kohde eikä ympäröivällä todellisuudella ole merkitystä. Toiset taas ilmentävät toivotulla tavalla edennyttä rakkaustarinaa, jossa tapahtumat etenevät ensi ihastuksesta yhteisen kodin rakentumiseen sekä vanhuudenpäivien viettoon saakka. Näissä rakkauden palo johdattelee tarinaa positiivisten tunteiden ilmaisujen ääriä. Osa tarinoista kertoo karikkoisista ja myrskyisistäkin suhteen vaiheista, jotka eivät johtaneetkaan unelmien toteutumiseen tai mielikuvissa luotuun yhteiseen tulevaisuuteen. Sydänsurujen kautta

kuvataan epätoivoisiakin hetkiä ja kokemuksia. Sellaisia, jolloin ihminen ei saa sanoilleen tai tunteilleen vastakaikua ja joista syntyy mielikuva kuin tarinan päähenkilö olisi näkymätön koko maailmalle.

Tunne hyväksytyksi tulemisesta ja kuulumisen kokemus ovat jokaisen yksilön perustarpeita. Ne ohjaavat myös yksilöiden tapaa ajatella sitä, kuka minä olen ja mihin minä kuulun, eivätkä ne voi olla vaikuttamatta kokonaisvaltaisesti hyvinvointikokemuksiin. (Nivala & Ryyänen 2019, 142.) Joistain sanoituksista ikään kuin loistaa kaipaus kuulumisesta ja hyväksytyksi tulemisesta juuri sellaisena kuin on. Jotkut tarinat taas johdattelevat lukijaansa syvän kiintymyksen ja rakkauden tunteiden äärelle, jolloin myös kaupunkien paikat ja tapahtumat näyttävät positiivisina ja merkityksellisinä.

Kuvio 2. Sanapilvi sanoitusten sisällöistä.

”Vanha uusi tarina – sanoituksia kotiinpaluusta, menneistä ajoista ja nuoruuden tuokiokuvista”

Tämän teeman tarinat kertovat nuoruudesta, vanhuudesta, muutoksesta ja kotikaupunkiin paluusta. Osassa aiheet eivät ole suoraan sanoitettui-
na, vaan niitä on kuvattu monimutkaisilla kielikuvilla, mutta osa tarjoaa myös juonellista selkeää tarinaa. Myös näissä sanoituksissa on kuvauksia kaupunkimaisemista ja niiden paikoista. Paikat näyttävät arkisina puis-
tonpenkkeinä, kylänraitteina, kotien pihoina, kahviloiden ja kuppiloiden

kulmapöytinä. Joissain ne nousevat tarinaa ohjaavaan rooliin, kun taas toisissa ne ovat sivujuonia. Tässäkin teemassa tunteiden kuvauksille on tilansa ja niitä kuvataan menneisyyden, muutoksen ja kotiinpaluun näkökulmista.

Kotiseudun tunnetta voidaan pitää muistojen ja maisemien kudelman, joka pohjautuu kokemukselliseen tunteeseen (Riukulehto & Suutari 2016, 268). Kotipaikkakunnasta ja kotiinpaluusta kerrotaan useassa tämän teeman sanoituksessa. Kaipuu vanhaan näyttää tarinoissa liittyvän tärkeisiin ihmissuhteisiin, elettyihin tapahtumiin, maisemiin, mielikuviin ja muistoihin, jotka ovat johtaneet lopulta päätökseen kotiinpaluusta. Joitakin sanoituksia lukiessa tuntuu kuin paikka, jossa tarinan päähenkilö asuu nyt, ei ole niin merkittävä kuin se, mistä hän on aikoinaan lähtenyt. Paikkakuntaan kuulumisen tunne ei liity siihen, asuuko yksilö siellä vaan siihen, kykeneekö hän identifioitumaan ja tuntemaan osallisuuden kokemuksia kyseiseen paikkaan (Koskihaara 2016, 159). Näissä tarinoissa tunne kuulumisesta näyttäytyy tärkeinä tapahtumina ja muistoina, joita on koettu aiemmin toisaalla.

Aiheita kuvataan pääasiassa myönteisten teemojen kautta ja paluu kotiin sisältää tunteellista tematiikkaa. Vaikka kaikissa sanoituksissa ei ole kerrottu lähdön syytä, monessa ne kuvastavat perin arkisia aiheita liittyen ihmisten elämän etenemiseen ja kasvuun; koulutuksen ja työelämän tarjoamiin mahdollisuuksiin muilla paikkakunnilla, nuoruuden huumassa tehtyihin virheisiin ja ylipäätään aikuistumiseen liittyviin aiheisiin. Kotiinpaluuta sanoitetaan kaupunkien maisemien, tuoksujen, muistojen ja tapahtumien näkökulmasta ja useassa todetaan: tänne mä jään.

Menneiden tapahtumien tulkinnan kautta on mahdollista muokata myös nykyhetken kokemuksia. Vaikka menneisyyttä ei voida täysin muuttaa tai uudelleen tulkita, vaikuttavat aiemmin tapahtuneet asiat myös yksilöiden nykyhetken sekä tulevaisuuden suunnitelmien muodostumiseen. (Hänninen 2000, 58–59.) Osassa sanoituksista käsitellään nuoruuden teemoja, muistellaan menneitä aikoja, kohdattuja ihmisiä sekä erilaisia elämäntapahtumia. Nuoruus näyttäytyi monessa sanoituksessa kiivaana ja sivupoluillekin tarinoissa eksyttiin, mutta pääasiassa tarinoihin liittyy jälkikäteen muisteltuna hyviä muistoja ja hetkiä. Joissain sanoituksissa kaivattiin nuoruuden aikoja, toisissa ne näyttäytyivät kasvualustana tämän päivän aikuisuudelle ja niissä sanoitettiin nuoruusajan merkityksellisyyt-

lahtelee myös laajemmin kritiikkiä yhteiskuntaa kohtaan. Nämä kuvaukset toimivat ikään kuin kutsuna lähteä barrikadeille heikomman puolesta, puolustamaan niin omia kuin muidenkin oikeuksia, jotta yhteiskunta voisi muuttua.

Osa kaupungeista näyttäytyy lukijalle hämyisinä baarinnurkkina, pimeinä ja harmaina öisinä kujina, joilla asustaa kodittomia ja osattomia ihmiskohtaloita. Niissä kuvataan arjen duunareita ja yksinäisyyden sävyttämiä paikkoja. Tarinoista löytyy niin köyhyyden kuin kodittomuuden sanoituksia, sairauksien, päihdeongelmien sekä yhteiskunnan reunalla elävien arjen kuvauksia. Niissä muistellaan menneiden aikojen rankkojakin elämäntilanteita peilaten niitä nykyiseen elämäntilanteeseen ja pohditaan, miksi elämä on edennyt tietyn kaavan mukaisesti. Tarinoista löytyy yksinäisyyden, epäonnistumisten ja epätoivoistenkin tuntemusten sanoitusta. Osattomuuden eri aiheet ja tunnelmat ovat tarinoissa käsin kosketeltavissa. Kokemus siitä, ettei yksilö koe tulleen kuulluksi, tulee esiin useammassa sanoituksessa ja kertoo omalta osaltaan laajempaa tarinaa yhteiskunnan tilasta. Päätöksiä tehdään jossain kaukana, minne tavallinen kansa ei koskaan voi yltää. Epätasa-arvoista kohtelua käsiteltiin niin oman kaupungin palveluiden, maisemien kuin ihmisryhmien yhteydessä. Köyhät vastaan rikkaat -asetelmaa on myös tulkittavissa joistain kuvauksista. Ne kuvastavat Bourdieun (1984, 40–42) mukaan yhteiskuntaluokkien välille syntyviä railoja, jolloin alemman luokan jäsenillä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinpiiriinsä, vaan he joutuvat tyytymään siihen, mitä heille on tarjolla.

Tarinoissa kuvataan elämäntilanteita, joissa yksilöllä ei ole mahdollisuutta valita asuinpaikkaansa, kodittomuuttansa, ihmissuhteitaan, työpaikkaansa, työttömyyttänsä tai sairauttansa. Kun elämä on arjesta selviytymistä, ei ole myöskään mahdollista viettää vapaa-aikaansa tahtomallaan tavalla. Tämä johtaa eritasoiseen osattomuuden tunteisiin ja tuo mukanaan eriarvoisuutta, häpeän tunteita sen eri muodoissa ja tilanteita, joissa yksilön tulee vain kestää arvostelua toisten taholta. Näistä tarinoista uupui laajempien yhteisöjen arvostetuksi tulemisen tunne, kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen ja mahdollisuus elää elämisen arvoista elämää. Ilman kokemusta osallisuudesta yksilön ei ole mahdollista kokea olevansa yhteisönsä tasa-arvoinen toimija, jolla on mahdollisuus vaikuttaa tulevaisuuden muut-

tumiseen (Nivala 2008, 175).

Osattomuuden ja yhteiskunnan ulkopuolisuuden kuvauksien rinnalla kulkee kuitenkin kuvauksia myös osallisuuden erilaisista tunteista, ja osassa niistä on mukana myös toivon kipinöitä. Toivon kipinää luovat sosiaaliset suhteet ja pienten yhteisöjen jäsenet. Tutut ja turvalliset paikat, lähiöiden ja pimeiden kujien ihmiset ja ihmissuhteet kannattelevat tarinan päähenkilöitä monessa eri elämäntilanteessa. Ryhmään tai yhteisöön kuuluminen, vaikka rankankin elämäntyylin tarjoavaan, voi olla merkittävää yksilölle, vaikka ulkopuolinen näkisi asian toisin. Bourdieu (1991) kuvaa erilaisten ihmisryhmien muodostavan sosiaalisia kenttiä, joilla ihmiset toimivat tavalla, jonka kaikki yhteisön jäsenet tuntevat ja jonka kautta he samaistuvat toinen toisiinsa. (Kahma 2011, 22.) Näissä tarinoissa viihtelevät henkilöt kykenevät toimimaan oman yhteisönsä määrittelemillä soveliailla tavoilla ja tuntemaan tätä kautta myös osallisuuden tunteita. Joissain tarinoissa matkaa tasapainoisten osallisuuden kokemusten äärelle kuvataan pitkänä, joissain täysin mahdottomana matkana, mutta tunne siitä, että voi olla osa jotain yhteisöä, voi olla erittäin merkityksellinen elämää eteenpäin vievä voima.

Kuvio 4. Sanapilvi sanoitusten sisällöstä.

Kilpailuun osallistuneiden kokemuksista – iloa, innostumista ja uusia tapoja tarkastella ympäristöjä

Hankkeen aikana haastateltiin eri sarjojen voittajia sekä toteutettiin sähköpostitse yhdeksän muun sanoittajan haastattelut. Haastatteluiden kautta selvisi, että vaikka tarinoita oli sanoitettu kilpailumielessä, kuvasi usea niistä oikeasti elettyjä elämän kokemuksia. Moni sanoittaja kertoi sanoituksensa idean kummunneen omakohtaisista kokemuksista, jotka saivat ympärilleen fiktiivistä tarinaa, jotta teksti toimisi myös sanoittamisen näkökulmasta. Tarina ikään kuin eli omaa elämäänsä, mutta oikeasti eletyt elämäntapahtumat vaikuttivat taustalla vähintään kokemuksen tasolla.

Haastattelujen kautta myös ilmeni, että osa sanoittajista koki omasta ympäristöstään sanoittamisen avartaneen heidän ajatuksiaan kotipaikkakunnastaan sekä omasta elämästään. Sanoittaminen sai aikaan toivotun ”erilaisin silmin”-tilanteen, eli sanoittajat tarkastelivat ympäristöään osittain uudella tavalla sanoittamisprosessin aikana. Osa taas koki, että sanoittaminen oli ollut pikemminkin henkilökohtaisten tunteiden ja kokemusten käsittelyä, mutta heidän palatessaan haastattelujen kautta sanoitustensa äärelle, löysivät hekin uudenlaisia tarkastelutapoja ympäristöönsä. Joillain sanoittajilla tavoitteena oli osallistua kilpailuun ja menestyä siinä, eivätkä he olleet kiinnittäneet ympäristöönsä sen kummemmin huomiota. Nämäkin sanoitukset kiinnittyivät erilaisiin kaupunkimaisemiin, joten jossain määrin ne olivat vaikuttaneet sanoitusprosesseissa.

Pääasiassa sanoittajat kokivat kilpailuun osallistumisen vaikuttaneen heidän tapaansa tarkastella ympäristöään ja ylipäätään kokemusta kuvattiin positiivisin ilmaisin esimerkiksi huikeaksi, mielekkääksi, innostavaksi sekä suuria tunteita herättäväksi.

Kuka kuuli kutsun kaupunkitarinoiden ja miten kuulla näitä tarinoita tulevaisuudessa?

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli innostaa laulun sanoittamiseen myös sellaisia henkilöitä, joilla ei ole aiempaa kokemusta omaehtoisen taiteen tuottamisesta. Hankkeen aikana toteutettujen haastatteluiden kautta kuitenkin ilmeni, että sanoittaminen ja kirjoittaminen on oleellinen osa kilpailuun osallistuneiden elämää. Osalle myös laulujen säveltäminen ja soittaminen tai muu vastaava luova toiminta on tärkeä osa heidän elämää. Haastateltavilla oli siis ennestään paljon kokemusta kirjoittamisesta, eikä hanke tästä

näkökulmasta katsottuna saavuttanut tavoitteitaan.

Haastatteluoutanta oli kuitenkin suhteellisen pieni ja tämän julkaisun muissa artikkeleissa kerrotaan toisenlaistakin tarinaa. Joillain paikkakunnilla sanoittamoihin sekä itse kilpailuun osallistui myös henkilöitä, joilla ei ollut aiempaa kokemusta sanoittamisesta. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että aloittelevien kirjoittajien joukkoa on hankalaa saavuttaa hankkeilla, jotka toteutetaan näin laajoille massoille ja osallistamisen pääpaino on verkossa. Saattaa myös olla, että hankkeen järjestämä kilpailuasetelma säikäytti osan kiinnostuneista aloittelevista sanoittajista.

Hankkeen tarjoama toimintamalli voisikin toimia kaupunkien pienempien yhteisöjen osallisuuden edistämisen välineenä, ja tätä kautta johdattaa myös kokemattomampia kirjoittajia sanoittamisen äärelle. Esimerkiksi vanhuspalveluiden parissa laulunsanoittamisen avulla voitaisiin yhdessä pohtia elämän eri vaiheita ja tuottaa tarinaa kohdattujen kokemusten sekä yhteisöjen osallisuuden tuntemuksista. Sanoitusten vieminen nuorisopalveluiden pariin voisi toimia entisaikojen elämän erityispiirteiden levittäjinä myös nykynuorille, joilla ei välttämättä ole tietoa näistä aiheista iäkkäämpien sukulaisten puuttuessa. Mielenkiintoinen yhdistelmä voisi syntyä myös vanhuspalveluiden ja nuorisopalveluiden yhteisesti sanoittamista kaupungeista sekä kahden sukupolven osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksista. Sanoitusten saattaminen sävellyksiksi asti olisi varmasti omiaan tuottamaan monenlaisia positiivisia kokemuksia myös laajemmin ja tuomaan tulevaisuuteen pysyviä yhteistyön malleja.

Sanoittamisen kautta voisivat myös Suomeen muuttaneet maahanmuuttajat pohtia, minkälainen paikka Suomi on heille, jotka ovat syystä tai toisesta lähteneet omasta kotimaastaan ja kohdanneet itselleen täysin vieraan maan ja kulttuurin. Tämänkaltaiset tarinat voisivat tuoda ymmärrystä siitä, miltä tuntuu olla tilanteessa, jossa elämä pitää aloittaa monessa mielessä alusta. Taiteen ja kulttuurin yhteydessä puhutaan usein kulttuurin saavutettavuudesta ja omanlaista kokemusmaailmaa tarjoaisi myös erilaisten vammaisryhmien tuottamat sanoitukset heidän osallisuuden kokemuksistaan. Ne voisivat luoda hyvinkin erilaisia kuvauksia arjesta, jossa esimerkiksi kauppaan pääseminenkin voi tuottaa haasteita.

Myös eri alojen työyhteisöt voisivat lähteä sanoittamaan omaa lauluaan osaamisestaan, tavoitteistaan ja visioistaan toimien samalla yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistajina sekä sanoittajina. Työyhteisönäkökulmas-

ta katsottuna laulun sanoittaminen voisi tuoda myös kaupunkien palveluita ja päättäjiä lähemmäs kaupunkilaisia.

Laulujen sanoittaminen voi siis tarjota monenlaisia reittejä osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemusten äärelle – enää tulisikin vain ryhtyä levittämään laulunsanoittamisen ilosanomaa laajemminkin erilaisiin yhteisöihin.

Lähteet:

Bourdieu, Pierre 1984. *Distinction. A social critique of the judgement of taste*. London and New York: Routledge & Kegan Paul.

Bourdieu, Pierre 1998. Järjen käytännöllisyys. Toiminnan teorian lähtökohtia. Suom. Mika Siimes. Tampere: Vastapaino.

Freire, Paulo 2005. *Sorrettujen pedagogiikka*. Suom. Joel Kuortti. Tampere: Vastapaino.

Hänninen, Vilma 2000. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. *Acta Universitatis Tamperensis* 696. 2.painos. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kahma, Niina 2011. Yhteiskuntaluokka ja maku. *Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja* 2011:8. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Koskihaara, Niina 2016. Paikallisuuden edunvalvojat. Kylä- ja kotiseutuyhdistykset paikallisidentiteetin ylläpitäjinä. Teoksessa Sulevi Riukulehto (toim.) *Kunnat, rajat, kulttuuri. Muutoskokemuksia*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 150–173.

Kurki, Leena 2000. *Sosiokulttuurinen innostaminen*. Tampere: Vastapaino.

Nivala, Elina 2008. *Kansalaiskasvatus globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehys*. Kuopio: Snellman-instituutti.

Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. *Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.

Nussbaum, Martha C. 2011. *Creating capabilities. The Human Development Approach*. Cumberland: Harvard University Press.

Riukulehto, Sulevi & Suutari, Timo 2016. *Kestävä kotiseutu. Kuntarakenteen muutos ja kotiseutukokemus*. Teoksessa Sulevi Riukulehto (toim.) *Kunnat, rajat, kulttuuri. Muutoskokemuksia*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 264–296.

Saastamoinen, Mikko 2009. *Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä*. Teoksessa Karin Filander & Marjatta Vanhalakka-Ruoho (toim.) *Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja*, 33–66. Helsinki: Kansanvalitussseura.

Ruissirakkautta ja ikuinen Aura ä *Minna Hautio*

Biisisanoittamon Turun-osakilpailuun otti osaa yhteensä 40 sanoittajaa yhtä monella sanoituksella. Lyriikoita sommittelivat monen ikäiset ihmiset. Nuorimmat tekstintekijät olivat 15-vuotiaita ja vanhin jo yli 80. Kilpailun säännöissä kerrottiin, että tekstin saa lähettää suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Kilpailuun sai osallistua myös muunkielisillä teksteillä, mutta niissä tapauksissa tekstiin oli liitettävä suomennos. Suurin osa teksteistä oli kirjoitettu suomeksi, mutta mukana oli myös yksi ruotsinkielinen, yksi englanninkielinen ja yksi paikallismurteella kirjoitettu teksti. Yksi teksteistä oli käännetty lähdekielestä suomeksi. Tässä artikkelissa tarkastelen sanoituskilpailun Turku-sarjaan osallistuneita sanoituksia siitä näkökulmasta, mitä ne kertovat Turusta ja turkulaisuudesta.

Turun maamerkit ja historia

Sanoituksia tarkasteltaessa esiin piiryy monimuotoinen, mutta useimmiten yleisesti tunnistettava kuva Turusta. On luonnollista, että kilpailun alueellinen luonne on houkuttanut esiin tunnistettavia maise-makuvia, joiden avulla lukija yhdistää tekstin nimenomaan Turkuun. Maininnat Turusta seitsemän kukkulan kaupunkina ja vanhana pääkaupunkina nousevatkin monessa tekstissä esiin.

*Keskellä seitsemän kukkulan
näät kaupungin maamme vanhimman.
Aurajoki virtaa kohti linnaa.
Se on ollut täällä aina.*

Osassa sanoituksia muistellaan vanhan kaupungin historiaa sekä sen nykyistäkin merkitystä valtakunnan asioiden hoitamisessa. Turkulainen hyvä itsetunto vaikuttaa rakentuvan vahvalle historialliselle jalustalle.

*Nyt vieläkin on vanha henki valta-asemassa,
Turun herrat Helsingissä valtaa jakamassa.
No, sieltä jostain nousee heitä,
Maunoja ja Pettereitä.
Eikä elo kadunmiehen siitä poikkee:
Joskus korkee itsetunto
ei siedä muita ”täl puale jokkee”.*

Teksteissä on mainittu suurin osa Turun lähiöistä ja linna, satama ja tuomiokirkkokin huomattavan usein. Lähiöistä on kirjoitettu joko niiden ulkoisten vaikutelmien, kuten maineen perusteella tai omina kotikulmina, joissa kirjoittajan oma toimijuus ja paikkaan kiinnittyminen korostuvat.

*Muutettiin Terikseen, siihen aika lähelle.
Muutti moni muukin, alas ja ylös mäelle.
Ei painanu huolet eikä kylmät sodat
Ulkona kuljeksivat tytöt ja pojat.
Vieläkö on Kuninkojan metsissä
Vanha pornis kiven kätköissä?*

Ylivoimaisesti tärkein maamerkki ja Turkuu määrittelevä tekijä sanoitusten perusteella on kuitenkin Aurajoki. Sen rantoihin on ankkuroidut kirjaimellisesti ja symbolisesti, sen rannoilla rakastuttu, haaveiltu ja pyöräilty, joskus vain kuljeskeltu. Joki kaiteineen, siltoineen ja aaltoineen on kuvattu esimerkiksi huolehtivaksi, julmaksi, luotettavaksi, lahjomattomaksi tai suojelevaksi. Joki voi myös resonoida – tai olla resonoimatta – ihmissuhteita: ”Suuria kuohuja kuunnellaan, vaikka joki on hiljaa”.

*Mitä Turusta muistan?
No, yhden Leenan joo...*

*Tarinan kokonaan tuntee
lahjomaton Aura å*

Aina ei tunnelman synnyttämiseen ole kuitenkaan tarvittu selkeitä maa-merkkejä. On luotettu siihen, että asiayhteys muodostuu lukijan mielessä. Tällöin jokea ei ole nimetty Aurajoeksi, kaduille ei ole annettu nimiä ja puiston penkit ovat anonyymissä puistossa: ”Tälle penkille usein käy kul-kuni mun, tällä penkillä pysähdyn ja voimaannun.”

Kaupunkia kuvaavaan kappaleeseen kuuluu itsestään selvästi myös kau-pungin rakenne: kappaleissa kerrotaan tietenkin kaduista, mutta mainin-toja ovat saaneet myös junarata, kaupunkiliikenteen bussit ja bussipysäkit sekä turkulainen erikoisuus, Aurajoen ylittävä Föri-lautta.

*Jossain arpajaisissa
kerran oli voittona
vapaamatka Förillä, [...]*
*Lippu oli jemmassa
aina mulla mukana
odottaen käyttöä! [...]*
*Kunnes tajusinkin sen:
Förihän on ilmainen!
Kuinka sitä tiennyt en?*

Osa teksteistä on ulospäin avautuvia, Turku ja turkulaisuutta selittä-viä. Toiset ovat yleisluontoisempia kertomuksia, joissa Turulla on sinänsä merkitystä, mutta tapahtumat voisivat sijoittua myös johonkin muuhun kaupunkiin. Osa on kuitenkin selvästi kirjoitettu kansaturkulaisille. Nii-den yksityiskohdista ei saa pitävää otetta, ellei pysty vaeltamaan kirjoitta-jan kanssa samassa mielenmaisemassa. Pystyäkseen tähän lukijan on esi-merkiksi tiedettävä, mitä ovat Wikken herkku ja Itäri. Tunnelmaan pääsyä edesauttaa myös se, jos tietää, millaista reittiä bussi numero 32 kulkee. Ja jos pystyy sijoittamaan paikat kartalle, mielessään voi melkein laskea, pal-jonko maksaa taksimatka Pääskyvuoreen.

*Kolmekakkosen pysäkillä joku viluissaan bussia odottelee.
Toinen töistä kiireisenä fillarillaan sotkee.
Itäriin aulassa mies edestakas kävelee.*

*Kerjäten kolikoita että pääsis kotiin Runosmäkeen.
Kauppatorilla koululaiset kännyköineen, reppuineen.
Nuoripari rakastuneena Hallin kulmalla pussailee.
Kävelykadulla vanhus vaivaisin askelin etenee.
Vielä Wikken herkusta lihaa, sitten taksilla kotiin Pääskyvuoreen.
Normi tiistai-iltapäivä meil tääl Suomen Turus.*

Turku ihmissuhteiden näyttämönä

Valtaosassa sanoituksia kokijaminän mielessä tapahtuu jotain joko syvällisesti tai hetkellisesti tajuttavaa, joka vaikuttaa hänen mielentilaansa. Usein kyseessä on alkava tai päättyvä ihmissuhde. Kilpailun konseptin huomioon ottaen tämä on ymmärrettävää, kertovathan useimmat laulut rakkaudesta, sen syntymisestä tai sen loppumisesta.

*Juna-aseman lähellä pubissa
tietovisa
naarmuinen tuoppi
kaljassa lilluu sipsinhiutaleita
meistä ei tullut mitään
meillä oli hetken kaikki.*

Muutamassa ihmissuhteista kertovassa tekstissä on mukana haikeaa ja lämmintä muistelmallisuutta, asioiden tarkastelua pitkällä perspektiivillä. Useimmista on kuitenkin luettavissa tässä hetkessä läsnä olevaa onnen huumaa tai toiveikasta aavistusta tulevasta. Toisinaan jopa Turku itsessään on nähty ihmissuhteen, jopa perheen kaltaisena. Eräässä kappaleessa kysyttiin: ”Onko Turku mies vai nainen?” Kirjoittajan vastaus annettiin kappaleen viimeisissä säkeissä:

*Siispä Turku on mun perhe.
Nainen, mies, se olla saa.
Kotiin niin kuin silloin ennen
kaikki kadut kuljettaa.*

Turun paikallispolitiikka sanoitusten aiheina

Osa teksteistä ottaa kantaa kaupungin suunnittelupolitiikkaan, joko piikkikäällä tai humoristisella otteella. Paikallispolitiikassa on taitettu peistä viime aikoina erityisesti Toriparkin rakentamisesta. Kamppailu asian puo-

lesta ja sitä vastaan päättyi lopulta rakentamispäätökseen. Rakennustyöt oli juuri aloitettu, kun biisisanoituskilpailu avattiin, ja aihe kirvoitti runsaasti mielipiteitä. Osa niistä päättyi myös sanoituksiin.

*Ton tori alle Turu herrat piilis viärä tahto,
no, tahtoko ny, turhampäite vanhoi enä vahto.
Siäl kellaris ne piilit piilos hurja hilja makka,
ei ilma pila, pörrä eikä toistem päälkä pakka.
Kui hanttim panis, pauhais ai ja vastam pullikois,
Ku Turu jutust päättä yksin kunta, uskop pois.*

Sanoituksissa nostettiin esille myös viime aikoina voimakkaasti kehitetty pyörätieverkosto sekä keskustelut raitiovaunuliikenteen aloittamisesta uudelleen. Vanhojen rakennusten purkaminen uudisrakentamisen tieltä heijastuu niin ikään useammassa tekstissä.

*Pois satoja vuosia aitoa historiaa.
Betonia, lasia, kiveä tilalle vaan.
Sä muinaista pölyä köhi, yski ja niele.
Turun tautia siedä, anna rahasi viedä.
Pojat tekee tiliä yhteiskunnan laskuun.
Kuppaa sulta ja multa rahat omaan taskuun.*

Turku opiskelija- ja tapahtumakaupunkina

Turku on opiskelijakaupunki, ja se heijastuu myös sanoituksissa. Muutamissa sanoituksissa kerrotaan opiskelijaelämästä suoraan tai viitteellisesti luentojen, opiskelija-asumisen, koulutusalan tai ”mäen” eli Yliopistonmäen kautta.

*Muistelin taas sitä kun mä täällä alotin.
Pää jo valmiiks pilvissä mäelle mä kapusin.
Ja kohta tuli selväks: just täällä pysyisin
ku joka luennolla sun silmiin törmäsin.
En oikeen pystyny keskittyä ees Freudiin tai Jungiin.
Sun presenssi sai ajatukset nousee korkeemmalle pilviin.*

Turku on myös rockfestivaalien kaupunki. Niistä näkyvin ja merkittävin on Ruisrock, joka esiintyy myös monen sanoituksen näyttämönä. Ruis-

rockia on kuvattu sanoituksissa muun muassa näin: ”Musiikki soi saarella, jonne ei saa mennä autolla. Tänään luodaan lumen sijasta muistoja.” Ruisrockin, eli Ruissin, lisäksi Down by the Laituri -tapahtuma on saanut useita mainintoja, ja muutama tarina sijoittuu Dynamo Klubiin.

Kuuletko sä mun laulun kun laulan?

Tunnetko mun ilon kun nauran?

Pyörin ympäri kädet ylhäällä, ja hurraan elämää.

Silloin katsot muhun niin kaukaa, alat samaan tahtiin laulaan.

Huulet toistaa samaa liikerataa, nyt mietin vaan:

Onko tää sitä kuuluisaa Ruissirakkautta?

Turusta on lähdetty ja sinne on palattu

Niistä sanoituksista, jotka käsittelevät tekijänsä omakohtaista suhdetta Turkuun välittyä pääasiassa lämmin ja nostalginen henki. Turku nähdään, erityisesti muihin vertaamisen jälkeen, parhaana paikkana elää: ”Här vill jag alltid bo.”

Turuill' maailman,

jos käynyt on,

niin tietää,

ett' Turku turuista on turuin.

Tosin eräs sanoittaja muistuttaa omassa tekstissään: ”Kaupungin rajat ei oo sun rajat. Ne estää vain sitä, joka rajoja pelkää.” Kun maailmalle on kerran lähdetty, tulevaisuus on monella tavoin avoin:

Kaupunki työntää ulos kohdustaan:

”Näe ja koe koko maailma”.

Kukaan ei varmuudella luvata

voi menestystä, lähtöä tai paluuta.

Maailmalla vietetyn ajan jälkeen kotikaupunki nähdään kuitenkin aina valmiina ottamaan omansa vastaan –ymmärtävänä, tuttuna ja turvallisenä:

Piti lähtee Stadiin mutten päässyt.

Hyvä niin: silloin en olisi tässä ja nyt.

Sittemmin olen nähnyt maailman laidat.

*Tornit ja muurit, korkeet piha-aidat.
Kotikaupunki silti aina palas mieleen.
Varsinkin, jos homma meni pieleen.*

Kuinka monta Turkua Turussa on?

Sanoitukset maalaavat Turusta monenlaisia kuvia. Osassa Turku näytetään postikorttimaisena esittelynä, jossa kerrotaan Turun parhaista puolista. Toisissa fokus on tässä hetkessä ja tuokiokuvissa, joihin lukija voi samastua tai hetkeksi eläytyä. Jotkut tarinoista ovat syvän henkilökohtaisia, toiset kevyemmin luonnosteltuja. Kaikki kuvat eivät ole kauniita, vaan tarkoituksellisen rosoisia tai epäkohtia osoittavia.

Sanoituskilpailulla on kuitenkin myös rajoitteensa: sanallinen ilmaisu on useimmiten vahvasti sidoksissa kirjoittajan äidinkieleen. Siten kilpailu ei ole ollut aidosti saavutettava niille, jotka eivät pysty ilmaisemaan itseään kilpailussa sallituilla kielillä. Vaikka osallistuminen oli mahdollista myös muilla kielillä, pyyntö toimittaa käännos rajoittaa kuitenkin kielellisen ilmaisun vivahteikkuutta ja todennäköisesti myös vähentää halukkuutta osallistua. Sanoitukset heijastelevat siis lähes yksinomaan suomenkielisen väestönosan näkemyksiä Turusta.

Turkuja on sanoitusten perusteella monia, ja jokainen on yhtä tosi. Sanoitusten kautta välittyy asukkaiden tunteja omasta asuinympäristöstään, ja ne auttavat laventamaan ymmärrystä siitä, miten kaupunkilaiset kaupunkinsa näkevät ja kokevat. Luovan kirjoittamisen kautta on mahdollista saada kaupunkilaisten kokemusmaailmasta sellaista tietoa, jota muilla tutkimuksen keinoilla ei välttämättä tavoiteta. Siksi sanoitusten tekemisellä ja niiden keräämisellä on merkitystä. Sanoitusten välittämää tietoa Turusta ja turkulaisuudesta olisi tärkeää saada hyödynnettyä kaupungin eri toimialoilla: mitä, jos kaupungin omien markkinointilauseiden sijaan kerrottaisiinkin Turusta Aurajoen eri merkitysten kautta tai tarkasteltaisiin lähiöitä moniulotteisina kasvuympäristöinä, joiden kautta rakentuu identiteettejä?

OSA IV

Johtopäätöksiä ja katse tulevaisuuteen

Biisisanoittamoista on moneksi - kehittävä harjoitteluni hankkeessa

Jaakko Jääskeläinen

Yhteisöpedagogiopintojeni viimeisessä työharjoittelussa opin enemmän kuin osasin itselleni tavoitteeksi asettaa. Hanke on elänyt koko ajan, ja olen saanut olla mukana vaikuttamassa sen eri vaiheisiin. Kun pohdin oppimaani, tulin siihen tulokseen, että juuri tällaisen työkuulttuurin levittäminen muihinkin Humakin TKI-hankkeisiin olisi enemmän kuin suositeltavaa meitä opiskelijoita ja meidän oppimistarpeitamme ajatellen.

Aloitin työharjoitteluni Humakin Sanoittamalla kaupunginomisajaksi -hankkeessa, jonka puitteissa toteutettiin neljä biisisanoituskilpailua helmikuussa 2019. Artikkelia kirjoittaessani eletään tammikuuta 2020. Tänä aikana projekti on muovautunut melkoisesti, ja olen ilokseni saanut olla tiiviisti mukana hankkeen toteuttamisessa.

Tässä artikkelissa avaan kokemaani sekä hankkeessa oppimaani opiskelijan näkökulmasta. Heti alkuun on todettava, että hankkeessa nimenomaan opiskelijana toimiminen on ollut antoisaa. Kuten usein Humakin TKI-projekteissa, Sanoittamalla kaupunginomisajaksi -hankkeessa on hyödynnetty opiskelijoiden työntöä.

Kuitenkin erityisesti juuri tässä hankkeessa on osattu hyödyntää opiskelijoita tavalla, joka on hyödyttänyt suuresti niin opiskelijoita kuin myös hanketta. Opiskelijoilta usein löytyy innokkuutta ja uudenlaisia, luovia ajatuksia. Tämän voimavaran ennakkoluuloton hyödyntäminen vaatii osapuolilta

rohkeutta ja epävarmuuden sietokykyä.

Opiskelijoiltakin voi oppia

Hypätessäni hankkeeseen mukaan ei mennyt kauan, kun tajusin, että minuun luotettiin kuin oikeaan työntekijään. Jo heti harjoittelun alussa, kun olin vielä pyörällä päästäni uudesta projektista, minulle tarjottiin luovia ja vastuullisiakin tehtäviä kuten valtakunnallisen sarjan palkintojenjakotilaisuuden toteuttaminen. Minulta kyseltiin mielipiteitä ja rohkaistiin esittämään ideoita, vaikka en ollut vielä edes täysin kärryillä kaikesta. Kuulemma juuri tästä syystä ideani saattaisivat olla ”raikkaita ja toimivia.”

Tällainen poikkesi siitä mihin olin aikaisemmin tottunut: yleensä uuteen projektiin liittyessäni olen rauhassa tunnustellut maaperää ja pyrkinyt sopeutumaan asettumalla sivustaseuraaajan rooliin. Olen varonut astumasta kenenkään varpaille.

Nyt kannustuksen rohkaisemana aloitin hankkeessa ihan vastakkaisella asenteella. Minua kohtaan osoitettu luottamus ja kiinnostus ajatuksiini olivat omiaan sopeuttamaan ja kiinnittämään minut mukaan hankkeen toiminnan ytimeen. Rohkea opiskelijanäkökulman hyödyntäminen kertoo hankkeen työkuulttuurista, jota kuvaa parhaiten termi kokeilukulttuuri.

Kokeilukulttuuri toimintatapana

Kokeilukulttuuri tarkoittaa organisaatiossa ideoiden nopeaa käytännönpanoa – kokeilemista pitkällisen suunnittelun sijaan. Tämä vaatii organisaatiolta rohkeutta ja sopeutumiskykyä. Jos tuntuu, että idea saattaisi toimia, sitä kokeillaan.

Kokeilukulttuurille on ominaista, että eteneminen tapahtuu askel kerrallaan. Kokeilut tuottavat uutta tietoa ja kokeilemalla nähdään, miten jatkossa pitäisi mahdollisesti toimia. Tuloksena voi olla positiivinen tai negatiivinenkin yllätys. Tärkeää on, että lopputuloksesta huolimatta yllätykseen voidaan reagoida joustavasti. (Ekström & Jääskeläinen 2019, 10–12.)

Erityisesti kokeilukulttuurissa AMK-opiskelijoiden vahvuudet pääsevät hyvin esiin. Kokeilukulttuurin hyödyntäminen ammattikorkea-

koulujen arjessa on kuitenkin vielä alkutaipaleella, vaikka kokeilukulttuuri epäilemättä sopisikin TKI-toimintaan. Korkeakouluopiskelijoiden vahvuuksien hyödyntäminen ammattikorkeakoulujen ja muidenkin organisaatioiden toiminnassa olisi etu sekä opiskelijalle että projektille. Kokeilemalla kehittämisestä voi nopeastikin syntyä vakiintunut toimintatapa. (Lindholm 2019; Hämeen ammattikorkeakoulu 2016.)

Kokeilukulttuuri vaatii työyhteisöltä ennakkoluulottomuutta. Organisaation sisällä myönteinen suhtautuminen kokeiluihin ja kokeiluihin osallistuminen edellyttävät etenkin laajemmissa kokeiluissa myös johdon tuen ja sitoutumisen (Meltti 2017). Kokeilukulttuurin johtamisessa hyvä ensiaskel on oma esimerkki: ennakkoluulottoman ja rohkaisevan hengen luominen ovat omiaan herättämään työntekijöiden luovuuden. Tästä toimii hyvänä esimerkkinä oma kokemukseni hankkeessa. TKI-projekteissa opiskelijat omaksuvat työelämän vaatimia taitoja todennukaisella tavalla, kun he pääsevät itse projektin ytimeen. Projektin muuttaminen opiskelijavetoiseksi vaatii vetäjältä kannustusta ja myös suurta luottamusta. Tällöin myös opiskelijan vastuu projektissa on toista luokkaa kuin tiiviisti ohjatussa toiminnassa. Tätä voi mielestäni ammattikorkeakouluopintonsa lopputaipaleella olevalta opiskelijalta jo reilusti vaatiakin.

Kokeilukulttuuri Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -kilpailussa

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeessa on toimintaa kehitettäessä koettu kokeilukulttuurin henkeen sopivasti niin onnistumisia kuin myös kompastumisiakin. On järjestetty muun muassa Flashmob-tyyppisiä trubaduuri-improvisaatiosanoitushetkiä ja jalkauduttu sanoittamaan epävarmalle kentälle lähiöpubeihin. On myös järjestetty ruuhkavuosisanoittamo tarkkaan määritellylle kohderyhmälle. Trubaduurin johtamista improvisaatiosanoituksista syntyi kappaleita unohtamatta tärkeää sissimarkkinointityyppistä mainontaa hankkeelle. Lähiöpubi-illoista Imatralta käteen jäi tukku sanoituksia, mutta myös lämminhenkisiä kohtaamisia.

Ruuhkavuosisanoittamon ideana oli saada elämänsä kiireisintä aikaa elävät pienten lasten vanhemmat irtautumaan arjestaan ja heittäytymään luoviksi. Kuitenkaan Ruuhkavuosisanoittamoon ei saapunut

markkinoinnista huolimatta yhtään osallistujaa. Tätä ei silti tuomittu epäonnistumiseksi, vaan se käännettiin kokemukseksi, josta saatiin oppia tulevaa varten. (Hautio 2018, 24; Iso-Aho 2018, 26)

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen ydintyöryhmä oli kilpailun valtakunnallisuudesta huolimatta melko pieni. Hankkeen kokeilukulttuurin henki saattoi kummuta siitäkin, sillä vastuu ja velvollisuudentunto jakautuvat eri tavalla, kun ei toimita vain yksittäisenä hampaana ison organisaation rattaissa.

Hankkeen pyörittäminen pienellä porukalla vaatii toimintatavasta huolimatta usein samankaltaisia ominaisuuksia kuin kokeilukulttuuri yleensäkin. On oltava sopeutumiskykyinen, joustava ja uskallettava heittäytyä monipuolisiinkin työtehtäviin. Pian valmistuvan opiskelijan näkökulmasta väittäisin, että tämän päivän työelämässä nimenomaan nämä piirteet ovat entistäkin tärkeämmässä osassa.

Monimuotoinen Biisisanoittamo

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hanke on jatkoa Lähellä lähiössä -hankkeelle, jossa järjestettiin lähiöbiisin sanoituskilpailu. Lähellä lähiössä -hankkeessa järjestettiin biisihautomoita, joissa osallistujat pääsivät ohjatusti kirjoittamaan sanoituksiaan ja oppimaan lyriikan laatimista. Hankkeen kokemuksista ja biisihautomoista jalostettiin myöhemmin Biisisanoittamo-kilpailu osaksi Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hanketta.

Molemmissa hankkeissa pyrittiin osallistamaan sellaisia kansalaisia, jotka eivät ehkä tule edes ajatelleeksi, että voisivat kirjoittaa sanoituksia. Kyseessä olivat siis eritoten osallisuutta edistävät hankkeet. Biisisanoittamo-kilpailun Imatran pubisarja on tästä kuvaava esimerkki. Biisisanoittamon kaupunkisanoituskilpailu on jo takana päin. Voittajat on valittu ja valmiit kappaleet julkistettu. Pian kuitenkin alkaa Biisisanoittamo-kilpailun historian toinen kierros: tällä kertaa kilpailu toteutetaan osana luonnon monimuotoisuutta turvaavaa Beetles LIFE -hanketta. Biisisanoittamo-kilpailukonsepti siirtyy siis osallisuuden palvelusta luonnonsuojelun edistämiseen – melko monipuolista.

Mitä seuraavaksi?

Tästä inspiroituneena ryhdyin pohtimaan Biisisanoittamon tulevaisuutta. Biisisanoittamo on kilpailukonseptina melko valmis ja todennetusti skaalautuva. Mihin muuhun biisisanoittamosta voisi olla? Biisisanoittamo-kilpailulla on vakiintuneet viestintäkanavat ja toimintatavat. Kilpailulla on valmiiksi tunnettuutta, ja se on saanut huomiota useissa medioissa eri puolella Suomea. Tämä edistää toiminnan monipuolistamista. Kilpailun yksityiskohtia voi toki aina muokata uuden kisan vaatimalla tavalla – kuten nytkin olemme tehneet.

Kokeilukulttuurin hengessä kilpailukonseptia voisi kehittää mitä erilaisempien yhteistyötahojen kanssa. Biisisanoittamosta on moneksi: kilpailukonsepti voisi tulevaisuudessa edistää monimuotoisesti erilaisia Biisisanoittamon luonteeseen sopivia teemoja.

Kilpailua voisi rajata vaikkapa musiikkigenren mukaan ja tarkentaa kohderyhmää: esimerkiksi nuorisotyötä edistäisivät erilaiset hip hop -pajat ja näihin liittyvä sanoituskilpailu. Nimekkäät räppärit pajojen vetäjinä ja suosittu tuottaja valmiin kappaleen tekijänä kiinnostaisi suurempaakin yleisöä.

Tämänkaltainen toiminta on osoittautunut suosituksi jo edellisessä Biisisanoittamo-kisassa Palefacen vetämän, nopeasti täyttyneen lyriikkapajan myötä, mutta myös muiden vastaavien hankkeiden muodossa. Esimerkiksi Sanat haltuun -hanke valitsi samankaltaisen lähestymistavan ammattikoululaisten lukutaidon edistämiseksi vuosina 2016–2017 (Turun Sanomat 2018).

Myös Vuoden kaupunkibiisi -sanoituskilpailun vakiinnuttaminen voisi olla toteuttamisen arvoinen idea. Tämän idean toteuttaminen olisi verrattain kevyttä eikä pyörää tarvitsisi keksiä uudelleen. Kilpailuun voitaisiin toki ottaa mukaan muitakin kaupunkeja. Varsinkin pienemmillä kunnilla tämä voisi tuoda kaivattua julkisuutta.

Uusi tapa lähestyä kilpailukonseptin tulevia muotoja on myös pohjata teemaa yhteistyötahojen kautta: mitkä voisivat olla Biisisanoittamon hengen jakavia toimijoita? Erilaisia yhdistyksiä ja muita mahdollisia yhteistyökumppaneita on valtava määrä, ja toteutuessaan yhteistyö hyödyttäisi kaikkia osapuolia. Lähestymällä uuden kilpailun suunnittelemissa yhdessä yhteistyötahon kanssa kilpailu voisi saada uutta tulta

alleen ja kehittyä edelleen.

Jatkokehittelyn ja -ideoinnin tueksi aihetta voisi lähestyä kokeilukulttuurin ohella myös palvelumuotoilun menetelmin kysymällä, miten kilpailusta saadaan erityisesti haluttua kohderyhmää kiinnostava? Keitä kohderyhmään kuuluu?

Lopuksi

Hankkeessa olen oppinut paljon erityisesti muilta hanketiimiläisiltä. Omasta näkökulmastani opiskelijana erityisen mielenkiintoista on ollut, kun hankkeessa on tehty työtä kulttuurituottajien kentällä mutta kuitenkin yhteisöpedagogille luontaisella otteella. Aivan alussa pohdinkin yhteisöpedagogin paikkaa ensisilmäyksellä kulttuurituotantoon keskittyvässä hankkeessa. Epäilyni kuitenkin kariutuivat melko nopeasti: osallisuusteema Sanoittamalla kaupunginomitajaksi -hankkeessa osui nimenomaan yhteisöpedagogin osaamisen ytimeen. Myöskään luonnonsuojelun viestin edistäminen ei tämän rinnalla kalpene.

Jatkossa Humakin TKI-projekteissa opiskelijoiden osaamisen rohkeampi hyödyntäminen olisi hankkeiden edun mukaista. Myös opiskelijat saavat autenttisempaa oppia työelämää ajatellen, kun pääsevät aidosti luomaan ja tekemään oikeita työtehtäviä valmiiksi annettujen pakettien sijasta. Omakohtaisena kokemuksena Biisisanoittamo-kilpailusta näkisin myös, että yhteisöpedagogeilla on opittavaa kulttuurituottajilta ja myös toisin päin. Opiskelemme samassa organisaatiossa, joten hankkeiden yhdistäminen moniammatillisemmiksi kokonaisuuksiksi monipuolistaisi opiskelijoiden saamaa oppia.

Monen valmistuneen yhteisöpedagogin työtehtäviin kuuluvat muiden tehtävien ohella erilaisten tapahtumien järjestäminen ja kulttuurin tuottaminen ylipäänsä. Kulttuurituottajat usein tekevät sosiokulttuurista työtä ja työpaikkana saattaa hyvinkin olla yhdistys. Moniammatillisuuden lukuisiin hyötyihin lukeutuu asiantuntijuuden jakaminen, ja mikä olisi parempi aika tälle kuin opintojen loppuvaiheeseen sijoittuvat TKI-projektit?

Moniammatillinen yhteistyö vaatii toimijoilta oman asiantuntijuutensa tunnistamista. Tätä opetellessa opiskelijoiden ammatillinen kasvu vahvistuisi valmistumisen kynnyksellä. Lisäksi opiskelijan ammatti-iden-

titeetti saisi kaivatun loppusäyksensä edessä hämmöttävää työelämää silmällä pitäen.

Lähteet

Ekström, Elina & Jääskeläinen, Jaakko 2019. Opinnäytetyö ”Jokaisella tulisi olla joku, joka uskoo ja kannustaa.” Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.1.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/264838/Elina_Ekstr%c3%b6m_Jaakko_J%c3%a4%c3%a4skel%c3%a4inen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Hautio, Minna 2018. Aina ei onnistu. Humakin bLogikirja. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.1.2020. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/159336/978-952-456-320-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hämeen Ammattikorkeakoulu HAMK 2016. UAS Journal: Kokeilukulttuuri on taitolaji. Viitattu 17.1.2020. <https://www.hamk.fi/2016/uas-journal-kokeilukulttuuri-on-taitolaji/>

Iso-Aho, Juha 2018. Biisisanoittamat Imatralla. Humakin bLogikirja. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.1.2020. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/159336/978-952-456-320-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lindholm, Arto 2019. Blogikirjoitus ”Kokeilukulttuurista vaikuttavuutta kehittämiseen.” Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.1.2020. <https://www.humak.fi/blogit/kokeilukulttuurista-vaikuttavuutta-kehittamiseen/>

Meltti, Tero 2017. Blogikirjoitus ”Kokeilut vaativat ennakkoluulojen johtamista.” Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. Viitattu 19.1.2020. <https://www.sitra.fi/blogit/kokeilutvaativat-ennakkoluulojen-johtamista/>

Turun Sanomat 2018. Artikkelit ”Raplyriikka kohensi amisten lukutaitoa – kolmannes nuorista kiinnostui runoudesta.” Viitattu 19.1.2020. <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/3810746/Raplyriikka+kohensi+amisten+lukutaitoa++kolmannes+nuorista+kiinnostui+runoudesta>

Näin järjestät sanoituskilpailun

Minna Hautio & Antti Pelttari

1. Määrittele kilpailun tarkoitus ja kohderyhmä. Päätä, millä teemalla haluat sanoituskilpailun järjestää ja keitä sen osallistujiksi toivotaan. Kilpailun tema voi liittyä esimerkiksi maantieteelliseen alueeseen tai vaikkapa johonkin tapahtumaan tai ilmiöön. Kohderyhmä voi olla rajoittamaton tai käsittää vaikka vain tietyn ikäiset tai yksittäisen asuinalueen asukkaat.

2 Laadi kilpailulle säännöt. Ota säännöissä erityisesti huomioon se, miten määrittelet sanoitusten julkaisu-, käyttö- ja tekijänoikeudet. Alkuperäisen sanoituksen tekijänoikeudet ovat luonnollisesti sen kirjoittajalla. Sanoitusta joudutaan kuitenkin usein muokkaamaan, jotta se soveltuu laulettavaksi. Tämä on hyvä tuoda esille säännöissä. On myös tärkeää muistuttaa, että sanoituksen tekijänoikeuksien suhteellisista osuuksista saatetaan joutua sopimaan uudelleen, mikäli tekstiä joudutaan muokkaamaan merkittävästi. Kilpailun järjestäjän on tärkeää saada sanoituksiin julkaisu-oikeus, jotta niitä voidaan käyttää lehdistötiedotteissa ja julkaisuissa. Samalla voidaan pyytää käyttöoikeus sanoitusten käyttämiseen ei-kaupallisissa tarkoituksissa (esimerkiksi seuraavan kilpailun markkinoinnissa tai kaupungin viestintämateriaaleissa). Sanoitusten käytöstä kaupallisiin tarkoituksiin (esimerkiksi oheistuotteet, joissa käytetään sanoituksen tekstiä) on sen sijaan hyvä sopia erikseen. Edellä mainitut asiat on hyvä lisätä osallistumisen ohjeisiin ja pyytää niihin osallistujalta virallinen suostumus osallistumislomakkeessa. Tutustu tässä julkaisussa oleviin esimerkkisääntöihin.

3. Budjetoi tapahtuma huolellisesti. Moni asia mahdollistuu hyvin valittujen yhteistyökumppaneiden kautta myös ilman suoraa taloudellista panostusta. Sen lisäksi kannattaa kuitenkin hankkia kilpailulle ta-

loudellista tukea esimerkiksi hankerahoituksen tai avustusten muodossa ja sponsoreita hankkimalla. Selvitä kustannukset ennakkoon ja varaudu maksamaan käyviä korvauksia sanoitustyöpajojen vetäjille sekä voittajakappaleen säveltäjille, sovittajille, äänittäjille, musiikkivideon tekijöille ja tuottajille. Satsaa laatuun – kilpailun taustalla oleva asiantuntijatiimi mahdollistaa sen, että lopputuotoksesta tulee laadukas. Korkea laatu lisää myös kilpailun houkuttelevuutta. Varaa rahoitusta myös kunnolliseen markkinointiin.

4. Aseta kilpailulle realistinen aikataulu. Anna kohderyhmälle riittävästi aikaa kilpailun löytämiseen, osallistumispäätöksen tekemiseen ja itse sanoituksen luomiseen. Varaa aikaa myös voittajien valitsemisprosessille – kilpailuun osallistuvia sanoituksia voi olla satoja, joten voittajan löytymiseksi aineistoa joudutaan mahdollisesti lajittelemaan useiden karsintavaiheiden kautta. Kilpailu on tullut päätökseensä vasta, kun voittajasanoitus on tuotettu kappaleeksi, esitetty ja laitettu levitykseen, joten muista sisällyttää aikatauluun myös nämä vaiheet.

5. Mahdollista kilpailuun osallistuminen. Päätä, miten kilpailuun osallistutaan. Sähköinen osallistumislomake on hyvä vaihtoehto, sillä sen kautta osallistuminen on mahdollista paikasta riippumatta. On kuitenkin tärkeää, että palautusvaihtoehtoja on useita, jotta osallistuminen on aidosti mahdollista kaikille. Osallistujien henkilötiedoista muodostuu henkilötietorekisteri. Informoi osallistujia tästä ja noudata henkilötietojen käsittelystä annettuja säädöksiä tarkasti. Arvioinnin objektiivisuuden takia on tärkeää, että sanoituksia käsitellään voittajasanoitusten valintavaiheessa anonymisti. Poista siis tuomareille menevistä teksteistä osallistujien yhteystiedot.

6. Tee selkeä viestintä- ja markkinointisuunnitelma. Tee suunnitelma hyvissä ajoin ja aikataulutusta toimenpiteet selkeästi. Mieti, mitä viestinnällisiä ja markkinointiin liittyviä tarpeita kilpailulla on eri medioiden suuntaan. Pohdi huolellisesti, millaisia medioita kohderyhmä seuraa ja miten heidät tavoittaa. Markkinoi erilaisissa medioissa, lähetä tiedotteita ja kutsu median edustajia tekemään juttuja aiheesta. Huomioi kilpailijat ja muut verkkosivujen ja sosiaalisen median seuraajat julkaisemalla tasaisesti teemaan liittyviä uutisia ja kannustavia päivityksiä (esimerkiksi kilpailuja).

7. Sitouta tuomarit. Valitse asiantuntevat ja kilpailun teemaan sopivat tuomarit. Korkeatasoinen tuomaristo tuo kilpailulle vakuuttavuutta. Tuomariston jäsenet ovat hyviä kilpailun puolestapuhujia, joten heidät on hyvä sitouttaa myös markkinointiin. Tuomaristossa on tärkeää olla mukana vähintään yksi musiikkialan ammattilainen. Tällöin on helpompaa tarkastella voittajasanoituksen soveltuvuutta myös laulettavaksi, mikä helpottaa sen työstämistä kappaleeksi.

8. Varmista hyvät palkinnot. Palkinnot lisäävät kilpailun houkuttelevuutta. Oman tekstin mahdollinen päätyminen valmiiksi kappaleeksi on jo kannustin sinänsä, mutta lisäpalkintoja kannattaa myös harkita. Tällaisia voivat olla esimerkiksi vapaaliput musiikkifestivaaleille tai muihin tapahtumiin. Kilpailuun osallistuneiden sanoitusten joukosta löytyy voittajan lisäksi paljon muitakin palkitsemisen arvoisia tekstejä.

9. Motivoi osallistujia. Osallistujille on motivoivaa, jos palkintoja ja kuniamainintoja jaetaan useampia. Esimerkiksi kilpailun sidosryhmät saattavat haluta valita omat suosikkinsa. Myös julkisuus on palkitsevaa. Muista siis huolehtia siitä, että palkitut saavat halutessaan medianäkyvyyttä ja heidän sanoituksensa julkaistaan jollakin tavalla.

10. Tue sanoitustyötä. Tarjoa osallistujille tukipalveluita, apua sanoittamiseen tai vaikka palautepalvelua sanoituskilpailun aikana. Tukipalvelut voivat olla aktiivisia innostamis- ja tekstintyöstötilaisuuksia tai passiivisiä opetusvideoita ja muita materiaaleja esimerkiksi verkkosivuilla. Myös

verkkovälitteistä sanoittamopalvelua kannattaa harkita. Lue lisää sanoittamojen toiminnasta tämän julkaisun artikkeleista. Järjestä erilaisia tietoisuuksia tekijänoikeuksista ja musiikkibisneksen perusteista. Se kannustaa osallistujia ja tukee sanoitustyön tavoitteellisuutta. Tietoisuuksien avulla myös muut kuin voittajat saavat tietoa siitä, miten tekstin voi saada julki.

11. Viesti valintaprosessista kilpailun osallistujille. Lähetä jokaiselle osallistujalle mieluiten henkilökohtainen kiitos osallistumisesta. Pidä osallistujat ajan tasalla karsintojen vaiheista ja aikatauluista. Kerro osallistujille, mikäli heidän sanoituksensa on edennyt karsinnoissa. Muista kuitenkin kertoa myös siitä, jos sanoitus ei edennyt seuraavalle kierrokselle. Viesti karsintojen etenemisestä myös mediassa. Älä kuitenkaan paljasta osallistujien nimiä tässä vaiheessa.

12. Järjestä näyttävä palkintojenjakotapahtuma. Osoita palkintojenjaoissa kiitokset voittajien lisäksi myös muille kilpailuun osallistujille. Laadi mediatiedote kilpailun voittajasta ja muista palkituista, ja pyydä heiltä lupa haastatteluun ja sanoitusten julkaisemiseen eri medioissa heidän omilla nimillään. Varmista palkituilta kuitenkin ensin, haluavatko he näkyvyyttä.

13. Tuota voittajasanoitus kappaleeksi. Älä aikatauluta sävellys- ja sovitustyötä liian tiukaksi. On tärkeää, että voittajasanoitus työstetään juuri sen teemaan ja tunnelmaan sopivaksi kappaleeksi ja sille löydetään juuri sopiva esittäjä, joka myös tuntee kappaleen omakseen. Tee tämä harkiten ja käytä valintaan aikaa. Mikäli kilpailun teema on maantieteellisesti määriteltä, panosta esittäjä- ja säveltäjävalinnoissa paikallisuuteen. Tärkeintä kuitenkin on tekemisen laadukkuus, sillä se luo kilpailulle hyvää mainetta. Pohdi kokonaisaikataulua laatiessasi myös sopivaa ajankohtaa voittajakappaleen kantaesitykselle. Se on hyvä yhdistää esimerkiksi johonkin paikallistapahtumaan. Varaa aikaa myös kappaleen äänittämiseen ja musiikkivideon tekemiseen liittyviin prosesseihin.

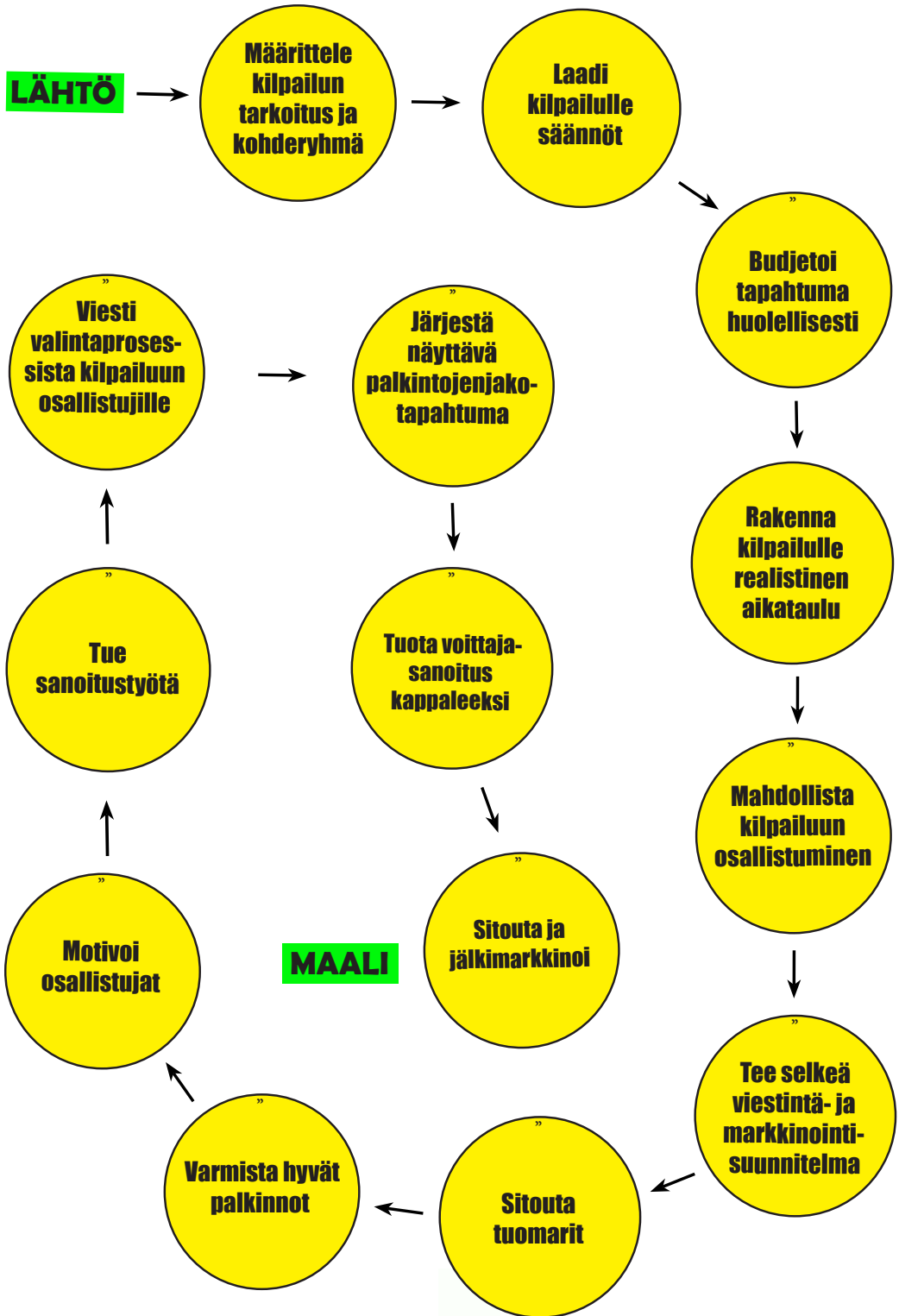
14. Jatka viestintää ja markkinointia loppuun saakka. Kilpailu ei pääty voittajan julkistamiseen. Voittajasanoitusten julkistamisen jälkeen alkaa esittäjän valitseminen, sävellys- ja sovitustyö sekä äänitteen tuottaminen.

Tähän kuluu aikaa. Pidä huoli siitä, että kiinnostus kilpailua kohtaan ei lakkaa. Jatka nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa viestittelyä aina kantaesitykseen ja äänitteen julkaisemiseen saakka. Lähetä kutsu kantaesitykseen vähintään kaikille palkituille. Jos sanoituksista toimitetaan kooste/julkaisu tai vaikka näyttely, lähetä tieto ainakin kaikille palkituille ja/tai kutsu heidät tapahtumaan. Markkinoi aktiivisesti myös äänitteitä ja videoita ja huolehdi siitä, että niiden levityskanavat ovat monipuolisia.

Sitouta ja jälkimarkkinoi. Kilpailuun osallistuneet ovat kilpailun parhaita viestinviejiä ja suosittelijoita. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, miten he kokevat oman osallistumisensa ja miten kannustavana he prosessin kokivat. Huolehdi, että kaikkiin osallistujien kysymyksiin ja palautteisiin vastataan. Voit myös kerätä palautetta osallistujilta – heillä on paras kokemustieto kilpailuun osallistumisesta, joten sitä kannattaa hyödyntää. Mieti, kuinka sitoutat osallistujat jatkossakin mukaan vastaaviin kilpailuihin.

Sanoittamalla kaupunginomisajaksi -hankkeessa luotu kaupunkibiisi-kilpailuformaatti on vapaasti käytettävissä ja muokattavissa erilaisten toimijoiden ja kohderyhmien tarpeisiin.

LÄHTÖ

Sääntömalli

1. Kaupunkibiisisanoituskilpailun järjestää (tähän järjestäjä). Sanoituskilpailu alkaa xx.xx.xxxx klo xx.xx ja päättyy xx.xx.xxxx klo xx.xx
2. Voittaneen sanoituksen säveltää (tähän säveltäjä) ja se esitetään (tähän missä esitetään). Esittäjästä päätetään säveltämisen yhteydessä.
3. Voittanut sanoittaja palkitaan kappaleen esitystilaisuudessa. Neljä seuraavaksi parasta biisisanoitusta saavat kunniamaininnan palkintojenjaon yhteydessä.
5. Kilpailuun osallistuminen ei edellytä mitään aikaisempaa kokemusta sanoittamisesta.
7. Sanoitukset palautetaan verkko-osoitteeseen (tähän verkko-osoite).
8. Sanoituksen voi palauttaa myös kirjeitse osoitteeseen (tähän osoite).
9. Sanoitukseen saa halutessaan kommentteja lähettämällä sanoituksen sähköpostiosoitteeseen (tähän sähköpostiosoite). viimeistään xx.xx.xxxx. Sähköpostin aiheosoitekentässä tulee lukea ”Sanoituskilpailu”. Kommentoitaviin sanoitukseen ei tarvitse liittää yhteystietoja.
10. Kilpailuun voi osallistua myös nimimerkillä, jolloin sanoittajan nimi jää luottamuksellisesti vain järjestäjien tietoon.
11. Sanoittajan nimimerkki ja yhteystiedot tulee olla mainittuina myös varsinaisessa sanoituksen sisältävässä dokumentissa.
12. Sanoituksien tulee olla suomen-, ruotsin- tai englanninkielisiä, kil-

pailijan itse kirjoittamia ja missään mediassa aikaisemmin julkaisemattomia. Muillakin kielilläkin voi osallistua kilpailuun, mutta tällöin sanoituksiin tulee liittää suomennos mukaan.

13. Osallistujat antavat kilpailun järjestäjälle veloituksetta luvan julkais- ta palkitut ja kunniamaininnan saaneet sanoitukset sosiaalisessa medi- assa, kotisivuillaan sekä tiedotteissaan.

14. Sanoituksien tekijänoikeudet säilyvät kirjoittajilla.

15. Säveltäjällä on oikeus muokata sanoitusta siten, että sanoitus saa- daan esittäjän toivomalla tavalla laulettavaan muotoon.

16. Voittajasanoituksen valitsee tuomaristo, (tuomareiden nimet).

17. Sanoituskilpailun aihepiirinä on kaupunkielämän kuvaaminen omin sanoin. Minkään kaupungin tai kaupunginosan nimeä ei ole vält- tämätöntä mainita, eikä kappaleen tarvitse sisältää alueen tunnistami- seen liittyviä vihjeitä tai paikannimiä. Sanoitus voi siis olla myös tunne-, maku-, haju- tms. muisto, kokemus tai mielenmaisema liittyen johon- kin kaupunkiin, kaupunginosaan tai lähiöön.

18. Sanoitusten tueksi järjestetään kaikille avoimia sanoittamoita, joissa omia tekstejään voi luonnostella ja saada vihjeitä sanoittamiseen. Sa- noittamoita järjestetään kilpailussa mukana olevissa kaupungeissa ja verkossa. Sanoittamoiden ajankohdista ja tapahtumapaikoista tiedote- taan sivulla (tähän verkkosivun osoite).

19. Lisätietoja: (tähän yhteyshenkilöiden tiedot).

Minna Hautio on työskennellyt Humakissa kulttuurituotannon lehtorina vuodesta 2009 alkaen. Hänen päätyötään on kehittämis- ja innovaatio-osaamisen opettaminen. Taideperustainen osallistamistyö ja taiteen soveltava käyttö ovat hänelle tärkeitä aiheita. Häntä kiinnostavat myös taiteilijoiden työkenttien laventumisen mahdollisuudet ja kunnallisen kulttuuritoiminnan kehitys. Ennen Humakia Hautio on toiminut muun muassa museolehtorina Aboa Vetus & Ars Nova -museossa, jossa yleisötyöprojektit erilaisten yhteisöjen kanssa ovat olleet kiinteä osa hänen työtään.

Virva Hyvärinen Virva Hyvärinen on suorittanut Humakissa yhteisöpedagogi AMK sekä YAMK tutkinnot. Hän laati YAMK-opinnäytetyönsä Sanoittamalla kaupunginomisajaksi -hankkeesta, jonka innoittamana hän aloitti myös sanataideohjaajan koulutuksen. Virva on työskennellyt pitkään lastensuojelun työkentillä, ja hänen tavoitteenaan on tulevaisuudessa yhdistää entistä vahvemmin taiteen- ja kulttuurin sekä sosiaalialan toimialoja.

Juha Iso-Aho on työskennellyt Humakin kulttuurituotannon lehtorina joulukuusta 2000 alkaen. Viime vuosina hänen tehtäviinsä ovat kuuluneet pääasiassa luovien alojen sekä kulttuurimatkailun aluekehitystyö ja hanketoiminta. Hän vastaa myös vapaaehtoistoiminnan johtamisen opinnoista Humakin avoimessa ammattikorkeakoulussa. Ennen Humakia Iso-Aho on työskennellyt muun muassa festivaalien toiminnanjohtajana ja tuottaja-läänintaiteilijana.

Jaakko Jääskeläinen on Humakista vuonna 2020 valmistunut yhteisöpedagogi. Hänellä on kokemusta moninaisista tehtävistä, ja hänen työnsä on pitkälti painottunut nuorisotyöhön ja hanketöihin. Jääskeläinen on

Kirjoittajien esittelyt

ollut vaikuttamassa muun muassa Skeittikontti-hankkeen syntyyn ja kehitykseen. Tällä hetkellä hän työskentelee Skeittikontin tiedottajana.

Arto Lindholm on työskennellyt Humakissa vuodesta 2008 alkaen. Humakissa hän on toiminut kulttuurituotannon lehtorina vuoteen 2017 asti ja sittemmin innovaatiopalveluiden yliopettajana. Lindholmin kiinnostuksenkohteet liittyvät osallisuuteen ja osattomuuteen, ympäristökysymyksiin, kansalaisaktivismiin ja yhteiskuntapoliittisiin kysymyksiin ylipäänsä. Ennen Humakia hän on toiminut muun muassa yliopistonlehtorina Helsingin yliopistossa ja tutkijana Aalto-yliopistossa.

Antti Pelttari on työskennellyt Humakissa vuodesta 2002 alkaen. Humakissa hän on toiminut niin kansalaistoiminnan ja nuorisotyön kuin kulttuurituotannon lehtorina. Vuodesta 2017 hän on toiminut järjestö- ja nuorisotyön lehtorina. Pelttarin erityisen kiinnostuksen kohteina ovat viestintään, mediakasvatukseen, markkinointiin ja paikallisiin ja kansainvälisiin ympäristökysymyksiin liittyvät asiat. Ennen Humakia hän on toiminut kehitysyhteistyötehtävissä Keski-Amerikassa.

Anu Soini on Humakin entinen opiskelija, joka valmistui kulttuurituottajaksi 2017. Sekä opiskeluaikoinaan että niiden jälkeen hän on työskennellyt osallisuuden luomisen ympärillä. Kokeilukulttuuri, matalan kynnyksen taide- ja kulttuurikokemukset, kohtaamiset ihmisten kanssa ja aidon osallisuuden aikaansaaminen sekä sanataide kiehtovat häntä. Tällä hetkellä hän toimii Turun Taidehallin ja Taideyhdistys Olohuoneen riiveissä.

Valokuvia biisimatkojen varrelta

Sanoita uusi kaupunkibiisi ja osallistu kilpailuun

1.8.–30.11.2018

Lisätietoja kilpailusta ja kilpailun säännöt löydät osoitteesta:
www.biisisanoittamo.fi

Kilpailuun liittyen järjestetään biisisanoittamoja, joissa voi käydä hiomassa omia tekstejään tai tulla mukaan aloittamaan sanoittaminen vaikka ihan nollasta. Sanoittamot ovat kaikille avoimia ja maksuttomia. Ennakoilmoittautumista ei tarvita.

Biisisanoittamot Turussa:

- 13.9.** Ruuhkavuosisanoittamo, Hansakortteli, klo 10–12
- 16.9.** Turun päivän baarisoittamo, Kortteliravintola Hugo, klo 19–21
- 26.9.** Varissuon biisisanoittamo, klo 17–19

Lisäksi Harri Saksalan vetämät verkkosanoittamot **3.10.** ja **17.10.** klo 18.30–20.

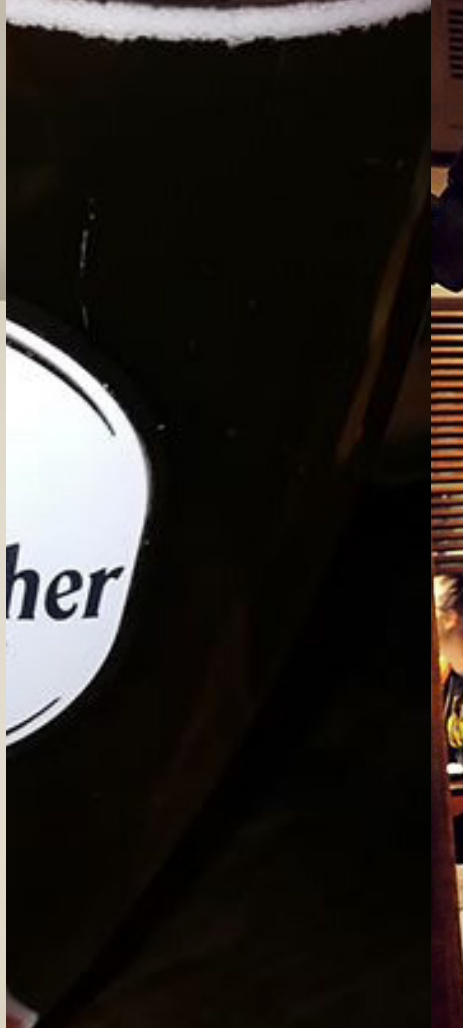
Hansakorttelin ja Varissuon sanoittamojen tarkemmat paikat sekä verkkosanoittamon nettilinkki päivitetään nettisivulle ja facebook-sivulle lähempänä ajankohtaa.

**Näillä lähdettiin liikkeelle:
juliste, postikortteja, lasin-
aluset ja t-paitoja**

Ja jälleen kerran sanoitettiin biisejä myös baareissa.

Tällä kertaa kilpailtiin myös baarien kesken (vain Imat-
ralla) siitä missä baarissa kirjoitetaan laadukkainta
Imatra -lyriikkaa. Postilaatikoihin tuli kiitettävästi

Riihimäellä
Paleface veti niin
biisisanoittamon
kuin palkintojenja-
kotilaisuudenkin.
Paikkana oli
aina Vihreä Talo

ILLALLINEN

PUB VAHTI

24.4. 18:30

INTRO

Hiililohta, puolukkakastiketta, pikkelöityä kurkkua ja sitruunavaahtoa

CHORUS

Karitsanpotkaa, punaviiniä, rouheita juureksia ja paahdettua perunaa

OUTRO

Turkinpippurimaitosuklaajäädystä, omenapiirakkaa, marjoja ja paahdettua valkosuklaata

ENCORE

Kahvi ja Pub Vahti

Kutsuvieras

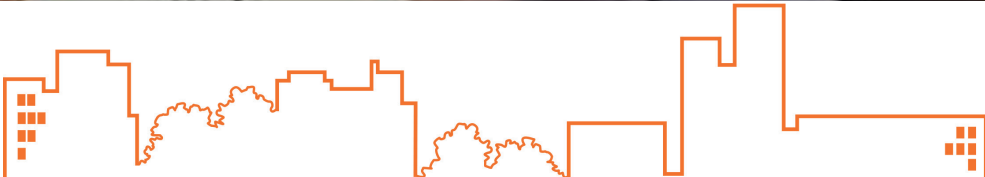
HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

saimia.fi

IMATRA

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi

IMATRAN KAUPUNGIN 70 -VUOTISJUHLAVUODEN KUNNIAKSI
VUONNA 2018 JÄRJESTETYN BAARIENVÄLISEN SANOITUSKILPAILUN
VOITTAJABAARILLE ON MYÖNNETTY TÄMÄ

KUNNIAKIRJA

Pub Vahti

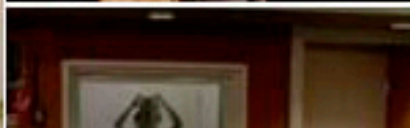
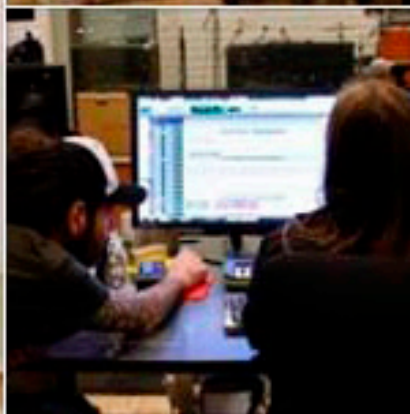
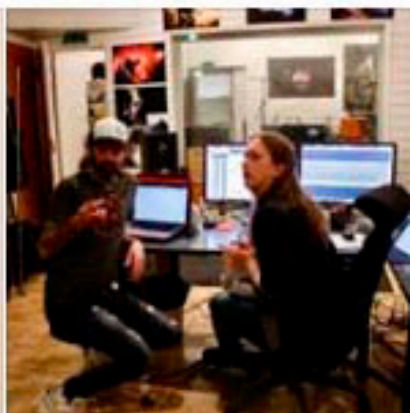

Biisisanoittamo 😊 on innostunut.

Julkaisija: Kaisa Suokas [?] · 26. huhtikuuta kello 10.00 · 🌐

Turku Rock Academylla kuultiin tällä viikolla myös ihanaa poppia kun Turun kaupunkibiisi "Penkillä" nauhoitettiin 🎵 Kappaleen laulaa Isa Eskola ja sen on säveltänyt Aleksis Koli. Tuottajina toimivat Turku Rock Academyn Tuomas Riihimäki ja Marc Bertényi. Tämäkin kappale julkistetaan aivan pian ja sen pääsee toukokuussa kuulemaan Turussa myös liveinä!

Biisisanoittamo

Julkaisija: Kaisa Suokas [?] · 25. huhtikuuta kello 10.00 · 🌐

Tällä viikolla Turku Rock Academylla on työstetty kaupunkibiisien nauhoituksia! Riihimäen biisi "Lasiinpuhaltajat" heräsi eloon [Kalpeat Varjot](#) yhtyeen toimesta. Tuottajina tässäkin kappaleessa Turku Rock Academyn Tuomas Riihimäki ja Marc Bertényi 🔥

Tuotannossa kaupunkibiisit käyvät läpi tarkan syynin ja kehittyvät hiljalleen lopulliseen muotoonsa. Kaupunkibiisejä ovat toteuttamassa musiikin ammattilaiset ja siltä meno kuulostaakin! Vielä hetki niin kappaleen pääsee kuulemaan myös suuri yleisö ✨

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU